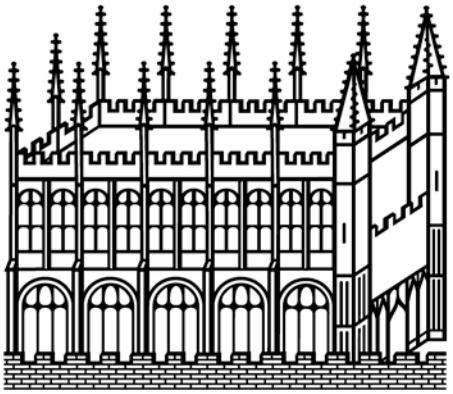

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

گلدستۂ امانت محسنات امانت شاعر لکھنوی کے
دیوان اسیر منشی مظفر علیخاں اسیر شاعر نامور۔
دیوان غافل — تصنیف جناب منور خانصاحب
غافل ہمپایۂ آتش و ناسخ۔
دیوان ذوق کلیات سید ابراہیم دہلوی متخلص بہ ذوق۔
منتخبات میر درد و سودا — واسطے
مدارس اودھ کے طبع ہوا۔
دیوان صادق مصنفۂ قاضی عبدالحی صاحب۔
گلدستۂ نعت — از محمد واحد علیخان۔
نعت سروری دیوان ہی غزلیات ردیف وار
در نعت سرور کائنات از منشی غلام سرور صاحب لاہوری
دیوان لطف — یہ عمدہ دیوان یاکیزہ اور دلچسپ ہی
جمع الاشعار — مجموعہ کلام اساتذہ۔
دیوان ہنجار سالک مولفۂ مرزا قربانعلی بیگ صاحب
دیوان نیاز تصنیف شاہ نیاز احمد اردو و فارسی۔
دیوان شہیدی مشہور شاعر کا کلام ہی عمدہ طبع جدید
دیوان امیر — مسمی بمرآۃ الغیب تصنیف منشی
میر احمد صاحب امیر۔
دیوان غالب دہلوی اردو کئی مرتبہ مختلف مقاموں میں طبع ہوا اور ہمیشہ
خریداروں کی خواہش باقی رہی آخرکار اس طبع میں منقول مطبوعہ نظامی سے چھپا
دیوان نشاط الاحباب از بابو ہرگوبند سہایصاحب
دیوان جرار مشہور شاعر مرزا حسین بیگ متخلص بہ جرار
جس نے نظیر مجموعہ کلام شعرائے قدیم۔
دیوان امیر از سید امیر الدین۔
دیوان قلق منظر عشق تصنیف آفتاب الدولہ خواجہ سید قلق
دیوان بہار عرب — مولفۂ مولوی حاجی محمد نذیر صاحب
مصطفےٰ آبادی نعت رسول مقبول میں۔
دیوان واسطی — مصنفۂ سید موسوی فضل رسول
صاحب بہادر تعلقہ دار۔
دیوان عاشق مصنفۂ پنڈت کنہیالال صاحب متخلص عاشق
دیوان خواجہ میر درد یہ کلام شاعر صاحب باطن کا ہے
دیوان بحر اسرار حقیقت مصنفۂ حضرت صلعم
صاحب در نعت خاتم المرسلین۔

دیوان ہشیار منظومۂ منشی کیول رام صاحب
غزلیات وغیرہ۔
گنجینۂ آرزو دیوان صبا — از میر وزیر صبا۔
دیوان ضامن — از سید ضامن شاہ۔
دیوان نواب علاء الدولہ تخلص فقیر مطبوعۂ دہلی
دیوان مخزن شوق اردو غزلیات ہمطرح حضرت
ذوق دہلوی ایک کالم میں غزل حضرت ذوق اور دوسرے
کالم میں مقابل غزل طبعزاد منشی ہرچند رایصاحب سہ ذہنی ہرچند تخلص
دیوان شایستہ یاسخ — دیوان دوم منشی ہرچند رایصاحب
صاحب سروہنی تخلص ہرچند مقابلہ غزلیات شیخ امام بخش ناسخ
دیوان ولی — یہ دیوان زبان ریختہ قدیم تصنیف
شاہ ولی اللہ ولی تخلص گجراتی جو ابتدائی شاعر ہیں موجد نظم
زبان ریختہ کے کہ جنکے سبب سے بنیاد شاعری اردو نے رواج پایا یہ نایاب
دیوان ہے عمدا صفت۔
مرآیا سخن مولفۂ سید محسن علی مرحوم شعرائے قدیم کا تذکرہ ہی
گلدستۂ سخن شعرای لکھنؤ وغیرہ کی غزلیں ہمطرح مشاعرہ میں جو
اس مطبع میں حسب تحریک مولوی ابوالحسن صاحب کے
بذل توجہ منشی مظفر علیخانصاحب اسیر مرتب ہوا۔
شمس فیض از منشی غلام محمد خان خبیر تخلص قصاید مدحیہ
ولیعہد بہادر والی سورٹھ اور قصیدہ خیالی منظوم آخر میں
گلشن فیض — قصائد مدحیہ از شیخ بہاء الدین صاحب
خریطہ سرور — ایضاً اور آخر میں قصۂ
چار درویش کا نظم کیا ہے۔
بارہ مانسہ کاشی پرشاد کا تصنیف بھاکھا زبان میں ہے
بارہ مانسہ کنہیالال مصنف نے بارہ مہینوں کو ذوق
وشوق میں لکھا ہے۔
بارہ مانسہ سندر کلی حال بارہ مہینوں کا۔
بارہ مانس رنج — تصنیف شیخ عباداللہ عرف
بادل تخلص رنج مطبوعۂ ثمر ہند۔
مسدس کریما تظمیر اکبرآبادی نے ابیات کریما کی تضمین کی ہی
کلید سخن یونیورسٹی ٹرانس کورس کی شرح۔
اندرسبھا امانت — و مدار یلعل متن و حاشیہ میں
مع تصویرات

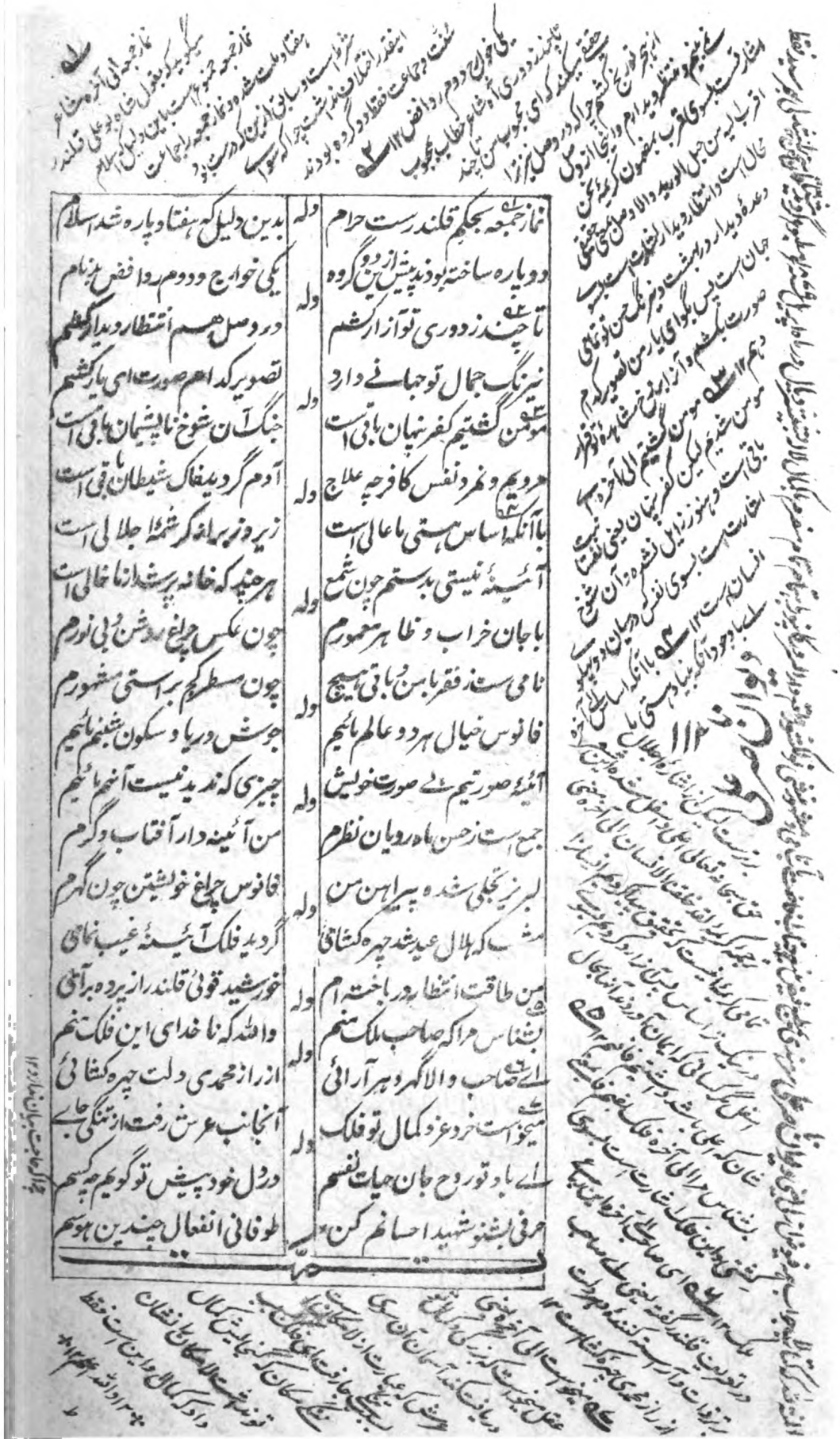
جوہر منظم دیوان مرزا گل محمد خان ناظم کرمانی اور اسکے
سالہ منشی جواہر سنگھ جوہر تخلص کا کلام فارسی شامل ہے۔
دیوان کشفی مولوی سلامت اللہ مغفور کا نیرہ نظامی مطبع کا
دیوان ہلالی۔ مشہور کلام اہل زبان ہے۔
دیوان نویدی۔ فارسی غزلین مفید مباحث طفال
خیال بیخودی نہایت عمدہ مذاق کی کتاب تصنیفات
منشی سیتل سنگھ صاحب متوفی نبارسی بیخود تخلص سے
قند پارسی مجموعہ منتخبات کلام شعرای نامی مولفہ
مولوی عبد الغفور خانصاحب بہادر متخلص بہ نساخ۔

تذکرہ حسینی۔ مولفہ میر حسن دوست سنبھلی
اول مناقب جناب امیر المومنین علی علیہ السلام سے
ابتدا کی پھر بہت سے اولیای کرام اور اہل اللہ عظام کا تذکرہ ہی
تذکرہ گلشن بیخار از نواب محمد مصطفے خانصاحب بہادر
شیفتہ دہلوی کی تالیفات سے تذکرہ شعرای متقدمین ہے
قصائد پر فوائد مصنفہ منشی نتھن لال صاحب بیخود تخلص
دیوان قاسم فارسی غزلیات ملا قاسم دیوانہ کہ شعرای نامی اقلیم
رباعیات عمر خیام یہ رباعیات مثل دواوین اور اوستاد کی
کلام سے بہت مستند ہے جدید طبع ہوئی۔

کلیات و دواوین اردو

کلیات انشاء اللہ خان یہ کلیات نتیجہ طبع عالی
میر انشاء اللہ خان بہادر کا ہی اور یہ حضرت عہد مین نواب
سعادت علیخان بہادر کے بڑے نامی شاعر و ندیم تھے
کلیات نساخ اس مجموعہ مین رسائل ذیل ہین۔
شاہد عشرت۔ سخن شعرا۔ اشعار نساخ
مرغوب دل۔ دفتر بیمثال۔ گنج تواریخ۔ چشمہ فیض
قند پارسی۔ زبان ریختہ۔
قطعہ منتخب از مولوی عبد الغفور خانصاحب بہادر
رسالہ زبان ریختہ وجہ ایجاد زبان ریختہ کو لطف
عبارت جناب ممدوح مع نظایر اشعار اساتذہ تالیف کیا
شاہد عشرت۔ مولفہ ایضاً۔
سخن شعرا۔ ایضاً شعرای متاخرین کا اردو تذکرہ ہے
اشعار نساخ۔ جناب ممدوح کا دوسرا دیوان ہے
مرغوب دل یہ مجموعہ بھی تصنیف جناب ممدوح الصدر کی فارسی رباعیات کا ہے
دفتر بیمثال۔ دیوان ایضاً۔
گنج تواریخ۔ کل تاریخین جناب ممدوح کی تصنیف ہے
کلیات سودا۔ قصاید و مثنویات و دواوین و غیرہ
از کلام مرزا رفیع السودا۔
کلیات نظیر اکبر آبادی مطبوعہ مطبع دہلی
کلیات تراب حضرت تراب شاہ مع رسائل دیگر۔
کلیات صنعت کلام شاعر مستند میان کریم الدین

صنعت مراد آبادی۔
کلیات ناسخ کلیات شیخ امام بخش ناسخ ہے دیوان سہ مصرعہ۔
کلیات آتش تصنیف خواجہ حیدر علی آتش لکھنوی سہ مصرعہ
کلیات نظام اردو یہ کلیات بلاغت نکات از کلام معجز
نظام جناب نظام الدولہ نواب محمد مرد انعلیخان بہادر
نظام کے خیالات نظم قابل دید ہین
کلیات نظیر اکبر آبادی۔ اس مین مخمس و
مسدس و دیگر نظم ہین
کلیات امیر اللہ تسلیم۔ نام تاریخی نظم ارجمند تصنیف
منشی امیر اللہ صاحب تسلیم شاگرد رشید نسیم دہلوی۔
کلیات میر تقی مسلم الثبوت استاد کا کلام ہے بعد نظر ثانی کے طبع ہوا
کلیات ظفر ہر چہار جلد یہ مجموعہ دیوان حضرت ظفر مشہور ہے
کلیات مومن نہایت پاکیزہ ولایتی کاغذ پر چھپا ہے
ایضاً حنائی۔ حنائی جدید۔
بہارستان سخن۔ اردو ناسخ و آتش و آباد
کی ہر طرح غزلین سہ مصرعہ
دیوان گویا تصنیف فقیر محمد خان گویا شاگرد خواجہ وزیر مرثیہ
دیوان رند۔ تصنیف نواب سید محمد خان بہادر
لکھنوی شاگرد آتش۔
دیوان فدا۔ نہایت عمدہ دیوان تصنیف
مولوی فدا حسین صاحب۔

از آدم و جن بدی تراود ناچار ۱۵ ولہ سرمایۂ نار و خاک بود است غبار

سوء الظن است حزم فرمودہ ۱۵ ولہ از نفس دنی توقع خیر مدار

دیدیم و جہان و ہر چہ بود اندر وے ۱۵ ولہ با کس نشوی حریف جز ساغر می

خون گرمی و سردی غرزیان جہان ۱۵ ولہ خورشید تموز باشد و سایۂ وے

ہر چیز بجاے خود نکو می باید ۱۵ ولہ بر عیب نظر کنے ہنر نماید

ہر چند کہ سایۂ بد نماید شب ماہ ۱۵ ولہ در پرتو آفتاب خوش می آید

اے آنکہ دولت ز مہربانی سیر است ۱۵ ولہ خشم تو جوان است و تحمل پیر است

غافل مشو از نالۂ آزردہ دلان ۱۵ ولہ کشتی چو شکست آہنش شمشیر است

از دہر ترنم بلا می شنوم ۱۵ ولہ آواز مخالف ہمہ جا می شنوم

جز دلشکنی نوازش گردون نیست ۱۵ ولہ زین دایرۂ بانگ آسیا می شنوم

بیداد فلک فضل ہنر میخواہد ۱۵ ولہ بیرنگے ما طرح دگرے خواہد

گر نیست دلش ز علم و حکمت خالی ۱۵ ولہ فرزند چرا مرگ پدرے خواہد

اے کشتی شوق ناخدا باید بود ۱۵ ولہ یعنے ز ہمہ موج جدا باید بود

ابنای زمانہ دشمن یک دگراند ۱۵ ولہ از خویش گذشتہ با خدا باید بود

اشب کہ بسینۂ ام عجب دل شدہ است ۱۵ ولہ این خانہ پر از سماع بسمل شدہ است

از دل چہ شرر ہا بہ وایت کہ نریخت ۱۵ ولہ آئینہ بخورشید مقابل شدہ است

ولہ

بکفر شحنۂ دہلی قلندر ست گواہ ۱۵ ولہ بحکم اشہد ان لا الہ الا اللہ

ز سکۂ نام خدا و رسول بیرون کرد ۱۵ ولہ بنام خویش رخ سرخ زر نمود سیاہ

اے دشمن دین احمدی پشت بہ پشت ۱۵ ولہ ز نیستم آتشم نیایم در مشت

آئین منشین تیغ رسول اللہ ام ۱۵ ولہ معشوق قلندرم ترا خواہم کشت

داغ غربت دل ما صیقل ادراک کرد	ولہ	گوہر آئینہ از گرد یتیمی پاک کرد
ہمت درویش از منعم شدن کمتر بود	ولہ	از چکیدن باز ماند قطرہ چون گوہر شود
دل ز شوقت در تہ خاکم طپیدن یاد کرد	ولہ	زخم در بر کفن برقی شد و پرواز کرد
تند خویان را بہ نرمی میتوان تسخیر کرد	ولہ	قطرہ آبی تواند شعلہ را از بخیر کرد
امشب کہ بی تو بلبل عشرت کباب بود	ولہ	مہتاب دی گل نمکی در شراب بود
نور چراغ و رنگ گل زیک شرارہ اند	ولہ	فرزانہ این جہان ہمہ خورشید پارہ اند
آسمان نیم نگہ آئینہ روی تو دید	ولہ	صبح اشکی شد و از دیدہ خورشید چکید
دل ز نجم و ادہم و غم زخمی بیداد آمد	ولہ	شیشہ بر سنگ زدم سنگ بفریاد آمد
رفتی و دل ز شور جنون بید باغ شد	ولہ	چندان نشست نالہ کہ بر سینہ داغ شد
شب کہ از برق نگاہش سینہ ام در جوش بود	ولہ	یک بیابان آہوی رم خوردہ در آغوش بود

ولہ

شادم کہ محیط درد در سینہ نماند		گنج ست بجای خویش گنجینہ نماند
در سینہ نماند جز صفا در دل ہیچ	ولہ	صیقل زدم آنقدر کہ آئینہ نماند
اے خان و خانوازو و شمن پرور از		وی صیف تو صبح فتح را خندہ نماز
خواہم کہ چو آفتاب تابان باشد		در ہر گرہ سال تو صد عمر دراز
تحصیل علوم بار خاطر شدہ است		آثار قیامت ہمہ ظاہر شدہ است
وقت است کنون کہ صبح محشر بدمد	ولہ	شمع لگن ستارہ آخر شدہ است
اللہ و محمد و علی ناصر ماست		در باطن ما نہان و در ظاہر ماست
ما خطبۂ جعفری بکف داشتہ ایم		فقہ حنفی سکۂ پیغمبر ماست
جمعی کہ دوان کوچہ زین بوس کنند	ولہ	برقی تحویل ننگ و ناموس کنند
صد نکتہ بسوز تا خریدار شوند		این خوش نگمان شکار طاؤس کنند

نزاده دیده آن شیرین شمایل تا درون آید — وله — بفیشارد نگه را آنقدر چشمم که خون آید

لکهساری که نالد خسته چشم سیه مستش — شرر چون دیده آهو خار ما رسه گون آید

زرعنائی نکردی سیر هر جا بودن از مقامِ خود — وله — که چون طاؤس صد چاه تاریکی بدام خود

تماشا کرده هم باغ و بهار بی دماغی را — وله — پس از عمری علی هر خویش میخوانم کلام خود

اگر بنالهٔ من کوه هم لرزان گردد — شرار از رگ خارا چو خون روان گردد

قبای تنگ میپوش اے بهار رعنائی — مبادا در بدن نازکت نهان گردد

خوشم نازک بدل باشد ستمها کانکند — شیشه بر شیشه زدن کار چه خارا کانکند

چاک پیراهن ما پرده صد راز دلیست — خنده صبح چه خجسته شکنی ها کانکند

شمار مختصم چون آخر آید باز می گردد — برنگ سبحه انجام هم گل آغاز می گردد

دماغ فشرده فرد شد سینه از غیر خالی را — که دل چون جمع گردد چنگل شهباز میگردد

برق تازان که زدل خار تمنا چیدند — وله — دامنی بود رسیدن که ز دنیا چیدند

خجلت سنگدلی سینه صد ناسور است — عرق بود شرر کز رخ خارا چیدند

احولان از کجرویها خصم یکدیگر شدند — وله — راه گم کردیم غولی چند تا رهبر شدند

انتقام از دشمن ما تیغ بیداد وش گیرد — آتش خس دو از یک شعله خاکستر شدند

نوخطان دل بگرفتاری ما شاد کنند — وله — خط کبک است قفس گر همه آزاد کنند

دام ناديده درين دشت گرفتار شديم — آهوان یاد سبکدستی صیاد کنند

چاره گر درد مرا بیند و بیتاب شود — وله — آب بر آتش ما آید و سیماب شود

زخم سنگے که ز دست تو بمظلوم رسد — در مکافات عمل تیغ سیه تاب شود

هر جا لبت نبات فروش بیان شود — وله — سنگار طوطیان همه خونفشان شود

دل بی آرزویت آتش افسرده راند — وله — زبان خاموش از ذکرت چراغ مرده را ماند

عیب من گر لباسی از کجا پنهان شود — وله — ماه نو چون پیرهن پوشد کلفش عیان شود

تا خیال تو دو چار نفسم میگردد — وله — وحشت برق شکار نفسم میگردد

هشتم جلوه ز مهتاب بحرم گرفت — وله — رفتن رنگ شمار نفسم میگردد

دل فسردا مانشان داغ او بر سینه‌ها — زر بغارت رفت نقش سکه در گنجینه‌ها

نور شمع از حیرت رویت بکشتن هم نرفت — روشنی در پرده فانوس چون آئینه ماند

فریاد میتوان کرد گر درد سر نباشد — وله — خواب عدم توان رفت گر نوحه گر نباشد

یاد تو ای پریوش در کیش هم تمام — وله — گر از تو بهتری نیست از من بتر مباشد

ندانم تا چها از گرمی خو بتو می آید — که بوی سوختنهای دل از کو بتو می آید

بغارت داده پرواز هوایت باغ هستی را — وله — پر و بر هر جا که رنگ از روی گل بو بتو می آید

نه تو سیر این چمن ناخن بدامن میزنند — بوی گل چون تیر آهن بر دماغم میزنند

دل صفا از آرمیدن یافت بیتابش مکن — وله — اضطراب شعله دامن بر چراغم میزنند

خاک گشتیم دل از مهر و فا سیر نشد — گل این باغ ز تاثیر خزان زرد نشد

کیمیا ساز محبت چه گدازم که ندادند — وله — بارها آب شدم آتش دل برد نشد

چمن ز روح نباتی دگر بجوش آمد — نفس بسینه‌ئی باز در خروش آمد

در آب آئینه غرق است عالم صورت — محیط معنی بابی سبب بجوش آمد

وله

گو جنون تا بزنم چاک گریبانی چند — برا سیران بکشایم در زندانی چند

چاکها در دل خون گشته من پنهان است — وله — دارد این غنچه در آغوش گلستانی چند

خلق نیکو باید آنکس را که تسخیر هم کند — خاک نرمم میتواند آب بنجیرم کند

پیکرم از ناتوانی با خیال ما یکیست — وله — میرود در آب نقاشی که تصویرم کند

سیل اشکم چون بکوی دوست راهی میشود — ناله در پیراهن دل خارهائی میشود

بی تو دکان مرکب سازد شد کاشانه‌ام — گرچه اغنان میکنم حاصل سیاهی میشود

ولہ

شہید حسن شوخ ظالم تجلی طور ہا دارد
سر انگشتی بگوش خود بہ دل شور ہا دارد

بصد زخم جدائی مبتلا گشتم ندانستم
کہ شہد دوستی در خود نہان نیش ہا دارد

زلذت ہا تہا بر دین لذتی دارد نمیدانی
وگرنہ سایۂ این تاک ہم انگور ہا دارد

جہان زحیرت حسن تو سیمیا گر شد
کہ قطرہ انجم و ابر آسمان دیگر شد

ہزار خیل شفق می پرد ز نامۂ من
کہ شوق بال زد و لخت دل کبوتر شد

محو شد خورشید و شبنم در چمن تا شام ماند
از میان برخاست صیاد و تو تنہا دام ماند

خاک گردیدیم الفتہا ز دل بیرون نرفت
دُر دریں میخانہ چون آب گہر در جام ماند

نسلی از گداز خود دل غم پرور من شد
چو اخگر پنبۂ داغ من از خاکستر من شد

مباش از سادگی آئینہ دار زشتی عالم
کہ چون آئینہ این آفت بال جوہر من شد

جماعتے کہ ز تاثیر فقر در جوشند
چو اخگر از تن فرسودۂ خود پوشند

نمی خرند متاعے کہ عاریت دارند
بیا و روز ازل خویشتن فراموشند

گر چنین شوخ جنون طوفان فریادم کند
شبنم گل زخمی چشم پر زیادم کند

لالہ جوشی زد کہ رنگ عقل دیگرگون شود
بوی گل خیل پری در دیدۂ مجنون شود

لعل پیدا میکند کان از فروغ آفتاب
سایۂ دل گر فتد بر سنگ خارا نون شود

برق اجل تلافی بی دردی میکند
حبس نفس علاج دل سرد میکند

در خاکساریم نبود موج اضطراب
رنگے کہ مے پرد ز خم گردی میکند

نفس آخر شد و بیرحمی یار آخر شد
حیرت جلوہ کہ دارد کہ غبار آخر شد

لذت نشۂ نایافت بما بخشیدند
صبر کردیم کہ نے بادۂ خمار آخر شد

شکوہ قالب خاکی ز وجد دل عیان گردد
زمین یکبار اگر از جاہ آید آسمان گردد

زیارت بی تکلف اینقدر ما خانہ بردوشم
چو گل خندید بلبل را پر و بال آشیان گردد

دیدیم بدل هزار عالم افزون
ودل رقمی نبود غیر از بیچون

این خانه ز آفتاب چون صبح پر است
این نقش ز آئینه نماید بیرون

گفت آن بت بیگانه قرین تو منم
خندان بنشین که همنشین تو منم

آن وارث جم که شهرت جم بشکست
گفتا بنشین نقش نگین تو منم

پیش از همه شاهان غیور آمده
هر چند که آخر بظهور آمده

اے ختم رسل قرب تو معلوم شد
دیر آمده زراه دور آمده

گویند نبی ذو جهتین از لی است
روے بخفی دارد و سوی بجلی است

روی که بخلق داشت آنست نبی
روے که بحق داشت همان روے علی است

آن باده که در مے کده تحقیق است
از ابن ابی قحافه اش ابریق است

آغاز وجود از گهر پاک نبی است
تصدیق نخستین ز دل صدیق است

هر نخل که در قلزم خیر و شر است
از فیض عدالت است اگر بار در است

این کاهکشان که دیده باشی هر شب
بر دوش فلک دره عدل عمر است

هر پایه که جز فتادگی در نظر است
چون راز نهان جلوه کند در سر است

بر تخت روان سوار باشی هر چند
آرام فرود آمدنش بستر است

تحصیل سخن لب از سخن دوختنی است
خاموشی گنج معنی اند وختنی است

جز نزک سخن نیست دلیلی بسخن
شمع ره غواص نفس سوختنی است

رباعیات

جمعے که براه حق نفس سوخته اند
دل را بیک چند غزلت آموخته اند

چشم شهباز کاردانان شکار
از بهر کشادن است اگر دوخته اند

در عشق نشد شگفتگی حاصل من
شد سنگ مزار در دآلود گل من

این حال نصیب هیچ بی حال مباد
بیماری رشته شد نفس در دل من

ز غفلت نیفتد ہا گر دجان ما جسم ہموارے
ولہ
بود گہوارہ نہ دان طفل را ہنگام بیدارے

ندارم جز نفس از عالم کثرت رہ آوردے
ولہ
اگر آئینہ باشد در مقابل مسکنم گردے

کیست نیاز ما کند یک دو سہ جام جمیدے
ولہ
ما بنمایم ای صنم آئینہ مسکندے

ساقی دگر ہوا شد پیمانہ شرابی
ولہ
چشم من و رخ تست ابری و آفتابی

گوہر شوی اگر بسفر آشنا شوی
ولہ
آرا مہا نبی اگر از خود جدا شوی

دل محمدہ را در اضطراب انداختی رفتی
ولہ
جگر را آشیان مرغ بسمل ساختی رفتی

چگونہ با تو توان گفت مرد لدارے
ولہ
کہ بیدلی و خصومت با اہل دلدارے

رباعیات

تا یاد خدا در دل انسان باشد
اندیشہ گداز نفس شیطان باشد

خفاش نیارد کہ برآید در روز
ولہ
ہر چند کہ آفتاب پنہان باشد

آن شعلہ کہ یاقوت دلم را رنگست
گوہر بہ محیط است و شرر در سنگست

روشن شدہ ز وجہان و غافل ہمہ خلق
ولہ
انمیعنی رنگین چہ قدر بیرنگ است

مغز ہست وجود عشق و باقی ہمہ پوست
ہر ذرہ درین دشت بود منظر دوست

در ہر چہ نظر کنی ہمان آئینہ ہست
ولہ
این زلف ہزار حلقہ بر عارض اوست

اے قبلہ ہر دو کون آنے کہ نہ
ہر چند ہزار آسمانے کہ نہ

این پست و بلند گردش سایہ تست
ولہ
در پردہ صد جہان جہانے کہ نہ

عارف داند حقیقت اشیا را
آئینہ ضرور است رخ زیبا را

ہر موج کزین محیط بر می خیزد
انگشت اشارتی بود دانا را

گفتا اللہ گفتمش پردہ درم
ولہ
گفتا مختار گفتمش مجبورم

نفسے خواندم دلی بہ ہستی خواندم
تصویر خدا کشیدہ ہم معذورم

ولہ

دیوان صائب

بصحرائی که من گل کرده‌ام رنگ پریشانی
بود شاخ غزالافشن نسیم آشفته گیسوئی

وله

تا چند ز دل رمیده باشی
خود را نجداند دیده باشی

چون عکس تو جلوه‌ها نماید
در آئینه که دیده باشی

خوشا آئین گمراهی خوشا آئین گمراهی
گهی دلق گدائی گاه گاهی مسند شاهی

وله

علی ای شاه عالمگیر بنشین بر سریر خود
گرفتی مشرق و مغرب دگر از ماچه میخواهی

خوش آن ساعت که سوزم خرمن هستی تا فانی
زنم بر آتش خود همچو برق جسته دامانی

شکاری نیست جز پروانه دیگر صید گلشن را
که هر سو کرده از چشم قربانی چرا عانی

سینه‌ام لبریز گلشن کرد سودائی کسی
کوچه باغ است آهم از تماشای کسی

غنچه‌ام رنگ غلاف بیکدگر
بسکه پوشیدم نظر بی روی زیبای کسی

وله

صبح پیری دمید از بوستان زندگی
شد عیان از چهره گرد کاروان زندگی

قامتم خم گشته‌ام چون سایه یکسان خاک شد
بر زمین افتاد آخر آسمان زندگی

بگذر از سودای خود بینی که نقصان میکشی
پای یوسف در ورد دیوار زندان میکشی

عیش و غارت لباس زندگی هشیار باش
هر نفس تاراجیست کز پیرایهٔ جان میکشی

وله

ای آنکه ز آئینه ادراک جدائی
ناز دو بتو دولت نه چون تو سر و پائی

اختلاط آئینه میسازد که بنماید دوئی
بی تو هر جا می نشینم من نمیباشم توئی

زبان افشانی انجم بگوشم آید آوازی
که از پرستگان هم یاد دارد چشم پروازی

عاشق از آنجا بحیات وصل باشد بی نصیب
آب شد در بحر ماهی از زبان از تشنگی

تشنگی زبانش گداخته است و مشهور است که ماهی زبان ندارد. حافظ ۱۲

چه خوش گردد گلی کز اعتیا باشد بستان خالی
همین بلبل بود در باغ و جا با غبان خالی

بدستم هیچ گیرائی نماند از رعشه پیری
برنگ بهله شد انگشتها از استخوان خالی

زمعنی های بیغش سیر توان ساختن دلرا
بود گر صد پری در شیشه باشد همچنان خالی

وله

زهی آوارهٔ شوق دل و صبر شکیبائی
گلستان ها ز سودائی رخت طاؤس صحرائی

نمی آید بهم چشمم هنوز از شوق بیدارت
که چون آئینه شد لبریز حیرت جام مینائی

دران محفل که از رخ پرده گیرد شوخی حسنت
نگه چون نی کند فریاد در چشم تماشائی

وله

همای گلشن قدسی مکان چه میجوئی
تو آشیان خودی آشیان چه میجوئی

محیط دایرهٔ عالم است نقطهٔ عشق
تو در قلم ودو رزمان چه میجوئی

خراب شد دل گردی مهستی تو تنها است
بگیر تم که درین خاکدان چه میجوئی

وله

چه خوش بود که خرامان دمن بخانه درائی
بقدر نیم نگه بندان نقاب کشائی

بشوخی تو غزالی درین ختن نشنیدم
چو بوی جامه بجای خود و در همه جائی

هزار شیوهٔ نازست شاهدان دگر را
تو ئی که دل ربائی از عاشقان و رخ ننمائی

وله

نه بینی در چراغان تمیز آسمان نوری
سراپا حلقه راین بزم باشد دیدهٔ کوری

صدای آریزش خونم هنوز از خاک می آید
شهیدم کرده از شیرین تبسم لعل پرسوری

بود این عرش گر کسری دانه ازان بصحرائی
دران دل گر فضائی تنگ شد دیده سوئی

پیامی میفرستم جانب مکرده هوئی
کبوتر خانه اوراق دل را میزنم هوئی

نهال افشم از برگ ریزمن چه می پرسی
غبارم و سمه پرمیدهد از شوق ابروئی

عشق چندین ای آخره ۱۲ از سیل اینجا همان عشق ۱۲ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ آنجا گرامر

۵۱ عشق چندین دل معمور بویرانی داد — سیل یک خانه خراب است تو هم میدانی
۵۲ رخ مپوشان من ای شوخ که حیرت زده را — پرده دیده حجاب است تو هم میدانی
آبرو از در میخانه طلب کن زاهد — طاعت خشک سراب است تو هم میدانی
۵۳ ورق گل شده از عکس رخت پرده چشم — اشک ما سیل گلاب است تو هم میدانی
گوهر معرفت از جوی سر شکم خیزد — چشم بی گریه سراب است تو هم میدانی

عرض حال دل پرخون نتوان کرد علی
خوی او گرم عتاب است تو هم میدانی

۵۴ فرش است در ره فقر دیهیم پادشاهی — اینجا شکستگیها سرمشق کجکلاهی
از بخت تیره مارو شن سواد معنی — آبحیات دلها است پنهان در سیاهی
آنجا که رحمت او عصیان نواز گردد — آخر چه میتوان گفت در عذر بیگناهی

وله

۵۵ علم شد ناله ام سرگرم شبگیر است پنداری — گذشت از نه فلک سر جوش تاثیر است پنداری
دل تنگم تمنای نیستان جنون دارد — کشاد این گره در ناخن شیر است پنداری
شدم بی احتیاج از فیض سرشار یمتها — سر انگشت گهربستان پر شیر است پنداری
ازین زندان محرومی صدای بر نمی خیزد — سراپا آسمان یک حلقه زنجیر است پنداری

وله

۵۶ سخن با بر زبانم نیست تا گوئی فراموشی — که لب چون غنچه در دیدم بکام از قفل خاموشی
دلی پر آرزو از فقر نتواند مصفا شد — سیه تر میشود آئینه ما از نمد پوشی
عیان از رفع هستی میشود کیفیت اشیا — بیابی نشئه دانش ازین رو دی بیهوشی

وله

۱۲ دور کردن ۱۲ ۱۲ رفع هستی ۱۲

ما جهان پردازی همت تماشا کرده ایم | قطره ما چشتم نکشا یدا گر دریا شوی
ماه نواندک بعزلت ماند صاحب طرز شد | میشوی معشوق عالم گر ز خود تنها شوی
خلوتی دیگر ندارد این جهان غیر از کمال | سعی کن با پرده پنهان تر از عنقا شوی
قدر شناسان مرا ممنون احسان کرده اند | عیب مے بینی و بس خواهم که نابینا شوی

وله

چه تخته بند جهان گشته بیخبرے | که تا بهم زده چشم عالم دگرے
فلک ستاره فشانست لاله شبنم ریز | چو دور مانده از شوق گریه سحرے
تجلی دل صد پاره ام تماشا کن | که مے تراود ازین شیشه شکسته پرے
ز بیقراریت اے در دیار بیخبرم | که هم نشین دل یا صاحب جگرے
ز هجر و وصل تو در حیرتم چه چاره کنم | که در برابر چشمی و غائب از نظرے

وله

نفس فرو دیده ام از بهر صید ناز کی | چو شبنم در غبار رنگ گل افگنده ام دامے
بیک گردش کند چشم تو دور روزگار آخر | تهی از خویش گردد عالمی تا پر کنی جامے
درون بیضه چون پروانه فانوس میتابم | مگر در گلشن آید جلوه گر سرو گل اندامے
بعالم بی هنر ار روزگار آسوده میدارد | چه لذت می برد گر تشنه بیمغز بادامے
وجودم میگداز د در تمنای بر دوشے | چو ماه نو پر از خورشید خواهم کرد آغوشے
تو تا ای انجمن افروز در محفل نمے آئی | کلف بر چهره ماهست دود شمع خاموشے
کسے کز وسعت آباد دل تنگم خبر دارد | زمین و آسمان را نے شمارد گرد پا پوشے
دل افسرده را از سینه بیرون میتوان کردن | چو داغ لاله تا کی زیر دامن شمع خاموشے

وله

دفع غفلت نیز شراب است تو هم میدانے | آب غار تگر خواب است تو هم میدانے

تمنا چیست یکدم در جهان آسوده میبودن
بغیر از ذوق احسان تو از آلایش خود بودن
ازو تو میتوانی فارغ از هر دو جهان بودن
آه ای بیسبب بیخبر بودن ناخبر بودن
چرا مشهور جهان گشتن چرا افسانه شدن
ابن کلمه ایست که عالم در آن گم است یعنی از
حقیقت خود آگاه گردی فافهم
فلک شاره الی آخره ای
آسمان ستاره فشانی میکند دلا
شنیدم میبرد دزدی بفتح قفل از زر بهی
بطرف گریبان بسیار بعد است
نیز اینست
دارد در آینده
ابن موزونی در بحر مذارع اخرب مکفوف محذوف است
من هستی یار در جانم فافهم
بحر مجتث مثمن مخبون محذوف است
دل را کم و بیش نیست با
هستی دیدم غائب از نظر
من
نفس فرو دیده ام الی آخره چو شبنم ای مانند شبنم که در غبار رنگ گل غیر معلوم میباشد و دامی برای صید محبوب

لباس دل هنوز از گرد آلایش نمیشوئی | غبار زندگی را صبح پیریاست صابونی

علی زین مرده طبعان هیچکس شعرم نمی فهمد
به یونان می فرستم بهر احیای فلاطونی

برون از آئینه دل نیست در عالم تماشائی | که از جوش صفائی خود بود این قطره دریائی
درآن وادی که از گرد عنش سرخویش گم کردیم | ز تنگی جا نبود در سینه هر ذره صحرائی
ندانم خاک شد یا خون دل ما نیقدر دارم | که شب بر سنگ میریزد اضطراب عشق مینائی
زهفتاد و دو ملت مشرب من طرح میگیرد | که چون آئینه ام از هر سر موئی است هیولائی
صبوح عشرتی را دور یارا هم نشد ساقی | بود بخت سیاه من نمک آلوده صهبائی
ندارد گرمی آهنگ ساز آشنائی ها | در هر دل زدم شاید صدا بر خیزد از جائی

وله

از گل افشانی خزان را میر سامان میشوی | جمع کن رنگ سخن و دل گلستان میشوی
استخوان یک مغز در مشت غبارم مانده است | از سر سودا بما بگذر پشیمان میشوی
رنگ از رخسار خوبان تماشایت نماند | میشود گل یاسمین صبحی که خندان میشوی
ای جهان آوارهٔ شوقت ندانم جای تو | سیل میگردد زمین هر جا خرامان میشوی
خون عشق است دل آسان نمی آید بدست | گر توانی خدمت سوری سلیمان میشوی
فیض این دولت نپاهان برق خلقی میشتاب | خدمت ما کن سر راه آخاقان میشوی
حرکت وحشی سراپای تو میگردد حرام | گر درین تیخانه روزی چند مهمان میشوی
ما درین شهرم ز سقایان آب زندگی | نوش کن جائی که خضر صد بیابان میشوی

اندکی ناصر علی سامان بی برگی بساز
آخر از فیض قلندر شیخ شیخان میشوی

گرچه از ما رم کنی آئینه دار ما شوی | میروم از خویش چندانی که بی پروا شوی

ادب گاه سجودش دیده ام فارغ زآدابم
چو داغ تازه اینجا رخت پیشانی پیشانی

زهم وا کرد قمر گانم نقاب افگندن نازش
تماشا از میان برخاست تنها ماند حیرانی

ندیدم زور تی همطرح امواج جدائی ها
علی ما را فراق شاه عادل کرد طوفانی

بی تو در چشم نگه دودی بود در روزنی
مردمک فانوس شمع کشته در پیراهنی

از طپیدن تهای دل معلوم صیادم نشد
وحشی در دام ما خاکی است در پرد ذنی

چشم گردابیشو در پرواز بسمل می کنم
همچو برقم در کمین گاهست از خود رفتنی

پرتو خورشید تابان گرد جولان من است
همچو صبح افشانده ام از گرد هستی دامنی

بی زبان صحرا جواب نالهٔ من میدهد
گر نم مجنون هنوز اینجاست باقی شیونی

عاشقم عاشق نمیدانم علی معشوق کیست
شوخی طرز سخن یا رنگس جادو فنی

نمی گنجم به پیراهن نمیسازم بهر بانی
جنونی کرده ام پیدا نشهری نه بیابانی

چو سیلابی که در ریگ بیابان ها ندارد جز ادیش
ولی گم کرده ام در هر کف خاکی پریشانی

نزاع کفر و دین در عالم وحدت نمیباشد
شب دزدست و دیرانم مگیر شیخ قربانی

گل رخسوایم از عصمت یوسف چمن دارد
چو ماه نو بود پیراهنم در زیر عریانی

طلسم سوز دل بر بال مرغ نامه بر بستم
کف خاکستری دارم همتا راج پرافشانی

وله

نقاب حسن آن لیلی بود هر جا مجنونی
نمیباشد بجز مهتاب در زخم گستان خونی

ز مژگان تا بکی در پرده دارم اشک غمناکی
روم بند قبای گریه یکشبانم بهاموئی

بیا لا میروم چون شمع خود را بست می بینم
تکرده سعی بیحاصل حریف بخت وارونی

منم کز رفتن دل آب میدم دم نهالت را
ز من از خویش بیرون رفتن و از تو فتادن ها

دکان ما علی جنسی ندارد نقد جان دارد
نمی آید درین بازار بی سودا خریدارے

چراغان محبت را دلم گردیده فانوسے
بمیرانم یقین در سینه یا در جلوه طاوسے

بقربان سر افتادگی ها اوج عزتها
فلک عمریست میگردد و با میدم نمی بوسے

نشاط این جهان هر چند کمتر حاصل آید
بطفلان عید روز جمعه آهی بود و افسوسے

برهمن هم زبان حیرت بتان نمیداند
ز دیر آمد بگوشم انقدر فریاد ناقوسے

خیال غیر در دل غیرت او بر نمی تابد
نفس پنداشتے ظالم ندیدی هست جاسوسے

وله

چراغان کرده ام شب داغ های دهر من چشمے
بر نگ ماه نو گردیده هر مو بر بدن چشمے

وجود دم کاغذ آتش بوجد آورده را ماند
خیالش داده با هر ذره اجزای من چشمے

نگاه سرمه ریزش شمع را خاموش میسازد
مصاحب بوده ام یک عمر با صاحب سخن چشمے

نگاه آلوده هشکی کرده تحویل بدگاهش
که هر جا پا گذارد گل کند از چشم من چشمے

که مرهم میتواند بست زخم انتظارش را
نهان دارم بزنگ صبح در جیب کفن چشمے

وله

غبارم بسکه از شرم معاصی گرد نسیانے
چو شبنم استخوان بیرون چکد از داغ پیشانے

تو گر ای انجمن آرا رخ خود را نپوشانی
کند پروانه شمع بزم خاموش را پرافشانے

مراد از ذکر معشوق است ترک ما سوا کردن
چو دل برگردد از دنیا چه حاجت سبحه گردانی

نگه طاقت با شوخی مگر آئینه میخواهد
که بیخود تکیه زد سیماب دیوار حیرانی

بدیر ما دل بت داده تسبیح میگردد
ندارد کفر ما عیبی چو زنار سلیمانی

ز لیخا عاقبت معشوق گردید از خرابیها
بقدر هستی ما یوسف ما بود زندانی

آنجا که شورش تو برآرد زبانه
هر موج بر محیط زند تازیانه

وارستگان بصورت خویش آشنا نیند
کز جوهرست آئینه زنجیرخانه

وله

سیماب شد ز عکس رخت آب آئینه
دیگر مرو بچشمهٔ سیماب آئینه

وز دیده در رخ تو نظر کرد و غافلی
آخر فریب دیدهٔ تر را خواب آئینه

وله

در تمنای تو از بسکه نفس سوخته ام
چون شقایق شده پیدا بدلم داغ سیاه

نیست از نیستی ام جز سوختن سرمایه
همچو آتش ز پر خاکستر ندارم سایه

آمد بخوابم امشب از خواب ناز خسته
آن موج آبجیوان بند قبا گسسته

جگر سوخته از آبله سیراب شده
این شررها همه از نالهٔ من آب شده

دارم سری بقید ستم آرمیده
طوفم چو ماه هست گلوی بریده

شود ظالم بظلم خود خراب آهسته آهسته
رود از دوشهٔ قصاب آب آهسته آهسته

ردیف یای تحتانی

دلی در سینه دارم زخمی مژگان خونخواری
بود هر قطره اشکم رخنهٔ دیوار گلزاری

کمال مردد انائیست دیدن کار هر خامی
بود آئینه ها را آب این آئینه زنگاری

مرا طول امل شد مانع از آمیزش دنیا
گلیدن گنج می جستم که رست از زمیان خاری

نه تنها بر همن سر میزند از شوق دیدارش
که بت را هم حمایل از رگ سنگست زنناری

چه حرفست اینکه نتوان دید روی مهجبینش را
نقاب افگندنی از یار و از ما تاب دیداری

دران دامی که من نخچیر بخورم نگاهش را
توان کردن تماشا نبض جمعیت خماری

نه معصومم که حرفم متوان فهمید و دشمن شد
نفس تا میکشم صد آه حسرت میکشد یاری

ترا از دیدن آئینه مانع گشت سیدم
ز رشک خویشتن در عالم حیرت گرفتاری

چشم تا وا میکنم از خویش بیرون میروم
چون حباب آب بس یکبی کردم نفس را بانگاه

وله

الٰہی در نیاز آباد فقرم تخت شاہی ده
شکستہ دل کرم کن دولت صاحب کلاہی ده

وجود ہر دو عالم پیش چشمم سہل می آید
بقدر نیستی ہای کہ دارم ہر چہ خواہی ده

بگردان شیشہ ام از باده خالی بعد ازین ہم
ز جوشا جوش رحمت گو شمال بیگناہی ده

ملولم کرده عصیان از نگاہ لطف شاہان کن
نشاط طبع رنگی با وجود رو سیاہی ده

وله

امشب از تنہای پنہانی کشیدم نالہ
شمع روشن کرد در فانوس ہر تنخالہ

محو شد دل در گداز عشق باقی نا ندیار
ماه را تا چند در آغوش دارد ہالہ

گریه ام از گرمی دل بسکه داغ آلوده شد
گل کند از غنچه ہر قطره اشکم لالہ

سرمه چشم سیاہش رنگ حوا بی بس نیست
دارد از مژگان زہر آلوده خود دنبالہ

وله

نیست در سینخانه عالم چو من دیوانه
یک پری گم کرده ام در صد پر پروانه

عشق در ہر سینه میگردد ندانم دل کجا است
برق می خاید جگر از اشتیاق دانه

ہیچ کس تعبیر از خود رفتن ما نیکرد
خواب باشد از برای عاقلان افسانه

ساغری در خود ظرف من ندارد روزگار
بعد عمرے میدہد خمیازه ام پیمانه

وله

ای جنون گل کرده شوق تو ہر دیوانه
صد پری از گردش چشم تو در ہر خانه

شمع ما امشب بگلگشت چمن ہا طرح زد
بلبلے در بزم رندان بود یا پروانه

وسعت مشرب درین بازیگه امکان نبود
تنگی این شہر ما را بود در ویرانه

گو نگاهی که گلستان ترا اسیر کند	دو جهان یک گل رعنا است بسعنائی تو
گیست با تو صاحب شد از خویش رفت	می برد بیکسیم رشک بتنهائی تو
لذت عشق نصیب دل بیرحم تو باد	بجگر خائی مانیست شکر خائی تو

وله

ظلم حسن رضا مقرّه چون خدنگ تو	تا کیست در جهان که نیاید بخنگ تو
ای چرخ پیش ازین چه شکایت کند کسی	هرگز صدا نداشته بال خدنگ تو
یک دل نمانده است که خونش نکرده	یارب بسینه تو نشیند خدنگ تو
دیگر ز اضطراب دل خستگان مپرس	شد بارها خطا ز دل ما خدنگ تو
ما هم قلندریم درین دور بی ثبات	روزی کتک حواله نمایم بهنگ تو

وله

نی نصیب از سر نوشتم کرد ترک آرزو	شد خطا پیشانیم زابل بموج آبرو
چاک جیب ما شد بی نیاز از دوختن	جامهٔ عریانی مانیست محتاج رفو
شمع حرفی باز بان چرب میگوید ولی	کس نمی فهمد بجز پروانها انداز تو

ردیف با مهور

جذبهٔ کو تا شوم از ترک هستی باد شاه	بشکنم چون موج در بحر فنا طرف کلاه
عشق را یارب مباد دل افسرده آه	آتش خورشید آب سرد شد در ظرف ماه
هر کرا دیدم ز حرف راستی آزرده است	صبح تا دم زد شود آئینهٔ اختر سیاه
دام پرواز است نقش بال و پا دور را	سالکان را بیشتر آرایش تن سد راه
سد ره شب مانع آواز نتواند شدن	سد راه شهرت ما کی شود بخت سیاه
گرد هستی بسکه از دامان دل افشانده ام	بگذرد از آئینه آهم همچو از عینک نگاه
توشهٔ مردان بغیر از همت مردانه نیست	شیر غربت دیده را جنگال باشد توشه راه

۹۵ دیوان صائب

بزنگ لفظ معنی شوخم توان شنید | چون بوی گل به پرده گنجد نوای من

وله

مشکل بود علاج دل بیقرار من | نه نشست همچو ابر بدریا غبار من
یک قطره آب شرم مرا سبز کرده است | محتاج ابر نیست چو عنبر بهار من
غبار دل بود رنگ گل و جوش بهار من | چو شمع کشته خون ریز دست سیاهی از شکار من
هنوز هم آنقدر ها نالهٔ داغ آلوده میجوشد | که باد از سایهٔ گل سیدهد خاک مزار من

وله

چسان ان بیرون پرد از قید هستی مرغ جان من | که بر پای نفس شد رشته جسم ناتوان من
فرو رفتم بخود از بسکه در فکر خط سبزش | چو خضر آبسته شد پیرامن سبز استخوان من

وله

شد از رد زانل پرورده حسنت داغ من | باین گم گشتگی عنقا کجا یابد سراغ من
زتاب شوخی رنگ چمن پیرایه گل گشتم | بهاری میکند گل هر نفس از موج داغ من

وله

جهان روشن چو صبح از فیض احسان تو اگردد | چراغی گر بکف باشد چراغان میتوان کردن
گردد از سوی عاشق فرمان غوغای حسن | گردهٔ بیتابی عشق است شوخی های حسن
ز خانه پای بیرون منه چو مردم چشم | تا بهای سر شک روان قناعت کن
تهی کن کیسهٔ کان غارت سامان دریا کن | بمن چون ناچه دار ای خدا همت تماشا کن
نیست خالی پرده از شوخی آهنگ من | تا کسی از خود رود پرواز گیرد رنگ من
نگاهت از نهاران پرده می آید بسوی من | پریشان گشته بسیار میدانم ببوی من

ردیف واو

ای بهار آئینه دار چمن آرائی تو | برگ گل جامه بر اندام تماشائی تو

این غزل ناصر علی اعجاز هندوستان ماست
صائب اینجا مے نهد بر خاک تا محتشم جبین

همچو تصویر از می هستی است خالی جام من
نیست جز زیر اهن موجود در اندام من

بسکه در سودای او از خود تهی گردیده ام
بر زبانها چون نگین خالیست جای نام من

بجز اندیشهٔ وحدت نگنجد در خیال من
بر رنگ شمع صد شاخست یک گل تا نهال من

حدیث اهل مطلب با رخاطر ها نمیباشد
شفق گردد برنگ صبح آتش در زوال من

وله

حیف است تهمت شر طبع نظم بستن
بر جوهر حرام است عقد گهر گسستن

باشد وبال منعم از تار کج نشستن
مه را سیاه روئیست طرف کلاه شکستن

رم خوردگان تجرید جائیکه سبق یابند
یاد حنا فشاید رنگی بخویش بستن

وله

پیرامن از بیقراریها حال دردمندم
که می پیچد برنگ دام مجمر سپندم

چون شبنم دستگاهی دارم از کوته امیدیها
که بال افشان بود خورشید از شوق نکند من

دلم بر خویشتن از شوخی پرواز میلرزد
که بر بالم چو طاؤس است مهر صید بند من

وله

چو آفتاب جمالت شود نقاب افگن
طپد در آئینه جوهر چو ذره در روزن

کجاست مطلب آتش زبان درین شب تار
که شمع نغمه بفانوس نی کند روشن

وله

بسکه هجران تو خون نگذاشت در اعضای من
سر بسر چون خارهای خشک شد گهای من

استخوانم بسکه می بالد ز شوق تیر او
شد بنگ شمع مغز استخوان گهای من

عنقا گه خجت در هوس نقش پای من
صد شهر آنطرف زعدم بود جای من

سرو را بر پا لب جو گشت تیغ آبدار | در چمن تا جلوه ریز آمد سهی بالای من
تا شدم محو تماشایت ندیدم خویش را | شد نهان در دیده همچون شمع ستر پای من

وله

نیکنجد[ک] در بغلو تخانه دل آفتاب من | بردل از شیشه چون آب بلا شد شراب من
بحر[ل] من کسوت دیگر نپوشت آفتاب من | زد در خویش و داد شیشه چون انگبر شراب من
یکی شد بیجو صاف و دردی و روز و شب عالم | ز بس لرزید چرخ شیشه رنگ از اضطراب من
نخواند[م] هم زمین و دستان آیتی غیر از ندمتها | ورق تا دست بر هم سوده شد در کتاب من
چراغ[ن] خانه من هم نفس خویش میدود | قوای نازکش هر گاه می آید بخواب من

وله

بسکه پوشیدم تب عشق از طبیبان جهان | نبض خود چون شمع پنهان ساختم در استخوان
نخل موم شعله سیراب بیسازو مرا | نیستم شرمنده آب و هوای بوستان
بسکه از شوق شکر خند تو بیبالد بخویش | تنگ بر طوطی چو شعر طبیه گردید اشیان
کام[ف] نفس از غفلت دل زود حاصل میشود | گرگ را سرمایه روزی بود خواب شبان

وله

بیا بادهٔ گلگون که پیچاب نیستان | شکست رنگ نخجم چو آفتاب نیستان
چنان که در نظر آید چمن ز رخنهٔ دیوار | نمود رنگ بهار از قدح شراب نیستان
فسوخت لذت آرام باز طول امل | نفس ز سازی شب تلخ کرد خواب نیستان

وله

مدتی شد کرده ام همطرح با آخر جبین | میکند شوق سجود او جدا از سر جبین
پیش ازین از سر نوشت اهل استغنا پرس | آب رو زد موج و باطل شد ز قهر باجبین
شرمسارم طاعتم از زود عصیانم مپرس | میکند عمر یست کار دیده ها تر جبین

بشارت آشنا گردیده ام ارباب عالم را
نمی یابم بتر زندانی از سیر جهان کردن

همه چشم تماشا چون شرر از سنگ میروید
تقلا میتوان انداختن بر قی عیان کردن

نظر بر جلوه معشوق و همسایه محال است این
ضرور آمد قدح پر گنج نذر پاسبان کردن

چو دل نخچیر غفلت گشت نفس آگاه میگردد
بود آرام گر گان کثرت خواب شبان کردن

حیا از باده افزون میشود حسن غیور ت را
عرق بر چهره دارد میتوان از رهنمان کردن

دماغ عرش پیمای نداردهمت مردان
سمند دولتی را میتوانم زیر ران کردن

دلی دارم که در آئینه عالم نمی گنجد
نباشد گر جهان خود را تو نم آسمان کردن

مگر آئینه دیدی بید ما نمی گشت معلومم
نباید آشنا را اینقدر رها بد گمان کردن

نمک دان دم کون و مکان خندید بر حالم
علاج خود بچندین زخم درمان میتوان کردن

بسنبد یار گر بری دلی یا چشم خون بارے
بماداو ندنتوان از نظر بازان نهان کردن

خدنگ هر نفس از هر سینم پرواز می گیرد
اگر همت رسا دارد توان خود را کمان کردن

نگاهی چون خدنگ غمزه کافر جستنے دارد
اگر دل آشنا باشد توان نکر نشان کردن

گره بر کیسه احسان زدم همت بدر آید
غبار افشانی بالیست سیر آسمان کردن

شکست چینی دلها تماشا کردنی دارد
توان این کوچه تحقیق سیر لامکان کردن

سخن آئینه دار د که جان ها تمثالش
بان دولت توان تحصیل عمر جاودان کردن

خبر از ساکنان آسمان دارم سیر ان من
تنزل کو توان غوصی این خاکدان کردن

سبکبسو دهم علی قدیر و بالم نمیدانی
توانم بار شکست رنگ سیر آنجهان کردن

سیه کاری بسکه در هم کرد دستا پای من
سایه چون در شراب آمیخت در اعضای من

میتوان معلوم کرد از ساده لوحیهای من
چون خط زیر نگین پیراز دل از سیمای من

از پریدنهای رنگم شد فلک یک لا دشت
دور از ان در گشت چشم خونفشان سیمای من

دل بجوش آید و مژگان بچکیدن نرسد — ولہ — رخ نمائی بخدا دیدہ بدیدن ندہم

صبح شد ہستی خود را بفنا باج دہم — ولہ — آنچہ با خویش ندارم بتو باج دہم

رنگ گل جان پیشکش بوی تو کردیم — ولہ — تا دیدہ گذ بشتیم و نگہ سوی تو کردیم

ردیف نون

ندارد باغ عالم بلبلے ترک صفاہان کن — بیا در خانۂ ناصر علی گلگشت ما ایں کن

اگر ساقی نباشد شیشہ می خوشہ تاکی — بشمع یکجہاں فانوس خاکم چراغاں کن

تہی از یوسفی کاشانۂ امکان نمی باشد — ز طوف کعبہ بیجا صل ہائی سیر کنعان کن

جنون ہنگامہ دارد نگاہی از تو می خواہم — شب تار یک یار مشعل چاک گریبان کن

دل و دین جمع کن اسباب دولت اینچنین باید — بغارت سیر آن کافر بیرحم سامان کن

دلے در سینہ دارے حیف صد حیف است لب بستن — سخن بسیار رنگین است عالم را گلستان کن

نمی بینم درین دشت کہن دیوانہ چون خود — بشہر یکسی تنہا نشین سیر بیابان کن

عزیز مصر میگردد دل از فیض ریاضتہا — ز لیخا یوسفی دارد بر و تحویل زندان کن

بیا دل تا بیارائیم امشب خوان معنی را — طلب کن شاہ عادل را درین گلزار مہمان کن

علی گر ہمت داری جہان از قدست سبز انگم
فراہم کن کواکب را و صرف یک نمکدان کن

ولہ

توکل را بسامان جمع میسار و زیان کردن — پر مورست اگر بگ اینجا تمامش میتوان کردن

پر پروانہ در آتش زبان حال من دارد — گل این باغ میداند خموشی را فغان کردن

ز تعظیم بزرگان اوج عزت میتوان دیدن — زمین از جا در آید میتوانم آسمان کردن

ندارد بلبلی با خود گلستانی کہ او دارد — دل صد پارہ باید نیاز باغبان کردن

دم صبح ست اے خورشید تابان یکقلم دارد — تجلی کن کہ پروازی ہستی میتوان کردن

الا ای برهمن طاقت نصیبا دمن فرصت
آنگاه باش این طاقت بر ابروی من فرصت

الا ای برهمن طاقت نصیبا دمن فرصت
آنگاه باش این طاقت بر ابروی من فرصت

ولله
نگه ناکردن بت دیدم و از خویشتن رستم
قدم برنارسا دیدم ز راهش بازگردیدم

ولله
ز خود کامی رسیدم شوخی پرواز گردیدم
زیاده زین چه نویسم که من دست شدم

ولله
صریر خامه بگوشم رسید و مست شدم
دل زندانی خود را بلاگردان او کردم

ولله
قفس بر ورده مرغی و اشتم قربان او کردم
در آتش کرده داغت پای بندم

ولله
چو طاؤس است در مجمر سپندم
داغدارست چو طاؤس پا تا بسرم

ولله
بسکه پرواز نفس سوخته در بال و پرم

ولله

استخوان صرف گداز عشق شد پیکرم
اخگرم اخگر ولیکن از درون خالیستم
بز نجیر تعلق سخت دشوار است نسنجیرم
ز کاغذ میرود چون صورت آئینه تصویرم
چه میسازی پریشان دام را از بهر نخجیرم
جنونی کرده ام پیدا که حاجت نیست زنجیرم

ولله

خزان آلوده میدید گل ز باغی که من دارم
چراغ صبح ر دشن میکند داغی که من دارم

بیا ناصر علی زین باغ بیرون گلشنی دارم
ز هر سو جلوه در جوش است و چشم روشنی دارم

هلاک جلوه از خود بریدن خویشم
چو شبنم آئینه دار رسیدن خویشم

یک نفس سوز محبت در دلم افسرده نیست
چون می نلے در درد خاکستر نداد اشتم

منه ای غافل از راز نهان پا بر سر خاکم
زمین گردید گرد روے آب از چشم نمناکم

از بس رسید تیرش بر جان ناتوانم
چون پنبه دانه شد جمع پیکان در نجوانم

سر گرم چنین در ره شوق که روانم
دامن بمیان بر زده چون برق فغانم

ز بسکه خشکی سودا دو دیده در خونم
چو یگ سیر و دواز دو دیده اشک گلگونم

چه حرفست اینکه من در کعبه و بتخانه میگویم
تو خود او را کجا بینی که من غیر ترا بینم

وله

زراه بیخودی ای آرزو ای / تهی گردیم از خود رو بنحوی در خانه وا کردم

محیط رحمت او دهن آلوده میخواهد / گناهی را که از دستم نمی آید خطا کردم

وله

چون صبح آفتابی نهان بسینه دارم / روشن شو جهانی گر یک نفس برآرم

انگشت زیر خاکم نازک دلی بادام / میلرزد از هوای چون بوی گل غبارم

وله

لب تبخاله ریز از آه آتشناک میسازم / پر افشانست برقی خرمن دل پاک میسازم

برنگ غنچه تنگی در بغل دارد غبارم را / نفس تا میکشم صد جا بر تن چاک میسازم

وله

در نیاید دستگاه بادشاهانم بچشم / یکدل سوزست صد ملک سلیمانم بچشم

بسکه دیدم چشم از وضع جهانی بی ثباتست / شد نهان چون جوهر آئینه در گامم بچشم

وله

از بسکه طپش سوخت نفس در دل تنگم / شد چون شرر کاغذ آتش زده رنگم

دست بقضا دل سختی کش من نیست / در سینه گره گشته نفس چون رگ سنگم

وله

در سینه یار شوقت شورشی فتاده در جانم / چون موج از لب طپیدم یاد مشو صد جا گریانم

ندانم او تماشای گلستانی که می آیم / که چون بلبل نالد می خزد در هر گامم

وله

دل ندارم که هوای شکنش ناز کنیم / نفسی نیست درین سینه که آواز کنیم

چشم و اکردن مابند قبائیست بپرس / محو گردد دو جهان سینه اگر باز کنیم

جذب معنی میتوان کرد از خموشیها علی
مادر اقلیم سخن صاحب قرانی کرده ام

وله

سبوی بادہ شکستیم و از شراب گذشتیم
نمک نماندہ چو سیخ از دل کباب گذشتیم

بملک همت هم ره بانفاق سپردیم
خضر بآب بقا ماند و ما ز آب گذشتیم

علی بہ نشئہ اشعار صاحبا برسیدی
قسم بساقی کوثر کہ از شراب گذشتیم

عاشق پاکم دل روشن بود سرمایم
تیر گیها میگریزد همچو صبح از سایه ام

شیر مینو شیدم و خون جگر می ریختیم
همچو ساحل بود دریا در کنار دایه ام

وله

ممنون سخت گیری صیاد گشته ام
یعنی ز تنگی قفس آزاد گشته ام

معشوق خویش شکر و ز دوال بدن مرا
این شیشه تا شکست پر از باد گشته ام

وله

لذت گهوارہ آرام را نشنیده ام
در کنار بیقراری ها دل خوابیده ام

تخته نرد محبت سینه چاکان منست
مهرهای داغ عشقت در برابر چیده ام

وله

بسکه هر دم میرود جای دل بیطاقتم
بزم برهم خورده باشد کمند و حد تم

یار شد خلوت نشین و محو دیدارم هنوز
داغ ناسور ست چون آئینه در دل جیرتم

وله

بهیوا شب دست بیتابی بدامن داشتم
سنگ بر دل میزدم یعنی کہ شیون داشتم

کاشتم چندانکه جان در قالبم عریان نشست
آستین شد پنبه داغی کہ بر تن داشتم

چراغان هر کجا خواهد بتای آتشین رو کن
پر پروانه داد مو برانداما که من دارم

سخن تسخیر عالم کرد منعم در کمین بودم
کمند صید بندروان دیو هوا دارم که من دارم

وله

تجرد در وطن افگنده دور از مسکن خویشم
جدا چون شمع در پیراهن از زیر اهن خویشم

هنوز از گرمی شوق تو در آتشی دارم
که قصد چون شرر سنگ مزار از شیون خویشم

رهائی داد بر پا رشته پیچید و صیادم
که تا باشد وبال خون من در گردن خویشم

وله

دل دو نیم از کفر و ایمان داشت اقرار دلم
جست برق وحدت آخر سوخت تا نار دلم

همچو آن گردی که زیر آب میگیرد قرار
ته نشین شد سایه مهتاب از بار دلم

عشق تا هم در پرده معشوقست خوبان واقفند
رم کند از جلوه یوسف خریدار دلم

وله

جز گرفتاری نمیرسید دگر پیراهنم
دام میروید بر نگ فلس ماهی از تنم

همچو گل غیر از گریبان نیست در پیراهنم
صرف چاک جیب جان شد رشته های دامنم

بسکه بالیدم بخود ز اب و هوای قید او
شد قفس پنهان بر نگ خار راهی در تنم

وله

مجوی رنگ ثبات از بنای آرامم
چو زخم آب شود محو در نگین نامم

سرم بصید دو عالم فرو نمی آید
ز خود پرست چو خورشید حلقه دامم

فروغ ماه برای گداز نالهٔ بس است
ز نازکی شده محو صفای می جامم

وله

قطع امید از حیات آنجمنائی کرده ام
مشق غفلت بسکه با در زندگانی کرده ام

خفته تا زنده میدانی خیال چندرا
امتحان هستی دنیای فانی کرده ام

سخت می ترسم علی از احتساب روزگار
هر شب از شوق اش چراغان میکند داغ دلم

بعد ازین از می بساط خاک را هم میکنم
جام و مینا را شکستن مایه هم میکنم

توبه گستاخی است شرم از روی خجلت میکشم
معصیتهای پریشان را فراهم میکنم

چشم و خم غفلت از سعی طبیبان بیش شد
روح پاکش گفت در گوشم که مرهم میکنم

عاقبت ناصر علی گشتم مرید پیر دوم
گفت خوش بنشین سیاه رنگ هم میکنم

دربس سوده شد در انتظارش چشم چون نالم
شکست استخوان گل میکند از گردش عالم

امام یک بیابان گرد بادم از خرابیها
که چندین بزم بر هم خورده میگردد بنالم

من آن کبکم که قهقه میزنم از دل طپیدنها
شرار سنگ میسازد جدا افشاندن بالم

دلی دارم که سر کوبست و دست کوهسار ارزا
که بے گوید ز درد عشق او بر خود نمی بالم

گرد هستی بر نمی تابد صفای سینه ام
از نفس خویش میلرزد چو آب آینه ام

پنبه نتوان یافتن در خرقه پشمینه ام
در نمد چون قطره پنهان همچو آئینه ام

زندگانی هیچهای بود و دست کردن مشکل است
چون کمان تیرش کند کار نفس در سینه ام

وله

خوش آن ساعت که پیر فتی و من آوا ز شنیدم
ز خود رفتن جواب شیوهای ناز شنیدم

تو ناواقف ز سیر بیخودی نقش قدم دادی
من از لغزیدن با برق راز شنیدم

ز خود در رفتم و دم نیخواست تصویر خیالت را
تو بودی نغمه ام من گوش سا شنیدم

وله

که دارد زیر گردون باغ آرامی که من دارم
بریز از شکستن همچو گل جامی که من دارم

هیچ صیاد دلی آخر ز ای نمود | آن غزالم که بتارج رسیدن رستم

وله

انتخاب از دو نرگس عالم دل ابتر زدم | صد چمن داد م بغارت تا گلی بر سر زدم
نرگسم دعوت بوچون آئینه خلوتگاه عشق | جز من آوازے نیاید حلقها بر در زدم
سوختم چندانکه از من پرتو بزدل نماند | شعله ام تیغش برآید غوطه در اخگر زدم

بانظیر شیخ خود رندانه سر گردم علی
تا کواکب سبحه گردانید و من ساغر زدم

خرابی جلوه پیرا گوشه ویرانه دارم | چو قمرگان شانه گیسوے سیلابست دارم
مسلمان می شدم چشمم برو آبت بیاد آمد | گسستم همچو موج اما یکی صد گشت زنارم
بچشم کم مبین بخت سیاه اهل معنی را | بزنگ دوک سرچشمه نور است زنگارم
شدم غافل ز ازهمطری این کهنه بیدردان | نمیگردند از خواب عدم ای کاش بیدارم

وله

خمارم میکند از وای خوابات برد و دوشم | بغارت میدهد هر چون موج می خمیازه آغوشم
بخلوت حالتی دیدم که عالم شد فراموشم | کمند وحدتی بستند چون آئینه در دوشم
چه برق افروخت امشب ذوق عریانی نمیدانم | که رم میکرد چون خمیازه پیراهن ز تن هوشم
شهید عشق بر فتراک بستن خوبنهاد او | شکارم کرده ظالم مکن از دل فراموشم

وله

بسکه می بالد بخود از جوش تیغ قاتلم | هر شب افزون عیشو چون ماه نو زخم دلم
بس بود یک جنبش ابروی یار قاتلم | میتوان از سایه شمشیر کردن بسملم
جام دردے در خور ظرف غم ندارد روزگار | برق را در لرزه میدارد شکوه حاصلم

آشیان و قفس و دام ز یک سلسله اند
در هوا صبح ز مان سیه شبباز و هیم

همه ذرات جهان محو تماشا گروند
گر باین بیخبران چاشنی راز دهیم

کو نیازی که توان کرد نیاز حرمش
پیشکش گم شدن خویش بآن ناز دهیم

وله

فروغ شمع زردی دارد از ان رو دیده نمناکم
درون هیضه چون پروانه فانوس هیتابم

خدا از آفتاب و ماه نوری در نظر دارم
که تواند زدن راه نظر تاریکی خوابم

چو گل از ریزش بال و پرم پرواز می‌آید
تحیر دستگیر هم ترک عالیقهاست اسبابم

علی امسال موقوفست سیر گلشن ایران
چو داغ لاله دامن گیر دل شد خاک پنجابم

چو برق بیخودی من گرفت از خویشتن رفتم
بخاطر نقش پای ازین ره ماند و من رفتم

دهان غنچه بوسیدم ز خود در رفتن یاد آمد
بکف دامان بوی گل گرفتم از چمن رفتم

بگیر و گرد غربت دامن الفت نشان ما را
بزنگ موج هر جانب که رفتم با وطن رفتم

علی طاقت ندارد جلوهٔ نازک نهالان را
فغانی کرد بیداری تو باش اینجا که من رفتم

از جنون شوق بیتابی جهان انداختم
شیشهٔ انجم بطاق آسمان انداختم

نالهٔ بلبل صدای ارزیش خون گل است
در چمن تا از گل رویت فغان انداختم

سایهٔ جایل بود فهماندم چو گرداو نشستن
پرده فانوس هستی از میان انداختم

دا کشیدم لذت غم را بردن کردم ز دل
چون تهی از مغز گردید استخوان انداختم

همه جا رفتم واز بهر ندیدن رفتم
گوش گم کردم واز شوق شنیدن رفتم

شرم همت گهرم را بخریدار نداد
آب گردیده و تا راج چکیدن رفتم

اختران بسکه ز شوق تو فراهم گشتند
ماه نو صبح گهی بود بدیدن رفتم

حلقه زد مشرب رندی در دل وا کردیم — قطرهٔ حوصله پیمانه دریا کردیم

شب که بدستی صد رنگ تمنا کردیم — نفس سوخته را شیشهٔ صبا کردیم

جلوهٔ غیر ندید آئینهٔ حیرت ما — عالمی را بخیال تو تماشا کردیم

حاصل ظلمت شب جز دل بیدار نداشت — گهرے بود درین گرد که پیدا کردیم

سختی چرخ بمالشه دیگر بخشید — باده از آتش این سنگ تمنا کردیم

زاهد و صد چمن آرایش خوبان بشب — ما و یک سینهٔ خالی که تمنا کردیم

شمع این بزم بکیفیت دل ریخته اند — جلوه مستی پروانه تماشا کردیم

بوے گل زخمی حیرت شد و بر خاک افتاد — پردهٔ در چمن از باد تو بالا کردیم

مصرع عم آئینهٔ فطرت ما گشت علی
چه پری پرده نشینان که تماشا کردیم

نه مصرع

با نیستی حریفیم با دوست آشنائیم — جبریل را خبر نیست از عالمی که مائیم

از این و آن گسسته پیوسته ایم اما — با خویشتن نشسته لیکن ز خود جدائیم

با شیخ عهد بسته با لولیان نشسته — در هر کجا که بینے هنگامه جدائیم

هیچیم کمتر از هیچ در کارگاه مستی — هنگام لی مع الله همطرح با خدائیم

گر از نسب به پرسی با قنبریم قنبر — ور از حسب پرسی ما آل مصطفائیم

نفس دنی نمیرد این خاک سبزه خیز است — فربه شکار غولیم هر چند پیشوائیم

صیاد بی مروت آزاد کرد ما را — ما در کمین اویم ما صاحب فائیم

کونین را چو نعلین انداختیم و رفتیم — رندانگان شاهیم رند برهنه پائیم

وله

صبح شد رنگ دل سوخته پرواز دهیم — شفقے خیل کبوتر بفلک باز دهیم

نیست معلوم که آن شوخ بکاشانهٔ کیست — تا بر در دل به نشینیم و یک آواز دهیم

وداع شهر میگویم که دشت آید بیادم
مبادل در دل مجنون بلب شعر فغانی هم

وله

ز سنجیدنهای چرخ کینه جو از بسکه دل تنگم
نمی آید نفس از سینه بیرون چون گ سنگم
بقدر گردش چشم آفتابی شد هم آهنگم
چو مهتاب سحر رنگی نماند از رفتن رنگم
نقاب حسن شرم آلود خوبان هستی دارم
برنگ ابر بیرون سید ه آئینه ها رنگم
بیاد دم آمدان بیرحم تنهائی گریزان شد
قیامت کرده ام با جو لشین امروز جنگم
رسیده نا فشد همطرح آن طرز رسیدنها
گذشتنها چه آسان بود پیش طاقت لنگم
تپ کم فرصتی دارم تامل کن علاجش را
گل آمد لاله شدای نبضدان مرو زد رچنگم

وله

عجائب نشئه دارم مبین کم کرده ام
زچشم یار ساغر میدهد هر حلقه دامم
زهم پاشید چندان ریزش غم نبض آرامم
که آید ریشه بیرون از نگینش گر بری نامم
ز دریا بر ندارم آب گرد آلوده همت
نمیگنجد چو گوهر جز صفای خویش در جامم
ز بس چون سایه گشتم خانه بر دوش سبکروحی
فروغ صبح ترسم سیل گردد بر در و بامم
بصد رنگم گرفتار خیال طرهٔ سامی
گره بر بال چون طاؤس ما شد سایهٔ دامم
تنگ ظرفی تماشا دارد آورد پاکیشان اینجا
محیطی میشود گر قطره میریزند در جامم

وله

از شمار نفس از خویش خبردار شدیم
ما چه دیدیم در آئینه که از کار شدیم
مال رعنائی ما فیض هوای نگرفت
همچو طاؤس بصد رنگ گرفتار شدیم
پاک تر زآئینه دامان تر است همنوا
گرچه غرق گنه از بخت سیه کار شدیم
ساز بیرنگی ما هست بد آهنگ قدیم
گرچه زین پرده بصد رنگ نمودار شدیم
آفتابی ز کمین دل ما جلوه نمود
همچو شبنم همه تن غارت دیدار شدیم

خرابی دو جهان گردی از وجود تست | بهر گرده که حشدم کنند ممنونم

قبول عاریت دهر سند راهم نیست
علی بشوخی ادراک خویش مینازم

دو هندم تا سر از خواب عدم برداشتم | پنبه بر داغ جگر از شیر مادر داشتم
رزق یک ناسع رشد چون شمع سر تا پا ببر | تا کف پا سوخت از داغی که بر سر داشتم
تا شدم محو تماشایت ندیدم خویش را | مدتی آئینه دل در برابر داشتم
یاد آن شوخی که یکتو هم بغیر از دل نبود | استخوان سینه چون بال کبوتر داشتم
تا بقسم بر کمالی زد نگه دامان چشم | آبی از مژگان آهو سرمه گون بر داشتم

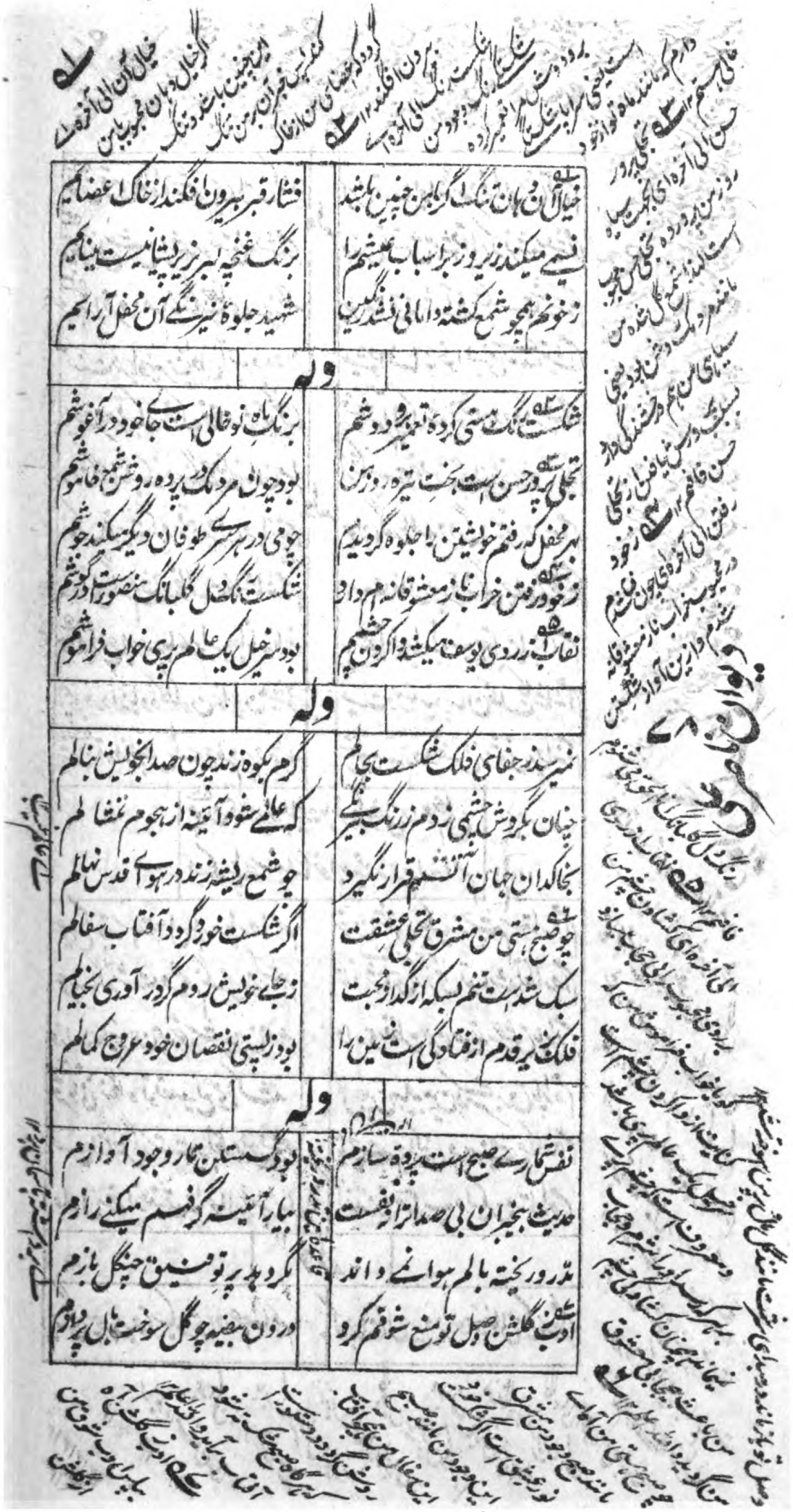
وله

تن خاکی زمین و وجد در روح آسمانی هم | عبارت از صریر خامه سیر قصد معانی هم
بستی جامه میگردد ز نزاکت از نگاه من | فدایت چشم مینا دیده داغ نهانی هم
شرابی را که دی آرند از سر چشمه کوثر | بلا گردان لعل یار و آب زندگانی هم
نمیدانم چه لذت سید هر خون شهیدش | بسر بردند مظلومان به پیر یا جوانی هم
نمیدانم غضب گل کرده بر قتل کی می آئے | شفق میریزد از رد تیو رنگ آسمانی هم

علی بر یاد شکر الله خان وش این غزل گفتم
ز شوخش گل فشانی می نمایم جانفشانی هم

وله

چنین بی دانشوری در عالم امکان نمیباشد | کمال و برادل می نماید نازو ثانی هم
ببین در معنی او تا بهستی آشنا گردی | نگارین خانه از رنگ ببینی و مانی هم
مجوش ای پاسبان دین و دل یا مردم عالم | که شاهان بیشتر دانند آئین شبانی هم
کرا طاقت که بر رفت بشنود بر حال خود یارش | بود عهد جدائی از تو دور و همزبانی هم

دهان زخم را از ریزهٔ الماس پر کردم
باین مژگان لب تیغش گزیدن آرزو دارم

چنان از ضعف بیتابم که نتوانم قدم برداشت
بعرش از جنبش آهی رسیدن آرزو دارم

دلم افسردهٔ خمار عشق و داغ تازه میخواهم
گلی از باغ آتش دم بچیدن آرزو دارم

بگو تر تر نسازم اشک را تا تشنه می باید
عرق از آتش دوزخ کشیدن آرزو دارم

برنگ شعلهٔ جواله تا کی گرد خود گردم
چو برق از آه خود بالا دویدن آرزو دارم

هنوز از آرزوی تیغ قاتل زندگی باقیست
چو مرغ نیم بسمل پر تپیدن آرزو دارم

درین دریا علی چون موج بیتابی نخواهم کرد
که در کام نهنگی آرمیدن آرزو دارم

بحسن خلق توان ریخت رنگ تسخیرم
چو بوی گل نفسی میکشد ببر بگیرم

ز خار خار محبت دگر چه می پرسی
هنوز گرم طپش است شوق بخیرم

فریب وحشم اندیشه تصور نیست
بسینه است دل چاک پنجه بشیرم

فلک بعالم ویرانیم غباری نیست
اگر کشند ز رنگ پریده تصویرم

شود دو کون خراب از خیال تعمیرم

وله

خلقی غیر از گرفتاری نمیبیند در برم
حلقهای دام میبیند چو طاوس از پرم

یک جهان درد است پنهان در دل غم پرورم
بحر را در خود فرو برد است تاب گوهرم

بسکه در فکر دهان او فرو رفتم بخویش
در گریبان همچو مغز پسته پنهان شد سرم

در گلستان قناعت بی نیاز ما کرده اند
همچو گل از رنگ می لبریز باشد ساغرم

بسکه عشقت سوخت با صد دیده گریان مرا
میتوان کردن خمیر از خاکسترم

وله

شورشی از اعتماد ناز شوق تو امشب در سرم
ریخت از جوش طپیدن رنگ پرواز از پرم

حدیث عارفان تصویر هستی محو میسازد
سخن گر مرده را از خاک بردارد سخن دارم

تجرد بی نیازم کرده از آمیزش دنیا
ندارد گر چراغی خانه من سوختن دارم

علی تار نفس در سینه می جویم نمی یابم
نه گوهر قطره دارد ابر نیسانی که من دارم

گر بر شیخ و برهمن دارد احسانی که من دارم
چراغ کعبه و دیر است ایمانی که من دارم

دلی دارم جواهر خانه مشکل است تحویلش
که دارد زیر گردون هیر سامانی که من دارم

بدست آورده ام دل ساز ایمانم چو می ریزی
همه تصویر معشوقست قرآنی که من دارم

جهان تنگیست صائب بر دلی فرصت رسان او را
رمد از آهو جدا شد در بیابانی که من دارم

نمیدانم که دیدآن شوخ قلیم ملاحت را
نمک شد روشنی در چشم گریانی که من دارم

نم جرم محبت خانه زاد ان فیض ها دارد
گلستانی کند دوزخ ز دامانی که من دارم

علی من می شناسم این کهن دزدان حکمت را
فلاطون آه اگر می دید یونانی که من دارم

بلا گردان جولانت دل دیوانه دارم
بیا ای سیل پا انداز نازت خانه دارم

پریشانی نمیدانند بیدردان چه با شد
بهر محفل که شمعی هست من پروانه دارم

جنون گل کردن مجنون نگذارد کردن لیلی
ز هر دیوانه در زیر لب افسانه دارم

گره وا کردن ما نیست آسان چشم یاری ست این
ز سامان نیست خالی ابر نیسان دانه دارم

گریبان چاک و دامن چاک و دل صد شاخه نازست
پریشان کاکلی دارد و من هم شانه دارم

وله

بچشم خود عروج ناله دیدن آرزو دارم
سبکروحم بایں شهپر پریدن آرزو دارم

نمیگوید معبر خواب پایم را چرا تعبیر
که با دود دهن غفلت کشیدن آرزو دارم

ولہ

دلی دارم کہ باشد نالہ شمع حیرت آبادش ۵۱ — چو باران انجم از افلاک ریزد برق فریادش

غزالی کز تمنایش نفس در سینہ می دزدم ۵۲ — ولہ — بنگ دام پنہان میشود در خاک صیادش

غوطہ در خون میخورد دانا ز خوبہای خویش — ولہ — زخم گل ناسور شد از بوی جان افزای خویش

عشق آتش دست چون ناخن بند بر سازش ۵۳ — ولہ — گوہ خاکستر شود از شعلہ آواز خویش

از بسکہ گشت شیفتہ و بیقرار خویش ۵۴ — ولہ — خود را لبسان برق کشد در کنار خویش

خواندہ ام آیت تجرید ز پیشانی خویش ۵۵ — ولہ — چون شرر رم کنم از جامہ عریانی خویش

خوشا رندی کہ از پستی سوئے رفعت پرد درش — ولہ — زد دریا سر بر آرد گر بیندازند در جایش

من و مستی کہ چکد سرمہ ز چشم سیہ مش — ولہ — داغ چون لالہ شود خون شہید نگہ مش

ولہ

آخر عمر است غافل از خدا ہشیار باش ۵۶ — صبح پیری آب برد و میزند بیدار باش

خشک شد مغز سرم از بس بسجود خود جوش — ولہ — ریگ میریزد ز لبسان شیشہ ساعت گوش

قد گلگون ۵۷ قبای او بشاخ گل نمی ماند — ولہ — مگر از جان من برخاست این فوارہ آتش

شہید شوخی او را قرار نیست بخاک — ولہ — ہنوز ہمچو شفق سیر مے کند خونش

ردیف عین مہملہ

گر چنین پنہان شود از شرم او در خسا شمع ۵۸ — صرف چاک پردہ فانوس گردد تار شمع

عشق تعمیر دل از بہر خرابی کردہ است — سیل بہ پا می کند در انجمن دیوار شمع

میرد در انجمن از خویش کس آگاہ نیست — برنمی خیزد صدائے پای از رفتار شمع

ردیف قاف

میرسد ۵۹ آخر بکنہ خویش رہ پیمای عشق — جز لب کشتی ندارد ساحلی دریای عشق

عارفان دارند در ہر پارہ دل عالمے — طرح افلاک از شکستن میکند بنیای عشق

---

۵۱ دلی دارم کہ باشد نالہ شمع حیرت آبادش
چو باران انجم از افلاک ریزد برق فریادش

۵۲ غزالی کز تمنایش نفس در سینہ می دزدم
بنگ دام پنہان میشود در خاک صیادش

۵۳ عشق آتش دست چون ناخن بند بر سازش
گوہ خاکستر شود از شعلہ آواز خویش

۵۴ از بسکہ گشت شیفتہ و بیقرار خویش
خود را لبسان برق کشد در کنار خویش

۵۵ خواندہ ام آیت تجرید ز پیشانی خویش
چون شرر رم کنم از جامہ عریانی خویش

۵۶ آخر عمر است غافل از خدا ہشیار باش
صبح پیری آب برد و میزند بیدار باش

۵۷ قد گلگون قبای او بشاخ گل نمی ماند
مگر از جان من برخاست این فوارہ آتش

۵۸ گر چنین پنہان شود از شرم او در خسا شمع
صرف چاک پردہ فانوس گردد تار شمع

۵۹ میرسد آخر بکنہ خویش رہ پیمای عشق
عارفان دارند در ہر پارہ دل عالمے

باضطراب دل آوارهام ز مسکن خویش
چو سنگ می پرم از قوت فلاخن خویش

هوای ابر ز خود می برد مرا امروز
چو برق جسته ام از جا بی گرفتن خویش

دیگر

رم کردم از کرشمهٔ ناموس و ننگ خویش
رفتم بعالمی که نیایم بسنگ خویش

آب بقا بپاکی دلهای صاف نیست
این می گذشته است ز مینا چو رنگ خویش

از بسکه بود فزاکت بحسن سرشارش
نشان آبله ماند از عرق بر خسارش

برهمنی که ز شوقیت دل طپان دارد
هزار پاره بود همچو موج زنارش

از بسکه هر لحظه برنگی ست گل رخسارش
گردد آئینه گلستان زدم بهارش

صافی آئینهٔ مهتاب سبک سیر شود
هر کجا جلوهٔ خورشید کند رخسارش

شوخی که ز بیتابی صید است قرارش
دامان زمین تر نکند خون شکارش

هر قطره باران شده فانوس چراغی
گردید مگر ابر بهار آئینه دارش

دیگر

من و طفلی که شوخی ها بود گهوارهٔ خوابش
نگنجد در کنار هر دو عالم حسن بیتابش

بکف سنگ جفا طفلی بآرامم نمیخواهد
که آواز شکست دل بود افسانه خوابش

دیگر

نگاه گرم بیدردی است بر آئینه رویش
نفس در دیده می خندد سحر پیوسته در کویش

خیال وحشی را چون توان با خویشتن بردن
که در هر گام می لغزد نسیم از شوخی بویش

دیگر

محبت شعله دارد کز نهان نیست در آرامش
بود پهلوی خالی کرده شیران کمینگاهش

دل غمدیده دارم سیر سازد گرد کلفتها
صدا در کوه چون رگ باند از سنگینی آهش

بدل زخمی نهان دارم که ناسور است لبهودش
ببوی یاسمین در پای گل کردم نمک سودش

سرمایهٔ تحصیل نیرنگی است تواضع ‌ ‌ ‌ آگه شده‌ام از شکن طرف کلاهش

دیگر

خوشا دلی که بود در دو عشق درمانش ‌ ‌ ‌ چو لاله پر شود از نقد داغ همیانش
در سخنوران شهیدان هنوز می‌بالد ‌ ‌ ‌ چو مغز پسته بزهر آبداده پیکانش
کلاه سلطنت خسروان شکست نداشت ‌ ‌ ‌ نمی‌زدند اگر پشت پا فقیرانش

دیگر

صبا طرز خرامش دید شد محو آنچنان هوشش ‌ ‌ ‌ که می‌آرد به گلگشت چمن مهتاب دوشش
به تیر انداز ناوک از خطا گم کرده می‌ماند ‌ ‌ ‌ نگاه جانب کردو دیدن شد فراموشش
کنار پاک‌تر ز آیینه دارد جذبهٔ عشقم ‌ ‌ ‌ گران آن سر به فلک‌ها شد که من دارم در آغوشش

دیگر

من وحشی که عکسش هم نداد تاب دیدارش ‌ ‌ ‌ چو شبنم چید از آیینه نم خورشید رخسارش
قیامت جلوه‌ای بد مستی که من گشتم گرفتارش ‌ ‌ ‌ کند قالب تهی چون شیشه سر در طرز رفتارش
ز جوشش بید یا می عندلیب هم‌زبان خواهم ‌ ‌ ‌ که باشد سایهٔ مژگان خواب آلوده منقارش
من مستی که خون سرمه ریزد چشم پرکارش ‌ ‌ ‌ چو حرف خفته باشد بی‌صدا فریاد بیمارش
من طفلی که حایل سوزنا باشد برق دیدارش ‌ ‌ ‌ نگه محروم برگردد ز شوخی‌های رفتارش
درین وحشت سرا از رخنه پردیرانه دارم ‌ ‌ ‌ که از بهر شکار سیلمان است دیوارش

دیگر

ز مرغ نامه برای دل دگر امید دارم ‌ ‌ ‌ که طوق آن در و ام است حلقهٔ دامش
میبوش دیده ز سودای خواب وقت سحر ‌ ‌ ‌ نصیبه گیر ز فیض بنفشه بادامش
بشوخی سخن آواره‌ام ز کشور خویش ‌ ‌ ‌ صدف جلای وطن می‌شود بگوهر خویش
بود بجرم هنر جمله تنگ عیشی من ‌ ‌ ‌ گره چو آیینه دارم بدل ز جوهر خویش

نمیدانم شهید شوخیت در خاک چون نجد
که در سیرت ماند شفق خون سبک بالش

بهر رنگی که باشی یار هم آن رنگ میگیرد
جدا نتوان نمود از صافی آئینه تمثالش

تو اے نازک طبیعت میبرے دل امیدانی
که چندین کاروان ناله می آید دنبالش

دیگر

بدل پنهان نمیماند خیال روے تابانش
نقاب ابر بود ابرے که مهتاب است بارانش

ز شوخی بر دل طفل تماشا صیقل وحشی
که نشیند بدامان قیامت گرد دامانش

کجا دزدم دل خون گشته را از ناوک چشمے
که در آئینه ماند همچو جوهر عکس پیکانش

ببین هر دو عالم بر باد سجده ریز آمد
که باشد حلقهٔ در خاتم دست سلیمانش

دران صحرا که از شوخی جنونم سنگ بر دارند
شکست شیشه های دل بود ریگ بیابانش

نمکدان کو لب چشم در راه تو می هنجم
بخیل است آسمان گفتی نگشتی حیف مهمانش

اے منتظر تو هستند ۱۲

دیگر

مقابل چون تواند شد کسی چشم فسونش
که بر گردید از آسیب هم صفهاے مژگانش

سیه چشمی که شد هر ذره ام نخجیر مژگانش
ز دل هر دم هجاے میرود از سینه پیکانش

بجز وحشی بمشرب با لفی دارد
که تشنگی میکند بر جلوهٔ لیلی بیابانش

قیامت کش نگاهی جان من در خاک میریزد
کز آن روے عدم گل میکند چشم شهیدانش

غزالان بر سمیدن میشود خواب فراموشی
بعزم صید چون در گردش آمد چشم فتانش

دیگر

دل از خود رفت برگشتن ندارد وضع نامانش
بر نگ بوی گل از بال پیر فست پرواز دارش

نجیبت نغمه دارد که خاموشیست آوازش
بزن نشتر که دل از زدن پرواز رگ سازش

ز جوش بیخودی فریاد دل حکم نفس دارد
مگر آئینه بر گیرد نقاب از جوهر رازش

صف مژگان مسرت کش بخونم بسته اے امید
تغافل کیفرونی می نرسم از جان بخشی نازش

جفاجوی که صحرا را بقصد آو در پیچیدش
زسیلیهای خون من سیه تاب است شمشیرش

زبخت تیره خود آنقدر چشم وفا دارم
که بندد در غلاف نعش دل زنگار شمشیرش

اقامت گاه عکسش بسکه از حیرانی آن در
گمان بردم که دارد در بغل آئینه تصویرش

دیگر

من و بدمست صیادی که ساقی کرده ام هایش
زمی پیمانه لبریز باشد حلقه دامش

بتجرد ترک اسباب است لیکن دلقی دارد
بیک پا ایستد مرغی که در میگیرد آرامش

شکار لب صید بند طوطی ما در کمین دارد
که چون شان غسل لبریزی بود دامش

گدازد تربیت در طبع بی جوهر نمیخیزد
در آهن نیخته نتوان ساخت چون آهن حمامش

چه الفت دارد این صیاد با شکار خود
نمی گردد جدا چون نقش طاؤس از بر و دامش

دیگر

بود وارستگی موجی که بقدر دست و دریابش
دل گوهر نشد خالی ز درد قطر گیهایش

لطافت هیچکدا از جلوه های قد عنابش
توان دید چون آئینه از نقش کف پایش

نمیدانم کدامین آفتاب امروز طالع شد
که می گردد بچشم آئینه آب از تماشایش

بروی این و آن آئینه در بسته دارم
که بیرون ماند چون زنگار عکس از تنگی جایش

کلام ما به بازار سعانی یوسفی دارد
که غیر از همت ما کس نمی آید بسودایش

محالست اینکه سعنی رم کند از شوخی لفظم
اگر عنقاست مارم از نفس نخجیر در پایش

دیگر

شکست از بسکه رنگ آرزوی مرغ دل خالیش
چو اوراق خزان پرواز ریز د از پر و بالیش

کجا در پرده ماند ناله فریاد و بیدادی
که اشک چون رشته گوهر بود از جوش طغیانیش

دل غافل اگر بینی در بیابان جنون دارم
که باشد چون شرر پیراهنم از سنگ طفلانیش

بمعراج حقیقت شیخ رقصان میرود هر شب
اگر با ورنداری از مریدان پرس احوالیش

خوشا رندی جدا گردیدن از خود ناموسش — ز دو عالم گر خورد بر هم نجنبد دست و پا هوشش

عرق شد پرتو شمع از خجالتها چه جنس این — بهر محفل که باشد خوشه ناک است فانوسش

بود آمد دل ز بیدردی این خلوت آرایان — من و دردی که جوشد از لب بیتاب ناموسش

بپرس از خوبی رعنا گلستانی که من دارم — خط نیلی است بر خسار خوبان پای طاؤسش

نفس نندفا کردم غبار کوی او رفتم
علی قالب تهی کردم ز بس کردم زمین بوسش

مالفت ببسکه میساید گلوبند تنم خونین — چو برگ گل ز رنگ خون نگردد پاک شمشیرش

بود هر قطره مکتوب من چشم تماشائی — سواد دیده مشتاق کردم حرف تحریرش

مرید شیخ نامی لاف از تمکین نمیداند — که از باد نفس هامی پرد تا آسمان پیرش

وجودی کرده اثبات خواب هستی خود را — چو برق از جستن چشمی شود معلوم تعبیرش

علی از اضطراب بیم کام دل حاصل نمیگردد
خطا شد بارها از بیقراری رهیای من تیرش

بجا بت سر بدون آرد ز آغوش کمان تیرش — که از جوش طپیدن صید بسمل گشت نخجیرش

دوران صحرا که شوخی ها کند سرگرم نخجیرش — گداز دهها چو آتش خون صید از تاب شمشیرش

حدیث سوز دل نسبت وز خود نامه دیگر — بخون شعله کردم بر پر پروانه تحریرش

بدل میگیر از خیالش هر چه آید محو میگردد — اگر دیوانه خوابی دید نسیانست تعبیرش

رهائی نیست مارا هرگز از قید طپیدنها — که طوق گردن باشد چو راهی زخم شمشیرش

دل دیوانه ام بنیاد زندان از طپیدن کند — مگر از پیچ و تاب خود کنم چون برق زنجیرش

ویکره

دوران صحرا که خندد شب غنیمت آشنا دیرش — تهی کردند قالبها غزالان همچو زه گیرش

پیدا بود خیال تو در سینه ام هنوز | بیرون نرفت عکس ز آئینه ام هنوز

ردیف سین مهمله

تا کجا رفتی که با من آه حسرت ماند و بس | هر نگه گردیده بر آئینه چشتم نفس
حسرتم با قیست از شوق گرفتارم مپرس | آنقدر بر خویش بالیدم که خالی شد قفس
ره بپای ره نمارفتن محال آمد محال | فیضها دیدند گمرهان ز فریاد جرس
نیست آسان این چنین راهی قدم برداشتن | آنقدر از خویشتن رفتم که جانان گفت بس
جز دل روشن ز شیرین کاری دنیا مخواه | موم آبی انگبین پرداز خاموش مس
پرده ز رنگاریست مردان الهی واقف اند | گنبد گردون نشد همطرح با آواز بس

از علی قاصد سلامی بلبل شیراز را ...
بوسه زن بر خاک آن وادی و مشکین کن نفس

آفتابی نیجودم دارد ز آئینش مپرس | شبنم من آب گوهر شد ز تمکینش مپرس
خیل طاؤس است فریادی که از دل میکنم | عندلیبش را به بین از باغ رنگینش مپرس
صد تغافل طرز دیدن را زیارت میکند | شد گرگ خوابش نگه از خواب سنگینش مپرس
کفر ایمان را یکی گفتم دلش راضی نشد | دیر و مسجد هر دو ویران کرد از دینش مپرس
از گداز تن هجوم درد با من ماند و بس | چاکهای سینه ام چون گل بدامن ماند و بس
با همچو آن شمعی که ماند شعله اش بعد از گداز | کاستم از در چندانی که کاشیون ماند و بس
چاره تشویش سالک خصمی کام است و بس | موميائی از شکست موج آرام است و بس
عالم دل را که صبحش پرتو آئینه است | هر نفس کز گرد غیر آلوده شد شام است و بس
در بیابانی که از رم فرق تا آرام نیست | چشم پوشیدن بر و خوشتن گام است و بس
آفت سامان اهل جود احسانست و بس | برق آه من صلای خوشه چینانست و بس
عرض حال ما توان فهمید از یک قطره اشک | گفتگوی ما چو مینا چشم گریانست و بس

شوخی بویش صبا از طپیدن کرد خون — دام دارد در غبار سینه ناسورم هنوز

شیشهٔ دل رفت از دستم نمیدانم چه شد — بزم لبریز است از فریاد منصورم هنوز

نیست بی رنگ جگرگرگان این چشم سفید — می تراود خون گل از ریشش نبودم هنوز

بادهٔ پیمانه ریز لاله از جام من است — کوچه گرد ریشهٔ تاک است انگورم هنوز

انتقام دادخواهان قیامت شد تمام — می فشاند چشم قاتل سرمه بر شورم هنوز

نیست چون یک عنان از قبضهٔ فرمان عشق — بال چون پروانه ام بازست و مجبورم هنوز

نقش چینی خانه بود از شکستن بسته اند — در پی آرایش بزم است فغفورم هنوز

زاهدان چیدند گل از رخصت جنبان بهشت — جلوه در صد پرده دارد چون پری حورم هنوز

چاک پیراهن قسم بر پاکی من میخورد — یوسفم رسوای عالم گشت و مستورم هنوز

دولت ما بود و فقر از ملک جم پاینده تر — سیل خالی می رود از خانهٔ موم هنوز

در سفر هر چند چون ریگ روان عمرم گذشت — از وصال کعبه چون سنگ نشان دورم هنوز

عمر باشد تا چو شد از موم دور افتاده ام — می خلد در پردهٔ دل نیش نبودم هنوز

سرمه و پابند در تاریکی بخت خودم — روشن از من چشم آفاقی است نی نومم هنوز

رفت گرد سایه از فرش جهان سیلاب صبح — خاک بر سر می فشاند شام دیجورم هنوز

وله

صبح هستی بافتا جوشید و دل نالان هنوز — شمع آخر گشت و میسکند طوفان هنوز

پیرهن در پیرهن زخم است دامانم من — شوق میسازد مرا چون بوی گل عریان هنوز

طرز رفتار قدش نذر تماشا کرد و رفت — می چکد اشکم نگاه آلوده از مژگان هنوز

شوخی از گردش چشم سیاهش دیده است — دل رمیدن میکند در سینه ام پیمان هنوز

وله

علم رسمی خوانده بسیار و نادانی هنوز — جامه بر بالای هم دارد و عریانی هنوز

آفتاب آسا قناعت کن بنان شسته | لقمه‌های چرب و نازاید و نان واگذار
نیست آئین تواضع در بزرگان جهان | سخت نارامند و سرکش این خزان بی‌فسار
دور دور اعتبار مردم بی‌دانش است | گر تمیز آسمان این است بی‌اعتبار
آخر شب مه برون آید ز شرم کاستن | خویش را در مفلسی منمایه اهل روزگار
در نمکدان کواکب استخوان سوده است | دل بخوان چرخ مهمان کش مبندی زینهار

از زبان شکوه ما شکر بریز ای علی | گفتگوی ما و سر دار و رسن دار الفقار

خوش آمدی که نشاط غنوده شد بیدار | زمین ز شوق هوا گیر شد چو ابر بهار
بهار تهنیت آمد رگ بلبل بدین | بدین ترانه که گل کرد مژده دیدار
چه سحر کردند انم که ریخت گرد رهش | بجیب دست عبیر و بچشم خصم غبار

علی نجان حقایق نشان سبارکباد
ایاغ و شاهد و ساقی که نشئه خوشم به خمار

ای شان حیدر ز جبین تو آشکار | نام تو در نبرد کند کار ذوالفقار
دشمن کش جهانی و یکدست پرور ی | فتح و ظفر دو بختی مستند و رقطار
تسخیر دوستان ا لهی نموده | ای نوبهار خلق تو بر بوی گل سوار
مرغ دلم به نیم نگه صید کرده | ای طائران عرش خدنگ تو اشکار
ترسم که دل ز بوی فراقت جنون شود | آن دل که برده ز دل من بمن سپار
یاران چند در فن خود منشی خوداند | این جمع را بیک نظر عاطفت سپار

ناصر علی ترا ز تو خواهد مراد بس | ای ابر فیض بر همه عالم گهر ببار

ردیف زای معجمه

یار از آغوش دل میجوشد و دورم هنوز | صد تجلی ساقی بزم است و مخمورم هنوز
لن ترانی گرچه یک وادی خرابم کرده است | میکند کاشانه رنگین آتش طورم هنوز

بسکه بی‌رویت دل محفل نشینان تنگ بود — شمع در فانوس پنهان چون شرر در سنگ بود
بر زمین اندخت ما را عاقبت کسب کمال — پنجگیهای ثمر در شیشهٔ ما سنگ بود
بار دنیا برنمی‌تابد دل آزادگان — از نزاکت عکس بر آئینهٔ ما رنگ بود
پر و بی بهره از پرواز طیر انم هوس باشد — چو ماهی خار خار سینهٔ خویشم قفس باشد
بلایم میشود دل چون صفائی دل شود پیدا — به بین آئینه داغ از گرمی باد نفس باشد
دلم در آرزوی لعل سیراب تو خون گردید — درون سینه ام چون شیشه موج می نفس باشد
کو جنون تا بزخم چاک گریبانی چند — برا سیران به کشایم در زندانی چند
چاکها دل خون گشتهٔ من نهان است — دارد این غنچه در آغوش گلستانی چند
تا دل پروانه و بلبل همه شب جمع بیم — چشم بد دور که جمعیم پریشانی چند
دوش در خلوت دل جام سر و شم دادند — مهر کردند زبان من و گوشم دادند
وضع تمکین خرد محرم این راه نبود — لغزشی پا مددی کرد که دوشم دادند
خوبان ز غم و غصه نجاتم دادند — در ظلمت شب آب حیاتم دادند
از داغ دلم جهان چراغان کردند — بر عالم دیدار برا تم دادند
گر چنین شور جنون طوفان فریادم کند — شبنم گل زخمی چشم پریزادم کند
آشیان گم کرده چون من گر گرفتارش بیاد — سخت بیرحم ست می ترسم که آزادم کند
نفس آخر شد و بیرحمی یار آخر شد — حسرت جلوه که دارد که غبار آخر شد
لذت نشئه نایافت بما بخشیدند — صبر کردیم که نی باده خمار آخر شد

ردیف را مهمله

میتوان کردن سفر از خویشتن در لاله زار — گرد هستی می نشاند گریهٔ ابر بهار
صلح کن با دشمن و از کینه اش ایمن نشین — سنگ را تا شاخ گلی بیرون نمی آید شرار
شیشه گردون ز صهبای مروت تهی است — میتوان خورد چون گرداب بانگ خمار

نقاب تا بآتش حسن ستاره سوز برار — که مجمر آینه جوهرش سپند شود

دیگر

بچشم آینه چون شبنم آب می آید — کدام نو گل خورشید تاب می آید
مریض چشم تو بیطاقتی نمیداند — سرم بزانوی خود نه که خواب می آید
مگر محیط بخم آمد درین بهاره جوش — پیاله رقص کنان چون حباب می آید

دیگر

چشم نابینای من از حسن روشن میشود — در چراغ دیده من برق روغن میشود
دل روشن ضمیران شمعی را بار نیست — سینه را پاک از کدورت کن که جوشن میشود
جوهر قابل بود از تربیت بس بی نیاز — رفته رفته شیر در بادام روغن میشود

دیگر

از انجمن گریه در چشم نظر بیکار شد — تار اشکم صرف چاک پرده دیدار شد
هر که دارد همت والا بجای میرسد — رفته رفته شمع را استادگی رفتار شد
عمرها چون صبح در یکدم زدن انجام یافت — این ره خوابیده از صوت نفس بیدار شد

دیگر

سپر و سر هوس تیغ شهادت دارد — مغز دیوانه ما شهپر همت دارد
پر شد از بس دلم از بیش جفاهای کسی — چشم داغم مژه از خار ملامت دارد
اے شرگ جان بهار این همه بیرحمی چیست — خاکم از نقد دم تو خون شدن عادت دارد

دیگر

گوه تا شمع جنون افروختم دیوانه شد — در رگ خار اشتر بال و پر پروانه شد
محتسب آسوده مستان خراب افتاده اند — مستی چشم تبان سیلاب این میخانه شد
از طراوت های حاسد شعر مارونق گرفت — خنده دندان نمازلف سخن را شانه شد

وله

نفس گرفتم و خوبان ملامتم کردند
خمیر مایه شور قیامتم کردند

چو گل ز خنده عشرت همین نصیبم بود
که پاره پاره ز جیبم ندامتم کردند

حریف منع گناهم اجل نمیگردد
چه شد که خاتمه نذر سلامتم کردند

دیگر

تا تو رفتی از گلستان سرو و گل شیدا شدند
نونهالان گرد باد و دامن صحرا شدند

مومنان و کافر نمیدانند قدر یکدگر
این پریزادان جدا از فتنه یکتا شدند

فیض ما از ارباب عالم را برابر میرسد
عارفان چون بوی گل از بیش و کم تنها شدند

دیگر

سینه ام لبریز غم شد غمگساران را چه شد
زعفران زار است گلشن لاله کاران را چه شد

در چمن هر رنگسی ساغر بکف استاده است
کس نمی آید بگلشن میگساران را چه شد

چشم پر آفت بود مردانه در خرسنم
برق گر زین دام و دشت خورد یاران را چه شد

وعده قتلم رسید اکنون نگاهت را چه شد
بی تکلف گردش چشم سیاهت را چه شد

میخرو شد میهمان چون سیل ویرانه ام
مور جمع آمد قلندر وستگاهت را چه شد

ابنک از گنجی زمین رعناست ابر ایجاد را
ای خرابی باد پایی پت سپاهت را چه شد

دیگر

شهد حسن تو ظالم تجلی طور را دارد
سر انگشتی به گوش خود بنه دل شور ها دارد

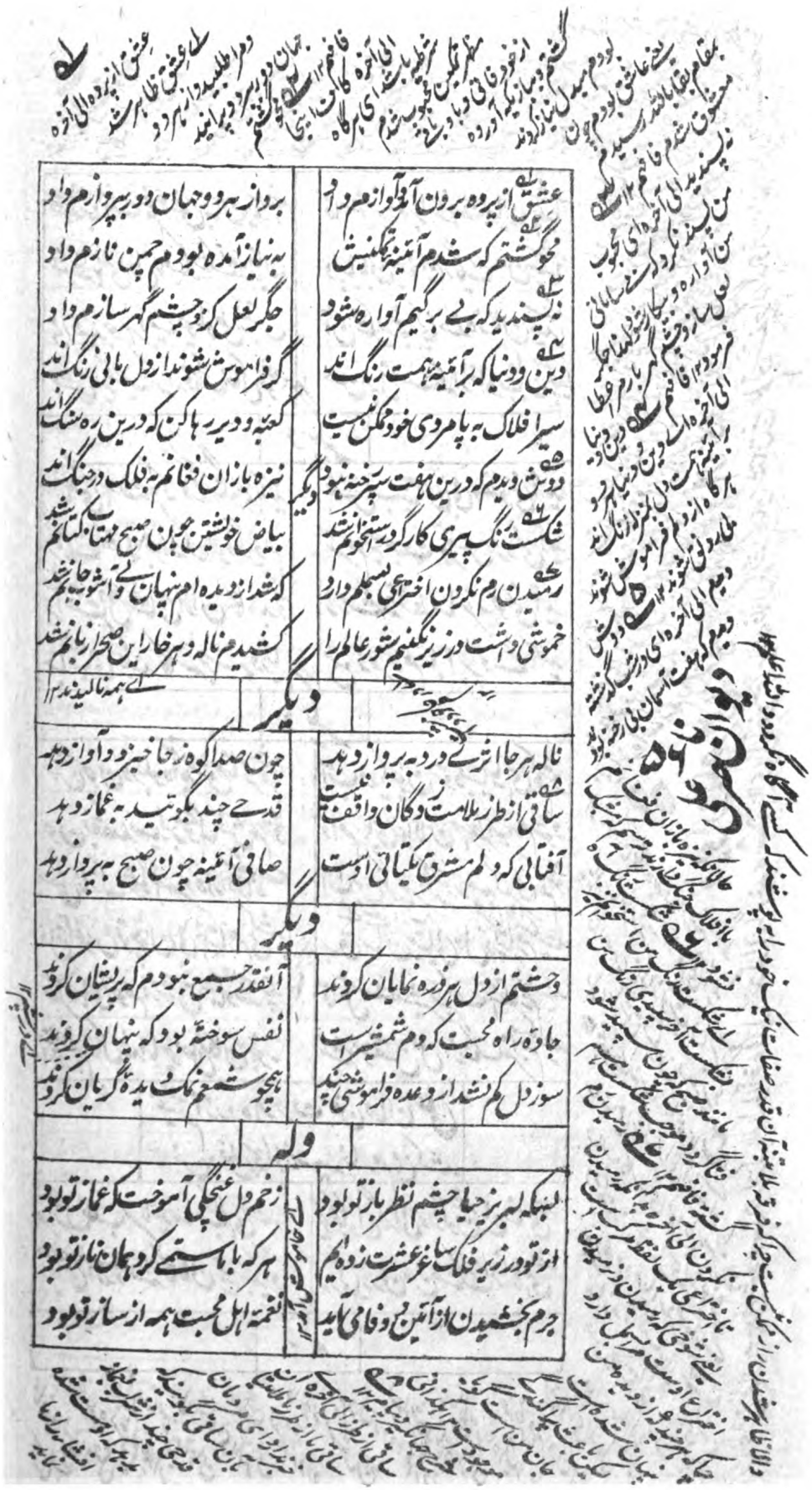
بصد رخنم جدائی مبتلا گشتم ندانستم
که شهد دوستی در خود نهان نیش ها دارد

ز لذت ها بریدن لذتی دارد نمیدانی
وگرنه سایه این تاک هم انگور ها دارد

دیگر

سینه می شکند آه چون بلند شود
نیچ و تاب دامن این برق در کمند شود

طلوع اختر دولت نصیب کس شد
سر چراغ بامداد خس بلند شود

شور برداشت غم عشق جهان پیدا شد
خامشی پرده برانداخت بیان پیدا شد

شیشه های دل ما بسکه شکستند بتان
در بیابان جنون ریگ روان پیدا شد

می طپد جوهر آئینه چو طوطی به قفس
آن شکرلب کجا خنده زنان پیدا شد

عشق ابریست که از قالب خاکی جوشد
حسن برقی است که از خلوت جان پیدا شد

دیگر

حجابی است که در گفتگو نمی آید
نفس بسینه من بی وضو نمی آید

برنگ شعله جواله گرد خود گردم
سرم به صحبت هر خس فرو نمی آید

جراحت دل مشتاق ازان نگاه بدوز
ز رشته خط ساغر فرو نمی آید

حباب می شکند کاسه بر سر دریا
ملمع ز مردم با آبرو نمی آید

دیگر

حسن چون در جلوه آید عشق نامحرم شود
آب دریا چون شود بسیار ماهی کم شود

چون بقصد صید ابروی کمانش خم شود
دام ربای غزالان اضطراب رم شود

معنی نازک شود افسرده از الفاظ سست
آب این گوهر اگر در سینه گیری کم شود

دل آغوش تو چون بی اختیارم می کشد
برق سان بیتابی دل در کنارم میکشد

قطره های خونم از شوق شهادت شد سپند
قاتل شمشیر بر کف انتظارم میکشد

استخوانم خاک شد اما چو لعل کان هنوز
تیشه عشقش دل از سنگ مزارم میکشد

نشستم آزرده از حرف سخن فهمان علی
ناخن و دل بجا از سینه خارم می کشد

مرا تک طلب سرمایه صاحبکلاهی شد
چو کاکول گدائی وارگون شد تاج شاهی شد

بیا ای آرزوی تشنه کامان تیغ مبدا دت
که رگها در تن من خشک تر از خارهای شد

وله

چون نمی آبی که می روید نفس در زیر خاک
در غبار کلبهٔ من شمع پنهان میشود

می نماید آسمان در خلوت آئینه پست
از صفا دادن عروج دل نمایان میشود

دیگر

برق تازان فنا چون کمر دل بستند
چون شرر بر نفس سوخته محمل بستند

توبه بهار انفس ما زپسین دست دوست
بخبر دیر رسیدی در منزل بستند

دل به بینی و محالست که از خود نروی
باخبر باش که آئینه مقابل بستند

بی نیازان که ز بی برگی خود سیر شدند
خوشه چشمی است که از جلوه حاصل بستند

بی حاصلان که خانه بسیلاب داده اند
فرش کستان بغارت مهتاب داده اند

گردون به بیم قطره مروت نصیب کیست
چون شیشه از گداز خود دم آب داده اند

ناز این قدر به نعمت دنیا زبهر چیست
این تحفه را بدست تو در خواب داده اند

دیگر ز نارسائی امید ما مپرس
این رشته را به چرخ فلک تاب داده اند

دیگر

به گلشن شوخی حسن تو چون شبگیر خواهد کرد
شکست رنگ گل در شاخ هم تاثیر خواهد کرد

من از حیرانی روی تو دل نظر گفتم
که عکس خویش را هم حیرتش تصویر خواهد کرد

ز شوخی گر نگیرد جا چنین عکست در آغوشش
طپید نهای دل آئینه را زنجیر خواهد کرد

علی در بند یاس آن بر و بازم مدار استم
که از پیشانیم زائل خط تقدیر خواهد کرد

مرا صیاد رعنا جلوهٔ صید هوس دارد
که چون طاؤس هر بالم رنگی در قفس دارد

غبار هستی پروانه محو سوختن باشد
چرا غش همچنان آئینه در پیش نفس دارد

ز گم نامی طراز دکار دانها شهرت عنقا
خموشی چون ز حد بیرون رود شور جرس دارد

هوای گلشن هستی شگفتن بر نمی تابد
نصیب غنچه خندیدن نباشد تا نفس دارد

شب که خوش انجمنان محو خیالت بودند
شمع میسوخت در آن پرده که فانوس نبود

رنگ گلهای چمن بسکه ز شوقت رم کرد
سبزه بال نیفشاند که طاوس نبود

آن ستمگر کرد علی نرگس کافر مژه
که بجز ناله بت در دل ناقوس نبود

دل از خود میرود چون حسن او را جلوه گر یابد
بود آئینه بحر آنجا که غواصی این گهر یابد

بود از کوری اهل جهان تاریکی بزم
چراغان میشود از چشم مور گر نظر یابد

محبت جلوه دارد کی بی رنگی بود رنگش
سمندر زین نیستان شعله و طوطی شکر یابد

نمی گوید کسی با دیده ام پیغام و دیدارش
مبادا این قیامت تاره یعنی دل خبر یابد

دیگر

هر کجا آن چشم میگون انجمن آرا شود
دانهٔ تسبیح زاهد شیشهٔ صهبا شود

دل بجیب خویش باید عالمی گردا شود
قطرهٔ طوفانمار خود بالد اگر دریا شود

کرده ام گر ناکرده ام را روز و شب آئینه است
گر شبی بیدار با شم روز زاهد ریا شود

شیشه می رود و شمع کشته گرد و درد باغ
هر کجا آن چشم میگون انجمن آرا شود

این شعر شاید که برای تضمن گفته والا مصرعهٔ ثانی بعینه مصرع اول مطلع واقع شده

دیگر

شب که از بوی تو باغ بلبلان پرشور بود
خندهٔ گل چون چکید نهار صد ناسور بود

میرسد شبنم بخورشید از فضای خویشتن
تا دل از هستی نمودی در شب منزل دور بود

بسکه از گرمی نگاهش رنگ قسمت میگداخت
مجمر بزم حریفان خوشهٔ انگور بود

جلوهٔ حسن و محبت داد و تحسین هم تراست
تا نفس میسوخت موسی آتشی طور بود

دیگر

فعل متعدی است فاعل آن نگاه باشد

حسن یار از پرده شوقم نمایان میشود
سنبلم از شوخی الفاظ عریان میشود

میگدازد از رنگ گل از شرم سر بر تن بخاک
چون بباغ آئی چمن یک چشم گریان میشود

میگریزم از جفای دوست لیکن سو بسو دوست
چون شرر خونم نهان و تیغ قاتل میشود

گر چنین بر خویش می بالد ز فیض خاکساری
همچو مغز پسته در کام زبان دل میشود

گریه یا خاکساران بسکه خاک آلوده است
هر کنار موج این سیلاب ساحل میشود

مقیم کوی تو سخنی کشان دلتنگ اند
که ناله گر نه کند فاش آتش سنگ اند

ملامت ز تنگ مشربی گر چنین است
که شیشه ها چو دراند اختی بهم سنگ اند

طلسم صورت ما بر بتان شکست آورد
وگرنه دیر و حرم خانه زاد یک سنگ اند

شکر لبان دل نے رحم و بغل دارند
بتان ما ز برون لعل و ز درون سنگ اند

اثر پذیر شود از دم این سخن دریاب
وگرنه آئینه تو آب داده سنگ اند

ز خامی لے ثمر نونهال شکوه مکن
که پختگان همه بهر شکست خود سنگ اند

نه مرد نیست شرار محبت رندان
که گرد آب نشینند آتش سنگ اند

فریب آئینه رویان روزگار مخور
صفا به چهره نمایان و در نهان سنگ اند

بشاه عادل ما از علی سلام رسد
ز عشق تو گل و بلبل همیشه در جنگ اند

از بیتوا بخود

چشم نابینا بروی آن صنم وا میشود
جوهر آئینه چون مژگان بهم وا میشود

دل ز بیتابی درون سینه گویا میشود
غنچه ما از طپیدن عاقبت وا میشود

میکند ایجاد جان حسنی که میجوشد ز دل
طفل گر ناداده می گوید مسیحا میشود

نیست جا در سینه های صاف دنگ کینه را
گرد و از آتش تهی سنگے که مینا میشود

اوج عزت ها بقربان سر افتادگی
هر که خود را از فلک اندخت بر پا میشود

مستی ما نشئه وارد تماشا کرد نیست
آب اگر در جام ما ریزند صهبا میشود

دیگر

عشق از جلوه گه ناز تو مایوس نبود
ورنه شهباز خرد جز لب افسوس نبود

می ترا و در سوادش همه لطف رخ او — مصحف وی بت ما خط روشن دارد

دیده از پرتو رویتو تجلی گاه است — ثمرے از شجر طور بدامن دارد

دل بی برگ مرا شکوه زندان عبث است — مرغ بی پر به قفس عشرت گلشن دارد

شهرت ماست علی — شعله بر جسته برق
نه شراریست که در سنگ نشیمن دارد

شبے که خیال تو مرا شمع نظر بود — در کلبه ام از روشنی گریه سحر بود

رنگ همه رنگ نداری چه بلائی — عکس تو در آئینه بهم شیر و شکر بود

عمریست که می بینم و نشناخت مش کیست — در هر نظر آن شوخ بصد رنگ دگر بود

روزی که ازین بادیه ما گرم گذشتیم — چون شمع سر جاده بدامان سفر بود

بی جلوه حسنت نه کشودیم نقابی — عیبی که ز کوری بخرد بیم هنر بود

دیگر

ندانم آن می حسرت شکن بجام که بود — جنون بصید دل آمد پری بدام که بود

فغل چو بیرق کشا دم وداع جان کردم — شرار نیستم آئینه خرام که بود

هزار بار پر و بال ریخت در پرواز — کبوتر دل ما را هوائے بام که بود

به پیشم آمد و از خود گرخیتم رفتم — گر شمه گفت که این نازنین غلام که بود

ز تیره روزے ما مهر چشم آهو شد — ستاره سحر ما چراغ شام که بود

هزار سال طپیدیم و آرمیدن نیست — نصیب بسمل ما ناز ناتمام که بود

ز خود گذشته غزالی درین بیابان نیست — دل رمیده اهل جنون بدام که بود

صفائی دل از خیال غیر زایل میشود — آب این آئینه گر عکسی فتد گل میشود

زخمی شوق تو کی ممنون قاتل میشود — همچو ماهی می طپد چندانکه بسمل میشود

نغمه بزم محبت ریزش خون است و بس — عشق چون سطر شود بی حلق بسمل میشود

۴۹

۴۵ نشتر برق بر رگ این ابر مینیزنم
بی نالهٔ خون دیده به مژگان نمیرسد

دارد فلک ز گرمی آهم دماغ خشک
شبنم درین هوا به گلستان نمیرسد

چون مور جا به گنج قناعت گرفته ام
دعوای ملک به سلیمان نمیرسد

۴۶ عشق تندار چاره و تدبیر فرزون تر شود
خار این صحرا اگر آبی خورد نشتر شود

ای فلک سرگشتگان را بعد ازین آرام ده
شعلهٔ جوّاله را بگذار تا اخگر شود

حسب حال چشم خونین ست در مکتوب ما
بال مرغ نامه بر تر سم درین ره تر شود

۴۷ شرم هستی بر نتابد عاشق گم کرده سر
شمع را تا زنده گردانی سراپا تر شود

۴۸ بی تو آرامی نمی یابد دل بیتاب ما
نقش روی تو این سیماب خاکستر شود

غربت ارباب معنی نیست از نام پدر
بی نیاز از بحر گردد قطره چون گوهر شود

دیگر

شمع رخسار تو تا رو در دل گلخانه بود
چشم ما پروانه و مژگان پر پروانه بود

۴۹ امتیاز شهر و صحرا داشت از نقص جنون
ورنه مجنون را خرابی های خود ویرانه بود

جوهر زاهد بیک پیمانه می یافتم
دیدهٔ جوهر شناس ما همین پیمانه بود

۵۰ می رمد از ساده لوحیها دل از غوغای شهر
سنگ طفلان صندل دیوار دیوانه بود

از نصیحت های ناصح بیخبر نگذشته ایم
این حدیث بی اثر در گوش ما افسانه بود

از سخن هرگز علی در مدح کس لنگر نبختم
اختیار ما بدست همت مردانه بود

۵۱ دم شمشیر تو تا عربده با من دارد
شهپر شوق من آهنگ پریدن دارد

دهن تنگ تو در خنده ندیدم هرگز
غنچهٔ لعل چه پروای شگفتن دارد

۵۲ مرد ناکسب هنر کرد بلا حاصل شد
قطره گوهر چو شود بیم شکستن دارد

بیار عالمی را قبله چون از میان رفتی
تهی از خویشتن هر کس که شد مهراب میگردد

نمود آرزو از سینهٔ عاشق نمی آید
درین آئینه تمثال از حرارت آب میگردد

علی از شوخی طرز سخن آرام ها دارم
که تا بر گوش حاسد میرسد سیماب میگردد

دله

جست جو اب از دیده ام تر گان بحیرت ها نماند
آنقدر رم کرد این آهو که وحشت ها نماند

رفت دل جائیکه آگاهی در آنجا پر نزد
آسیا شد بال و از همراهی پرواز ها نماند

سخت بی جا می نوازد چرخ من خجل سنجیدنم
نغمه ها در پرده از بی بطلی این ساز ها نماند

خاک شد منصور و فریاد انا الحق کم نشد
سوخت این نی بر لب نائی همان آواز ها نماند

طائر دلشد عدا عشق و الفت ها بجاست
خون ها چون رنگ گل در بند گل شبها نماند

صیقل عشقم دوئی از سینه بیرون کرده است
یکجهت آئینه ام از کثرت پرواز ها نماند

ما بذوق سیف خان گردیم فریادی علی
ورنه معنی در غبار سینه از پرواز ها نماند

بسکه از شوق طپید نها دلم بیتاب شد
تا بخاک افتاد اشکم دیده ام سیماب شد

پیش یاقوت لب ساقی رواج باده کم است
آتش در سینه بود اما ز شرمش آب شد

کشتی امید از موج خطر وارسته بود
طالع برگشته ام همچشم این گرداب شد

تازه گردید این دل افسرده ام از داغ عشق
از هوای شعله نخل موم ما سیراب شد

عمرها در دل نهفتم گریه شبها جوش زد
خانه ام آخر خراب از جوش این سیلاب شد

ساغری می پر تواند از دست ساقی بی نقاب
شمع را باید برین سر شب فتاب شد

صبح محشر هم نخواهد دید روی آفتاب
هر که زیر سایهٔ زلفی شبی در خواب شد

دیگر

گریه شوقم بصحرا می کشد دیگر علی
بسکه نم در چشم در دیدم نظر سیلاب شد

یوسف از شهر مصر به کنعان نمیرسد
این قطره گوهریست بعمان نمیرسد

هرگز درون آئینه عکست نمیرود
دوران شوخی تو بپایان نمیرسد

دردِ دل گفتم و صحرای چمن رو نخ شد | خونِ آتش زرگ هر خس و خاشاک چکید
سخن از عرش بدل بر و ن رندان آمد | این می صاف ز نه شیشهٔ افلاک چکید
میکشان باده و گل سفت شما مفت شما | خوشه شد گرنه نلخ از جگر تاک چکید

دیگر

شب که پنهان در غبار کلفتم افلاک بود | ماه در ویرانهٔ من چشمهٔ در خاک بود
حیرت از کیفیت حسنش چه ارغان می نمود | اشک چون شانم بهر مژگان خوشه در تاک بود
بی تو نور کو کبم در پای ظلمت می شود | شمع محنت خانه ام در جیب تنگ چاک بود
هر که با ما زد قدح آئینه دار راز شد | شیشهٔ ما را شراب از جوهر ادراک بود
چشمهٔ دل نیست گرد آلوده موج دولئے | آب این آئینه چون گوهر ز صورت پاک بود

دیگر

خوشدلی هرگز شراب شیشهٔ عالم نبود | ساغری زیر فلک جز حلقهٔ ماتم نبود
عقل از رشم جنابت ناز عصمت میکشد | عالم دیوانگی دیدیم نامحرم نبود
یاد ایامی که نام و ننگ ما رنگی نداشت | نیستے میخواست غمازی کند آن هم نبود
درد باید ما که نرخ گریه بیش از گوهر است | آنکه نے سرمایه ترد یدیم غیر از چشم نبود
شک که از جوش خیالش دل گذرگاهی نداشت | بیخود یها بال می افشاند جای رم نبود
گرد کوری لازم تسخیر غفلت پیشه ها ست | گرنه بودی چشم بت وامی در یغ عالم نبود
سجدهٔ بی عشق دستی بر سر خود میزند | زاهد ما کار آدم کرد لیک آدم نبود

دیگر

توچون در جلوه آئی مختر جان سیماب میگردد | تجلی میکند برقی که آتش آب میگردد
نگاهی التفاتش ز خون آهو آب میگردد | کمندے میکشاید دیده ره ها خواب میگردد
دلی در سینه دارم از گستان یک پیرهن تنگ | که بر زخمش نمک تا میرسد مهتاب میگردد

میان آبِ حیات و سخن تفاوت هاست
کزین نسیم گل روح در بدن آمد
مگر ز دیدهٔ آهو است خیمهٔ لیلی
ز هر قدم که بر دیم راه در آمد

دیگر

به محفلی که حریفان ز یاد حق مستند
نفس زدی و چو آئینه بر تو در بستند
زمین خانهٔ آئینه است چرخ بلند
فتادگی به کف آور که سرکشان پستند
هنوز خواب و خیال جهانیان باقی است
گمان مبر که ازین قوم مردگان رستند
شکوه حسن بتان خیز و از خرابی عشق
دل بآئینه پهلو نزد که نشکستند
جماعتی که تمنای وصل او دارند
بغل کشاده چو برق از کنار خود جستند
خوشا نصیبهٔ دل خستگان که همچو هلال
ز خود برآمده با آفتاب پیوستند
دوست خامه نقاش صنع بی خبرے
وگرنه ذرّه و خورشید هر دو یکدستند

دیگر

حسنها شوخی ز عشق بیقرارم کرده اند
شمع و گل مشق تجلی از شرارم کرده اند
نیست دامی از غبار صید از اوم سهی
وحشی بوی گلم صد جا شکارم کرده اند
نخل همت ریشه دار سی آب بین گلشن مخور
همچو طاؤس ارزگ خشکی بهارم کرده اند
آمد و رفت نفس هنگامهٔ عمرت و بس
بزم برهم خورده را پرده دارم کرده اند
سینه ام هر خلیش میلرزد چو موج از جوش دل
سنگسار گریهٔ بی اختیارم کرده اند
نیست خالی پرده از شوخی آهنگ من
مثل هر دریا خروش قطره دارم کرده اند
میتوان فهمید از قطع تعلق جوهرم
از گداز عشق تیغ آبدارم کرده اند

دیگر

شب که از درد دلم دیدهٔ افلاک چکید
ماه و انجم همه شبنم شده بر خاک چکید
وخمی تیغ نظر گرمی شوقے بخشید
این کبابیست که در حلقهٔ فتراک چکید

دیوان صائب

گردد رهبت بزنگ شفق فوج بسمل است — امر فرد باد دل که خیالت بجنگ بود
بی نور شد چراغ دل از ظلمت بدن — این خنجر غلاف نشین برق رنگ بود
تا آسمان زدیده قربانیان پر است — با آنکه عشق را بکمان یک خدنگ بود

دیگر

دل زخمی یک بادیه خار است بچینید — تا آن مژه مشغول چه کار است بچینید
ذرات جهان آئینهٔ جلوهٔ یار اند — یک صید بصد دام شکار است بچینید
این سبزهٔ نازک ز لب جوی خزانی است — در باد یه آخر چه غبار است بچینید
بی نکهت پیراهن او نیست نسیمی — در قافلهٔ ناله چه بار است بچینید
این سبزهٔ لبریز طراوت چمن اوست — هم طوطی و هم آئینه دار است بچینید
خنجر مژه آمده در دل چمنی ساخت — در دیدهٔ ما جوش بهار است بچینید

خون گشت علی سینه ام از حسرت اصحاب
در پیرهن غنچه چه خار است بچینید

رفتم از خود چو جوانان عشوه نوازم کردند — دشمنم گشت که آئینه نازم کردند
زندگی از همه هستی من قابل پرواز نماند — آتشی بود بدل صرف گدازم کردند
عمر هر چند که بسیار تنک راحت تر — خواب کم حاصل شبهای درازم کردند
رنگ این میکده از گرمی دل ریخته اند — سوختن بود شرابی که نیازم کردند

عکس در جلوهٔ یکتائی معشوق نه بود — بچه تقریب علی آئینه سازم کردند

چشید زهر عدم هر چه در ظهور آمد — بسوی کعبه غزالان سفر ضرور آمد
پس از وفا خبر دوست دلنوازم شد — خوشم که قاصد رندان ز راه دور آمد
دلیست دل که جهان دشمن از تجلی اوست — چراغ خانهٔ ما هم ز کوه طور آمد

دل طایر قدس است بخیر و سفر او ست — ولہ — بر ہمہ زون ہر دو جہان بال و پر او ست

دلم ز شوخی آن حسن ہمچو شیشہ شکست — ولہ — چو صبح شیشہ ام از خندۂ شراب شکست

پرتوی از شمع رخسار تو تا در خانہ داشت — ولہ — دیدۂ آئینہ مژگان از پر پروانہ داشت

بہ چشم آبلہ ما گر ستیز بر خلست — ولہ — کہ ریشہ شعلہ ام ہمچو شمع در تہ پاست

ردیف جیم

نقش لبت از خیرت خسار تو بر لب موج — پشت بر دیوار ساحل ماند چون گرداب موج

بسکہ شد از پرتو برق تجالت بیقرار — از کنار بحر بیرون تاخت چون سیماب موج

جلوہ معشوق ساز د آب را آتش عنان — ولہ — اضطراب برق دارد در شب مہتاب موج

برائے آب مخور زہر کہ نگاہی موج — کہ ہمچو مار سیاہم گزید ماہی موج

بہ آرمیدہ دلان باش جمع کن خود را — در آب آئینہ خوابیدہ است ماہی موج

دلم دویدہ بدنبال اشک آزردہ — دیگر — محیط قد کشد از بہر عذر خواہی موج

ز گریہ دامن دل بستہ ام بدامن موج — نہادہ ام گہر خویش در رفاہ موج

کدام تشنہ لب از مرز در محیط افتاد — کہ بوی سوختگی میرسد ز موج موج

ردیف حای مہملہ

آن آئینہ سیما در کنارم ہمچو صبح — پرتو خورشید شد مشت غبارم ہمچو صبح

ہمچنان عشق تو در پیرہم آغوش منست — شد کف دریا آتش پینہ زارم ہمچو صبح

من نیم خود را بصد وقت تماشا کردہ ام — می نماید حال من آئینہ دارم ہمچو صبح

استخوانم مشرق برق تجلی گشتہ است — آفتابی ہست در خاک مزارم ہمچو صبح

ردیف دال مہملہ

اشک بی تو بزم طرب نیم رنگ بود — رنگی کہ رو بجانب دل کرد سنگ بود

در دل طپش ز جوش خیال تو زادہ ام — آئینہ شد چو گرد غم کہ ویرانہ تنگ بود

کوچهٔ رسوای مستان تماشاگر نیست ولله چاکها دارد و لم بند قبا واکردنیست

آفتابی هست در چشم زدیدنها پرس ولله آن پری بی پرده میباشد تماشاگر نیست

مشعل ما دیده گردان دل فروخته است آتش قافله ما نفس سوخته است

ورن[2] بیرو بند اگر مرغ طلبی رزق حلال مشعل[3] دولت بیدار برافروخته است مرغ بسمل خورش باز نظر دوخته است

رخنم[4] بیتابی دل ضعف بهم می آرد ولله هر که چون برق درین راه نفس سوخته است

عشق را ننگی غیر از دل غمناک نیست ولله برق چاک جگر از رشتهٔ تن دوخته است

سر مه نتواند که گردد مانع آواز کوه ولله بهر این بلبل قفس جز سینهٔ صد چاک نیست

غیر بیهوشی طلسم کیمیای راز نیست ولله کاملان را از سیه کاری دشمن باک نیست

زاوراه اهل همت همت مردانه است گفتگوی خفته را جز خاموشی دانه نیست

در دل خیال آن مژه تیز تا گذشت توشهٔ شهباز غیر از چنگل شهباز نیست

موج[5] بلند داشت ز خمیازهٔ کمان ولله از استخوان چو تیر نئے بوریا گذشت

رخ[6] نمودی و ز حیرت نظرم بیکار است یکقطره آب تیر تو در سینه ها گذشت

از گلستان[7] تو هر صبح صبا مژدهٔ دولت ولله اشک بر چهرهٔ من آئینهٔ دیوار است

عرق[8] آلوده به رزم آمد و بیتاب نشست گره بند قبا غنچهٔ این گلزار است

انفعال[9] گنه از سنگ خیزد عجب است آنقدر سوخت ز اکلت که به مهتاب نشست

مبارکباد همیون ترعنایتهای سلطانت ولله شیشه از آتش می سوخت که در آب نشست

زبان عشق می فهمی حدیث ناز نمیدانی دل قدسی نژادان باز دست آموز احسانت

رفت صبح از خود و مرا انجمن آرای خود است ولله خط عفو گناهان باد بسم الله دیوانت

ندهم دل بنگاری که دل از خود ببرد ولله خاک گشتیم و همان داغ تو بر جای خود است

بیفتاده چون گل بوی از من نفسی نیست ولله یوسف است که در پرده ز لیخای خود است

خالی ز غبار کسی که ندارم قفسی نیست

شرح جهانگیر و نیز در حاشیه متن بنظر آمده و الله اعلم ۱۲

۱ افتابی است که آفتاب از خجلت او سر بگریبان کشیده

۲ دروازه بهروی آورند

۳ مشعل دولت بیدار برافروخته است

۴ رخنم بیتابی دل ضعف بهم می آرد

۵ موج بلند داشت ز خمیازهٔ کمان

۶ رخ نمودی و ز حیرت نظرم بیکار است

۷ از گلستان تو هر صبح صبا مژدهٔ دولت

۸ عرق آلوده به رزم آمد و بیتاب نشست

۹ انفعال گنه از سنگ خیزد عجب است

خیال بیکسی من دفا نیاوردش داد — وله — بجای شمع دل آمد دو بر فزارم سوخت

گلشن بخون طپیده شهید نگاه کیست — گل می درد قبا به چمن داد خواه کیست

دیگر عتاب کرده بقتل که می رود — چین بر جبین برق بمشت گیاه کیست

دل که نقش دو جهان جلوه نیرنگی اوست — از پری تا بملک دو قفس تنگی اوست

سنبل ابر و گل برق بیک شاخچه اند — رنگها آئینه چهره بیرنگی اوست

صد لحد خوابیده ام اما دلم نخچیر اوست — بشت خالی من هنوز آماج گاه تیر اوست

هر چه می آید بسر از دوست میدانیم ما — آسمان هم از کواکب بسته زنجیر اوست

اے پر ز لب لعل تو پیمانه یاقوت — جان باخته شمع تو پروانه یاقوت

بالد بخود از سخت ایام هنرور — آب از جگر سنگ خورد دانه یاقوت

بسکه میسوزد چو شمع مغز جان در زیر پوست — گشته چون فانوس دشمن خوان در زیر پوست

شد ز بس بر نگ پسته مغز استخوان من کبود — بسکه خورد م سنگ بیداد ش نهان در زیر پوست

دانه پاش کشت رحمت دیدگریان ماست — دست بر هم سوده برق خرمن عصیان ماست

رنج میدارد لباس عاریت طبع غیور — جمع کردن دل ز اسباب جهان سامان ماست

آغاز فنا جلوه بی حاصل بود است — گرد ره عمر گذران صبح وجود است

در سجده گه عشق خمیدن ز ادب نیست — چون شمع گذشتن ز سر خویش سجود است

گرد نش بشکن قلندر بهر که بیند خواه منست — باز چین اے برق هر خاری که در راه منست

گاه می آید بخواب من تماشا کرده ام — طره مشکین او آه سحر گاه منست

بهره بردار و فقیرے از تو نگر مشکل است — مور گر در خرمن گوهر فتد بیحاصل است

میتوان نامش شنیدن از طپشهای دلم — همچو تار سبحه بیداری زبانم در دل است

چون شمع سلسله اشک مانسوان پاست — طناب خیمه این ابر از رگ دریاست

دل شکسته من دید و محتسب رسید — گه گر شراب خورد و قدح شکسته چراست

این چمن از پرتو مهتاب و دولت خوش هواست	وله	تهنیت گل کرده ام جامی سبار کباد باست
فکر ساغر کن که با عیش و طرب خواهیم کرد		می نخور چندانکه می خواهد دولت مستی ز ماست
هر دانه که ریخت دلم خاک دام سوخت	وله	را رحم نگشت خرمن هستی تمام سوخت
عشرت چه میکند دل آتش گرفته را	وله	چون روغن چراغ شراب مرا بجام سوخت
دل از خیال سخت کارگاه حیرانی است		نفس بسینهٔ ریشم نگاه قربانی است
هوا تمام شفق جلوه شد تماشا کن		چه کردهٔ که دگر رنگ گل بیابانی است
جان چو از غفلت بر آمد چشم را برهم شکست	وله	طفل را گهواره زندانست چون از خواب جست
مرغ چون کامل شود از بیضه می آید برون		جوش مغز من ز سودا کاسهٔ سر را شکست
از سخن ما را و ما غ دیگر است	وله	چون صدف مغز سر ما گوهر است
سوختم از عشق آهے بر نخاست		دود این آتش همه خاکستر است
چرخ سیلے خورده طوفان استغنای ماست	وله	در غبار شب مه نو نقش انگشت پای ماست
از دل تنگیت راهی گر بسوی یار هست		جاده هر جا نالهٔ مور بود صحرای ماست
یک شرر تاثیر در هر جا دل غم پیشه داشت	وله	زخم نشتر بار گر سنگ شکست شیشه داشت
جلوه گاه بیقراری در زمین دیگر است		نخل ما چون برق در بر بهاری ریشه داشت
کار م از طغیان گامی بسامان گشته است	وله	سینه از ویرانیم ملک سلیمان گشته است
چون مه کامل که سیر دد هلال از کاستن		دیده ام بی مهر رخسار تو مژگان گشته است
گردی ز کوی دوست بهر آشیانه است	وله	آدم بسجده گاه محبت بهانه است
صیدے که شد اسیر تو گردد یکی هزار	وله	دام از صفای حسن تو آئینه خانه است
در جیب تهیدستی ما فیض هنر هست		نم نیست در بن بحر ولی آب گهر هست
رعنائی تن خاک نشد بعد فنا هم	وله	مردیم ز خور آئینه در پیش نظر هست
خیال خانهٔ هستی وصال یار م سوخت		خزان ندیده گلم جوش نوبهار م سوخت

آفتاب خوش یک سحر مقابل شد | هنوز آئینه مهر آتش انگیز است

علی بگلشن کشمیر فستم عیب است
که هم صفیر من آن عندلیب تبریز است

شعله یک دو یتا در انجمن بالا گرفت | آتش از عکس رخت در ساغر صهبا گرفت
یک دل ای بیتر نمی آید بدست سرکشی | میتوان دی زمین از خاک یکجا گرفت
بسکه از فیض تواضع سربلندی یافتم | صورت نقش سر ما نقش پای ما گرفت

وله

کی حسن نظر سوز تو محتاج نقاب است | از تاب رخت آئینه یک شبنم پر آب است
خون شد دلم از حسرت یاقوت لب او | در سینه چو مینا نفسم موج شراب است
از طالع برگشته بجایی نرسیدیم | نقش قدم ماست که گرداب سراب است

وله

داغ دل خوبان هوس انجمن ما دست | گل بلبل پر سوخته از چمن ما دست
بیتابی پروانه در آغوش کواکب | از پرتو شمعی ست که در انجمن ما دست
یک عالم برهم زده را بزم نشاط است | هر حلقه که در زلف شکن در شکن او دست

وله

خمیر مایه رنگ سخن صفای دل است | زبان بریده بود هر که آشنای دل است
شهید خنجر تجرید گر تواند شد | بریدن از غم کونین خونبهای دل است

وله

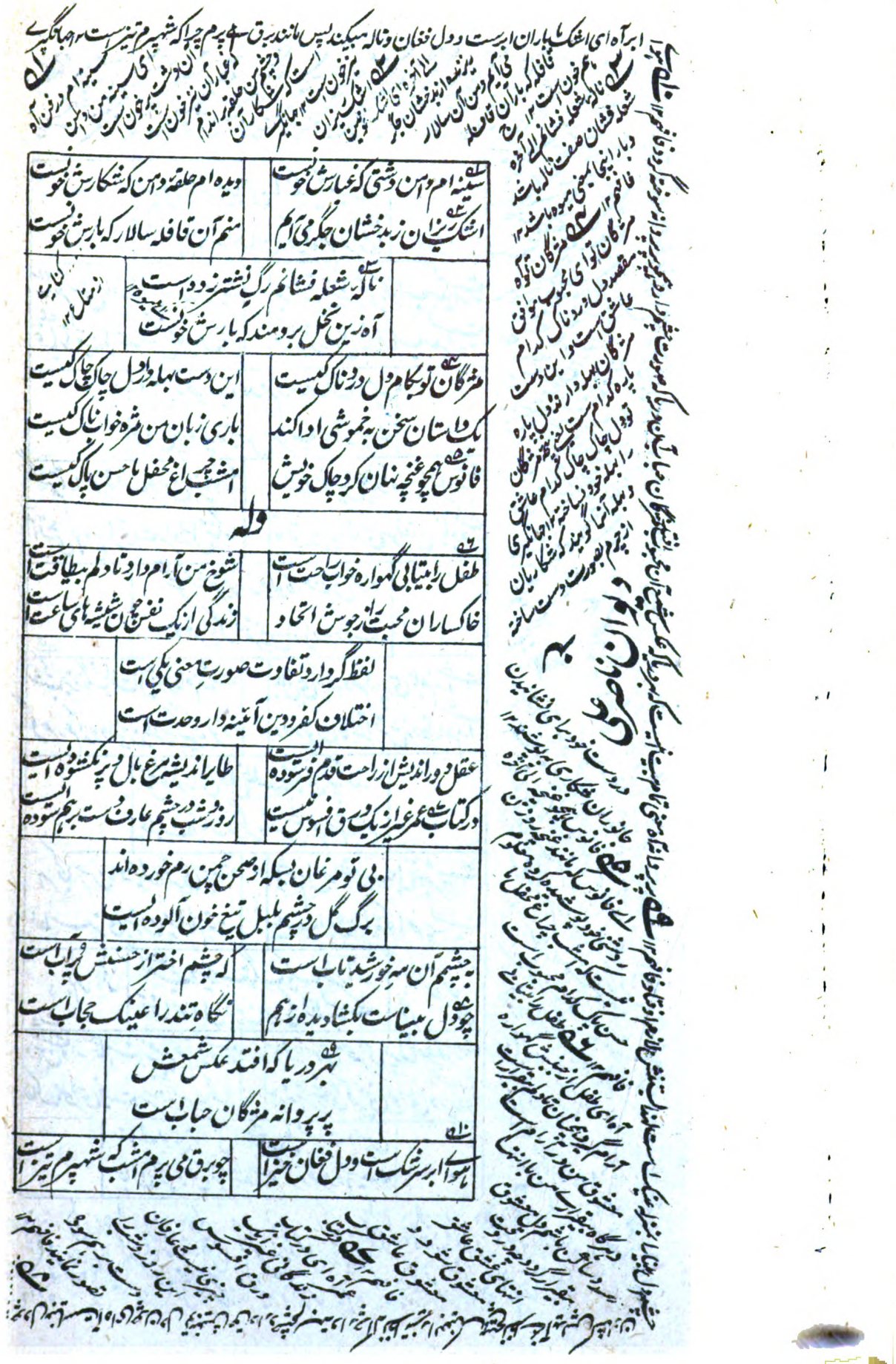
کمال آن طرف از فهم خلق تنهائیست | وگرنه پرده خلوت صفیر رسوائیست
نفس در آئینه آهنی کند تاثیر | سخن نمی شنوی ظالم این چه خارائیست

وله

تنگی میدان قسمت رزق اهل جوهر است | آب رکاشانه آئینه بیرون در است
آتش بیداد انجم افسردن دور نیست | آسمان هر صبحدم طشتی پر از خاکستر است

وله

کدام شعله که گلبرگ سبزه زار نیست | کدام برق که چون ابر در غبار نیست
کدام شوخ که چشمی ندوخت بر دل من | کدام جلوه که طاؤس انتظار نیست

سیر در عالم بیهوشی ما ممکن نیست
نقش پا نیست دران ره که قدم الغرش ماست

مدام مستی ما از شراب بیداریست
برنگ آئینه چشمم بخواب بیداریست

غبار آئینه باشد نفس کشیدن صبح
مرا که نور دل از آفتاب بیداریست

و بس به خواب عدم زنده رفته اند همه
جهان چو دیده بسمل سراب بیداریست

گشتم آوارهٔ شوقت وطن از یاد م رفت
رفتم از خویش بخود آمدن از یاد م رفت

آتشی بود چو یاقوت مرا در دل تنگ
تا تو در جلوه شدی سوختن از یاد م رفت

شور عشقم جز از جلوهٔ معشوق نداد
رهِ فریاد گر افتم چمن از یاد م رفت

شب که جز رنگ خیالت دل خود کام نداشت
بال آهی نکشودم که پری نام نداشت

گرم رم کرده ازین بادیه نخجیر که بود
دام چون کاغذ آتش زده آرام نداشت

صبح نورانی دل ظلمت هستی چه کند
خلوت آئینه جز گرد نفس شام نداشت

هر کجا حسن او بجلوه گری است
چشم دل را نصیب بی خبریست

خط سبزی جنون ببالم زد
یارب این سایه کدام پریست

گعبه و دیر سنگ یک شرر اند
آخر احوال این چه جرح نظریست

دهن و دست از نگاهت بزم برهم خورده ایست
نافهٔ آهوی صحرای چراغ مرده ایست

خاک صحرای محبت سر بزیر و خشیت نکرد
ورنه هر زشتی که بینی یوسفی در پرده ایست

رنگ و بوی زندگی آمیزش یاریست و بس
جان اگر باحق نباشد جسم گور مرده ایست

سوخت در سینه دل ما غم جانانه نسوخت
آتش افتاد درین خانه که خرخانه نسوخت

حالت محو تماشای تو دیدن دارد
شمع شد غنچه نرگس پر پروانه نسوخت

عشق بر دل ستمی کرد که تقریر نیست
برق صد بار بوجد آمد و این دانه نسوخت

جلوه از دیده بدل گر نرسد زورش نیست
آه زان بادهٔ بی نشه که پیمانه نسوخت

از بسکه سنگ تفرقه‌ها در سراغ ماست
چون شیشه شکسته فروغ چراغ ماست

رنگ پریده است گل بوستان عشق
بیرون شدن ز خویش تماشای باغ ماست

جان میدهیم و درد جگرسوز می خرم
چون رشته فتیله نفس صرف داغ ماست

وله

بی تکلف در چمن بند قبا وا کردنیست
برگ ریز رنگ گل ظالم تماشا کردنیست

نذر مژگان تو میسازم دل خون گشته را
قطره من صاحب خط فست دریا کردنیست

جز مکافات عمل تیغ ندارد روزگار
سنگ چند انیکه پر زور ست بینا کردنیست

عذر تقصیری که من دارم محال آمد محال
عفو چند انیکه موجود ست پیدا کردنیست

در زمان عشق خاموشی تکلم کردن است
بیخودی سازیست حیرانی ترنم کردن است

بیتو از ابر بی باران نباشد ماه روز
خود نمائی چشمه فیض خدا کم کردن است

در چمن هر برگ گل دارد زبان شکوه
دل شکستن ها درین گلشن تبسم کردنیست

مخزن عشق به مهر دل آوازه ماست
غرت داغ وفا یا اثر داغ دل ماست

برق را دانه شوخم گره بند قباست
چون صدا کوه به تعظیم فغانم بر خاست

عاشق گم گشته سر بر گرد و تاب وصل
تا سحر شد شمع را از بزم فکر رفتن است

اهل تنبش بد نمی گویند و می پوشند عیب
مردم چشمیم ما را راهمین پیراهن است

خنده جز مقراض عمر عاشق دلتنگ نیست
غنچه را گر عمر کوتاه است از خندیدن است

خاکساری پیشه کرد اینجا میدانی که چیست
مشت خاکی را بچشم دشمنان افگندنست

ما باین یاران معنی فهم دشمن سیتم
خارجی باشد علی هر کس که با ما دشمن است

یک شمه چشم خوش نگهان فرش راه اوست
آنجا که سر مه گرد کند جلوه گاه اوست

برقی که پرتوش دل خارا کند دو نیم
در خاک و خون طپید قبای نگاه اوست

آهی که شب بسینه حسرت شکسته ایم
امروز در کمین که طرف کلاه اوست

دو دیست سوز دل ز چراغان جلوه
پوشیده در سیاهی داغم سیاه اوست

دیگر

دل در هوس گرفته مینای شراب است
پروانه این شمع شب افروز کباب است

دیوانه بزندان نشود تنگ که آنجا
صد دامن ویرانه دلهای خراب است

یک گوشه چشم از دو جهان سیر نگردد
در مجمع بحرین تهی ظرف حباب است

مشتاق شناکردن خویشیم که در بحر
چون موج مرا نقش قدم بر سر آب است

خاموشی غنچه غیر نفس را زمن است
چه قدر پرده که پوشید در آواز من است

آن شهیدم که نیازش بتغافل خو دست
نه طپیدن ز خدنگ تو بخون نازمن است

کعبه و دیر گزیدم نه پسندید گذاشت
چه قدر در پی ما خانه برانداز من است

دشمنیهاست که در کشور من معشوقی است
اخگرم گرد نفس آئینه پرواز من است

چندان سبک شد این تن لاغر ز شوق وصل
که ز یک فغان به هوای پرید ن است

ترک هوس بگوشهٔ عزلت نمی شود
مانند شبنم از سر این باغ رفتن است

از بس تنش گداخته در فکر قامت است
نخل پای فاخته از طوق گردن است

در دیده جا به مردم هموار میدهند
چون رشته صاف شد نگه چشم سوزن است

تعبیر خواب پای بیان میکنم که چیست
پای طلب ز دامن غزلت کشیدن است

چون آتشم نهفته بسنگ مزار خویش
هر استخوان سوخته ام شمع مردن است

تنگ است چشم حوصله و آرزو بجوش
تا چار چون حباب در یا گذشتن است

بالا نمیرود چو فغان پر اثر شود
تا نخل بارور دلبنگر خمیدن است

آسان کجاست بستن معنی آب دار
گوهر به نقش رشته مسطر کشیدن است

مژده دم بسر دهری این گل رخان علی
بار دگر ز گلشنم آهنگ گلخن است

رفتی و اما علاج حسرت ما کردنیست
هر نفس در سینه زخمی شد تماشا کردنیست

نیک بد در چشم عارف نغمه یک رنگ داند
عکس معشوقیم ای آئینه در وا کردنیست

از بد خشان جگر گوهر نایاب آورده ایم
میفروشیم مفت در پیش تو سودا کردنیست

صد هزاران خیل یوسف دار در چشمم گذشت
این نگه در چشم معشوقان تماشا کردنیست

فرصت ایساقی مبادا خونم با این خمار
نقد جان دارم بیک پیمانه سودا کردنیست

ای علی با سیف خان نازو وفا داریم بس
این خجالت نامه را پرواز عنقا کردنیست

حاصل قطع امل ز بند دنیا رستن است
رشته چون کوتاه شد فارغ ز قید سوزن است

هر کجا دیدیم صاحب همتی درویش بود
دست دهقان گر تهی باشد ز تخم افشاند است

حسن در هر جا تجلی می کند کو عشق تند
جام اگر پروانه باشد شیشه شمع روشن است

یا علی جلوهٔ بی اول و آخر دیدیم
یک جهان رفته ام و بیش و کمی پیدا نیست

دل خرابی از هجوم آرزو دست — سیل ما از قطره های آبرو دست
گریه گاهی حلق من ترمی کند — ریشهٔ مژگان چو شمعم در گلو است
زخمهای لب فدا هم کرده را — بوسهٔ شمشیر قاتل آرزو است
چاک شد از غمزهٔ پنهان او — همچو خط ما ستخوانم زیر پوست

سبحه گردانست ابر از قطره ها
غافل از ذکر تو بودن گفتگو است

همین نه یک گل زخم سرم نمایان است — که چاکها بدلم همچو غنچه پنهان است
کسی که درد جدائی کشیده می داند — که خار خشک گِ جان شاخ ارغوان است
ز شهر این همه وحشت چه داری ای مجنون — دل خراب تو طومار صد بیابان است
اگر حیات ابد یافت خضر همت کو — که چین ز موج برابر دمی آبحیوان است
چو غنچه جمع مشو همچو گل پریشان باش — رواج تنگدلی بیشتر ز زندان است
کدام تب زدهٔ عشق آه گرم کشید — که همچو شعله هوا له برق لرزان است
جنون بجاست که چنگال شیر بگشاید — ز شوق چاک دلم در ته گریبان است
در آب چشم خود افتاده ام کجا بردم — که همچو موج سر و دست من پریشان است
چه شد که شاه برافروخت شمع کافوری — چراغ خانهٔ درویش ماه تابان است
شهید ناز ترا خون بها نمی باشد — همیشه بر سر کوی تو عید قربان است

لب خموش علی کار ذوالفقار کند
بخصم هیچ مگو گرچه نامسلمان است

بازار داغ دل ز سیه روزی من است — چشم ستاره در شب تاریک روشن است

غبار خاطر عشاق مدعا طلبی است
به خلوتی که نه نم یاد دوست بی ادبی است

خراش سینهٔ بلبل نوک خار گذشت
هنوز آبله در پای شیشه حلبی است

مصاحبت چه ضرورت آشنائی را
هنوز یاد بمن محو نکهت عربی است

لباس از فسانهٔ نسیان به بند و تراش مخای
گز بجیب صید فسا گداز تشنه لبی است

فدائی کوری خفاش چشم بینائی
که بی خبر ز رخ آفتاب نیم شبی است

هزار بزم درین تیره خاک بر هم خورد
تمام ریگ روان شیشه ریزه حلبی است

تا سرو خوشخرام تو تیغ کشیده است
طوق گلوی فاخته حلقی بریده است

هر ذره خاک چشم رباهت نشسته است
هر قطره اشک سرکویت دویده است

هر قطره اش بود دهن سر به مهر راز
هر موج این محیط زبانی بریده است

چون گوش دل ز پنبهٔ غفلت تهی شود
هر خار خشک طی آئینه دیده است

آنجا که در گذار نظر ماست حسن دوست
آئینه خانه ماهی طوفان رسیده است

دیگر

طرب ز هر دو جهان گرد غمهای دل است
خندهٔ کبک همین آه دو تا های دل است

آسمانی که پر از گوهر انجم شده است
خاک بازان زدهٔ آبله پای دل است

لیلی نیست که با ناخن من ساز نمیست
این شب تار رسیه خیمه صحرای دل است

لب خندان پریزاد بود در نظرم
هر شکستی که نظر کرده بمینای دل است

آسمان نیست گهی نیلی و گاهی شفقی
این همه رنگ لباسی که بالای دل است

هستی و پهلوی معشوق محالست علی
جای مانیست درین بزم مگر جای دل است

شب که بنازش نیازم گرمی بازار داشت
هر گره کز دل کشودم بوسفی در بار داشت

نرگستان بود گلشن تا تو بودی در چمن
از شکست رنگ گل چشم قدح شرار داشت

صائبی باطن به بازار جهان افسانه ایست
هر قدر صیقل زدم آئینه را زنگار داشت

کفر عشق است آنکه دارد گوشه در هر دلی
شیخ ما در حلقه تسبیح خود زنار داشت

مست خواهد شد علی منصف ز بوی این شراب
ای خوشا رندی که در میخانه ما بار داشت

شب که از کیفیتی می برق جنبش تاب داشت
از شکست رنگ گل صحن چمن مهتاب داشت

رنگ بر رخسار خوبان از تماشایت نماند
شاخ گل اخجلت از موج عرق سیراب داشت

این همه رنگ مخالف نیست جز نیرنگ عشق
آنکه شوخی کرد تعلیمش مرا بیتاب داشت

نقش دنیا در دل بیطاقتم صورت نبست
آب در آئینه ام خاصیت سیماب داشت

شب که برق غیرتش میزد بر و حرف و صوت
ناله از خاکستر دل بستر سنجاب داشت

سستی الفاظ دزدان معنیم بی آب کرد
از نزاکت گوهرم در پنبه حکم آب داشت

دیگر

نقش و نگار عالم امکان نمیدنی است
این گفتگوی ساخته حرفی شنیدنی است

دنیا خوش است لیک باندازه وجود
پیراهن زیاده ز قامت بریدنی است

در زیر خاک شد دل نالان یکی هزار
ضایع نگشت تخم محبت دمیدنی است

داغم ز ناتمامی افسوس زندگی
دندان نماند در دهن و آن گزیدنی است

صد رنگ نخیتم و هنر مشتری نیافت
شد قطره این گهر ز خجالت چکیدنی است

کوثر شود بدل می بیدرد را خطاست
مستان عرق ز آتش دوزخ کشیدنی است

بلبل بجای خویش و گل از خویش رفته است
معشوق عاشق است حکایت شنیدنی است

عنان از دست تمکین میکشد سر در خرامانت
نفس در کام دل قلاب ماهی کرد جولانت

کدامی سخت جانرا صید بسمل کرده ظالم
دم برگشته دارند خنجرهای مژگانت

پس از دیدار چشم مست باشد گر شکر خندی
چو رنگ رفته باز آید بجان خون شهیدانت

سر شک ما چو اختر نیست بیش از جستن جیبی
نمی در دل نماند از پرتو خورشید تابانت

نزاکت بر نمی تابد قبای تنگ پوشیدن
نمی پرسی حیا را میتواند دید عریانت

علاج سینه ریش از لب لعل تو می آید
ولی ترسم که خالی از نمک گردد نمکدانت

علی باغ ادب را این چنین بلبل سزی باشد
ازین رو میگزارد با غبان دور از گلستانت

امشب که دل ز شوق ترخت وجده حال داشت
رنگ شکسته آئینه صد خیال داشت

دل در کمین جلوه شوخی نشسته بود
چشم نهان بهر سر موچون هلال داشت

در عجز ما بچشم کم اے بیخبر مبین
بار شکوه همت خود پایمال داشت

پیمانه خجالت گل بود از تو باغ
هر ذره رنگ یخته در سفال داشت

در واوی که تیره شبم جلوه می نمود
نور هزار شمع زبان غزال داشت

آب گهر بموج صدا نیست آشنا
خاموشی که داشت علی از کمال داشت

شب کبابی روش گل جان جز طپش حاصل نداشت
همچو برق آرام نور شمع در محفل نداشت

کاسه پر شیر کوهسار ابی پیش نیست
میهمان چرخ غیر از خسرتی حاصل نداشت

غرق دنیا از گدازم سعی خود گردیده ام
ورنه این دریا بغیر از خشکی ساحل نداشت

چشم پوشیدم تجلی در فضای سینه شد
خوشتر از ضبط نگه شمع حریم دل نداشت

تا دلیل شوق بی پایان نشد باران فیض
هرگز این رنگ و ان آگاهی از منزل نداشت

مطلب صاف دلان غیر هنر دیگر نیست
موج سرچشمهٔ آئینه بجز جوهر نیست

سبزهٔ وادیِ عشق تو کم از خنجر نیست
خار نمناک درین بادیه جز نشتر نیست

نیک بختان ازل منتِ غیری نکشند
صافیِ آئینه آب ز خاکستر نیست

توشهٔ راه روانست همین تیز روی
مرغ را زاد رهی از پر خود بهتر نیست

عیب باطن نشود ظاهر ناشایسته
معنی بیت کج از سطر کج مسطر نیست

گوشه گیری غرز ان همه از بی بر گیست
مرغ هم میل پریدن نکند تا پر نیست

گر نسازد بمن آن لف پریشان چه غم است
بخت آشفتهٔ من نیز ازان کمتر نیست

ذوالفقار است علی تیغ زبان تیزم
حاسد بیهوده گو نیز کم از کافر نیست

طفل ابیاری لطف مزنی دشمن است
ابر چون طغیان باران کرد برق خرمن است

در غبار سینه داغ عشق میسوزم نهان
همچو اخگر زیر خاکستر چراغ روشن است

مانه تنها آرزومند شهادت بوده ایم
شمع هم از شوق شمشیرت سر بالا کردن است

این قدر اندیشهٔ راه فنا از بهر چیست
بستن چشم از جهان رخت سفر بستن است

دیگر

تا ثبات رنگ پیدا کرد عشرت هم غم است
چون حنا رنگ سیه گیرد لباس ماتم است

در شب مهتاب نبود می بزم عیشم درهم است
شیشه چون قالب تهی شد شمع ماتم است

دل چو روشن شد حجاب چشم ظاهر بین شود
هر کرا در کف چراغی هست بینائی کم است

حاصل صاحب نظر غیر از دل غمناک نیست
هر کجا دیدیم چشم در غلطان پر نم است

دل اگر نرم ست ریز د قطرهٔ اشکی ز بیم
سودهٔ الماس خم لاله را هم شبنم است

با علی دایم بجود و مرتضی خو کرده ایم
نقد ما را همت ما داغ دست حاتم است

دل چو از وحدت لبالب شد دوئی را بار نیست — عکس یوسف هم درین آئینه جز زنگار نیست

حسن بر خاکم همان برق تجلی میزند — عشق در کار است اگر شوق نظر در کار نیست

برق هستی حشمتی دارد که چون روشن شود — جلوه کونین پیشش یک تبسم وار نیست

بیخودان جام دو عالم سهل میدانند و دیگر — هم شدن در پیش این مردم کم از زنار نیست

ما و فاکیشان نگاه حیرت بت دیدیم — ورنه از بتخانه تا حرم بسیار نیست

حیرت یک شعله گلبازی دل پروانه ساخت — شمع را شغل دگر پیش تو جز دود نیست

نیست هر گرد با تکلف آشنا بیتاب شوق — سبحه ریگ و ان را رشته در کار نیست

اضطراب نبض خارا کوه را پر می دهد — میزند سوزم هنوز آهی که نشتر بار نیست

عشق میداند که جرم سینه صافان از کجاست — محرم رندان این میخانه استغفار نیست

میتوان نخست گردون گذشتن از جهان — بر سر این دجله خشک افتاده پل در کار نیست

ظلمت آباد بدن ویران نمی سازد مرا — شمع این کاشانه جز افتادن دیوار نیست

گفتگوی طوطی از آئینه می خیزد علی
گر نباشد سیف خان ما را نفس در کار نیست

دل خون گشته به بند هوی افتاده است — مرغ بسمل شده در قفسی افتاده است

دولت تیز بنا اهل مصاف گردد — وای این برق در آغوش خسی افتاده است

کو تحمل که درین راه فغان بردایم — هر دم از قافله ما جرسی افتاده است

مژده ای باده پرستان که درین فصل بهار — محتسب نیز بدست عنسی افتاده است

نتوان رفت بخود تا کی ز هستی اثری است — عقده در کار حباب از نفسی افتاده است

زخمها در دلم از ناخن دخل بیجاست — کار با مردم نافهم بسی افتاده است

نگه ماشده شاخ شجر طور علی
چشم ما بر قدو رخسار کسی افتاده است

زهی ز حسن تو تصویر گشته عکس در آب
چو داغ لاله بود سایهٔ تو در مهتاب

غافل مشو ز یاد خدا بیخبر مخواب
فریاد میکند نفست اینقدر مخواب

ردیف تای فوقانی

صحبت صاحبدلان اکسیر قلب عیب هاست
هر چه در شاهان تکبر در فقیران کبریاست

از تواضع میتوان کردن مسخر عالمی
خاتم دست سلیمانی همین پشت دوتاست

نسبت پاکان طلب کن بر پی ایشان مرو
غرق دریا میشود فرعون و موسی پیشواست

چون فنا حاصل شود نقصان نمد موج کمال
چینی سودا هنگام شکستن خوش صداست

عارفان در پردهٔ دل سیر عالم میکنند
عکس یار در خلوت آئینه گردون زیر پاست

معصیت گیرد عبادت وقت اسمعیل نفس
راهزن چون در رسد همیان پر زر از دهاست

بیریاضت از دل سالک نمیگردد رواج عشق
طبل را تا پوست بر نبود تازه خالی از صداست

جز توکل معنی دیگر بود درویش را
ورنه سگ هم در قناعت یکقدم پیش از گداست

فیض درویشان چه ریاید دل افسرده را
مس چو باشد کشته بی اصل ز فیض کیمیاست

لایق درگاه او طاعت نمیدانم که چیست
باز گشت سجده بی اصل آخر سوی ماست

نیست آئین وفا خون مروت ریختن
غیر تم بر خویش میلرزد که دشمن آشناست

ظاهر آلوده را با فیض باطن کار نیست
پیرهن چون لطف نماز افتاد طاعت ناروا ست

دیگر

آتش شوق تو در سینه یا شعله زن است
برق بیتابی دل شهپر پرواز من است

بر نه آید اگر از سنگ نمیرد اشکش
گوشه از دست مده آب بقا در وطن است

عینک صبح ز هر برگ گلش در نظر است
هر کجا بلبل با چشم کشاید چمن است

سیر دود و شمع ز فانوس کسی آگه نیست
سفر سوخته عشق تو در پیرهن است

پنبه بالش ما از کف دریا باشد
بسکه از دیده تر عالم ما نم دامن است

دیگر

مپوش عارض گلگون و گرنه بر نقاب — که خورد مردم چشم مرا نگه چو حباب
بود ز دست چو گردابم آستین خالی — که شد ز شرم تمنا درست تهیم آب
مغیر دیده تر نالهٔ نی اثر باشد — نهال بر ندهد تا ندارش سیراب
رواج بی هنری جز بهند جایز نیست — که این متاع درین سرزمین بود کمیاب
دوای زخم دل خسته میکنم شب وصل — ز قوی چاک کنان کرده ام شب مهتاب
علی ز دولت بخت سیاه در پیری — نمیشود سر موی من آشیانهٔ خضاب

دیگر

بسکه لبریز است گلشن از هوای عندلیب — گر بجنبد برگ گل آید صدای عندلیب
عاشقان در خلوت معشوق از خود رفته اند — ورنه در آغوش گل لایست جای عندلیب
سینه شان جای طراز اهل عالم است — اضطراب دل بود آواز پای عندلیب

دیگر

گر مه بریا بر کشی از رخ نقاب — پرده های دیده بردارد حباب
عشق کامل را مزاج دیگر است — عندلیب از آتش گل شد کباب
رنگ عشرت نیست در دور فلک — اشک چشم ساقیست اینجا شراب

دیگر

ای ولایت دار دل هستی ز شرکت آفتاب — مطلع ذاتت ز دیوان کرامت انتخاب
همچو ریگ شیشه های ساعت اند در چشم هم — روز و شب خاک درت بنیند ماه و آفتاب
تهمت دار بحر حمت هم عصیان پاک نیست — تیرگی بر چهرهٔ آتش فزون گردد ز آب
غمزه شوخت اگر رسید سراغ آفتاب — همچو شمع صبح می میرد چراغ آفتاب
مشک گردند و شب هجرت بداغ آفتاب — روز محشر هم نمی میرد چراغ آفتاب
هرگز نشد ز گریه تسلی دل کباب — ما سوختیم همچو نفس در میان آب

اهل دنیا را ز غفلت خنده دل پیدا شتم — خفته دایم مردگان را زنده می بینم بخواب
چشم وا کردم بر بست راه دل حیرت گرفت — روزن اینخانه را بستم نبود آفتاب
دیده گریان آهو ندارد از سفیدی بهره — شرم آهوی تو در چشمش سیاهی کرد آب
معنی سیر از تنگچشمان بست در الفاظ هست — این گهر از پنبه بیرون می تراود همچو آب
سینهٔ اهل محبت از گداز دل پرست — گوهر ما در صدف باشد چو در آئینه آب

دیگر

یا فتم سررشتهٔ آرام ما از اضطراب — یک گره گشتم چو برق از بسکه خوردم پیچ و تاب
جمع شد اجزای دل شبهای تار زندگیست — چشم پوشیدیم تا دیدیم روی آفتاب
تا تو رفتی سرو گل در گلستان پیوانه شد — بیضه های بلبل قمری شکست اضطراب
وا رهاند از قید دنیا طالع وارون مرا — گشتیم را بال و پر گردید موی انقلاب
حسن شوخ گل چو بلبل خوش نمی آید مرا — ساده رویی خواهم از شرم و حیا گردیده آب

دیگر

خورده ام روز ازل از نا امیدی صلت شراب — می تراود همچو صبح از استخوانم آفتاب
چشم گر سرمایه دار و پهلوی دل پست — خیمهٔ این بی بها باشد بزرگ و بی طناب
غم ندارم گر رقیب بوسیت در پی است — ناله ام هنگام برگشتن شود تیر شهاب
چون دنیا دار سیه کشت خاکی بیش نیست — تشنه تا دور است باشد آب در چشمش سراب

دیگر

گرمی میدارد تنور سینه را داغ فراق — همچو صبح از بسکه نانم سوخت گردید آفتاب
نوبهار آمد که جوشد لاله زار از روی آب — از صبا چون موج دیدشاخسار از روی آب
مژدهٔ وصلت سعیدی می برد از دیده ام — میکند باد صبا یک سو غبار از روی آب
گر بدریا میرود مجنون صحرا گرد من — میدمد چون جوهر شمشیر خار از روی آب

دیگر

ای بدور عارضت میخانه هستی خراب — شیشه و پیمانه از برق رخت در شراب
کدام روز برافگنده بحر نقاب — آبرفته است بدوران مژگان چشم حباب

زاد راه آه ای ما بین
دل نسنجیده خود را
ف ساخته راه معرفت
را بانداخته دل مگر
ع
حسن آن بیند گمان با
جان ساخت آه ای ما بین
ف
ع
ف
ع
ف
ع

برق جولان که زد شمشیر بر مجنون ما
دیگر دامنش نتواند از شوخی گرفتن خون ما

بسکه ضعف و ناتوانی ریشه در دل مرا
دیگر می برد بیرون فروغ شمع انجمن مرا

جلوه گاه غم دنیا نبود سینه ما
دیگر ره نیابد چون نفس عکس در آئینه ما

ای فدای سر دلی پرواخرامت هوشها
دیگر همچو برق آوارهٔ شوق قدت آغوشها

چیزنی سنگ جفا بر دل غم پیشه ما
" گر هوا می شکند غنچه صفت شیشه ما

بر عشق میزند دل جرأت پناه ما
دیگر بند قبای برق کشاید گیاه ما

پیوست عاقبت بخموشی بیان ما
" تار شکست چینی دل شد زبان ما

تار گفته رضجعت مسرت کشیدها
دیگر چون خواب جسته است سیاهی دیدها

عشرت از دور تو باشد جان غمناک مرا
" شعله می بندد حنا بر دست خاشاک مرا

باد آرد دل بتاب گرمی مایش را
دیگر برنگ می چینی سر میگردد دفانش را

غمی نماند فریاد دل سینه ما
" شکستها بصدا رفت آبگینه ما

زلبس لب تشنه بیداد کردم جان محزون مرا
دیگر گل زخم بر نگ آب رود در نخل خونرا

در پی اصلاح مردم عمر را ضایع مکن
فرد میشود بیکار چون سوهان ازین زنگارها

ای طپان از گردش چشم تو دل در سینه ها
نبض بیمار از نگاهت جوهر آئینه ها

ای بردل از خیال تو پرواندا غها
چون برق نیم بسمل نازت چراغها

با هی تازه میگردد درون سینه داغ ما
بباد گرم روشن میشود هر شب چراغ ما

محبت سر زن سوخت هر جا یافت فرصتها
بآن خاکستری مانم که می ماند بگلخن ها

رود بر از دل خس و خاشاک موس شیوه ان ها
برق آفت بنفس پاک کند خرمن ها

بسکه از شوقش طپیدم باد هم چون ما ن ها
استخوان شد سینه صلاح و نرم ما

تجلی گاه معشوقست دلهای خراب اینجا
کتان پوشیده باید کرد سیر ماهتاب اینجا

تنگی های دل پیدا نگردد سوز داغ ما
فر فروغ خود چو افگند در گره دارد چراغ ما

تماشا می کنم در سینه روشن جهانی را
نز یر آب این آتینه دارم آسمانی را

کتاب شعله دارد در بغل هر خنگری اینجا
توان از نقطه شعرم شنیدن داستانی را

دیگر

زبون کن آنچنان خصم قوی را از مروت ها
که گردد دستخوانش توتیا از بار منت ها

درین دریا نکردم لب بحرفی آشنا هرگز
چو ماهی شد زبانم آب از شرم شکایت ها

دیگر

چه حاجت برکشیدن بر رخ زیبا نقاب اینجا
که باشد پرده چشم تماشائی حجاب اینجا

درین دریا نظر کن مفلس و منعم یکی بینی
گهر هم قطره آسا دیده دارد پر آب اینجا

دیگر

عشق را در لرزه میدارد دل بیتاب ها
میکند پهلو تهی ویرانه از سیلاب ها

گوش کس نشنید از غفلت صدای پای عمر
دل نشد واقف بآواز نفس از خواب ها

دیگر

زهر مه سازد تهم ست دود دل حزین ما
هست مدام همچو فی ناله در آستین ما

دید بچشم ما رخش هر که زما پیام برد
حیرت چشم قاصدست عینک دو بین ما

دیگر

شکستن کی بود آسان دل غم پیشه ما را
که از سنگ جفا باشد کبود می شیشه ما را

میدهد آرام پاس آبرو ها مرورا
مشت آبی از طپیدن باز دارد گوهرا

زهی ندیده نگه حسن بی حجاب ترا
ستاره سحر آئینه آفتاب ترا

کدام شمع برافروخت مغز جان مرا
که ساخت خلوت فانوس استخوان مرا

تخم غم هر جا بود در سینه می کاریم ما
تنگی این بزم در مینای دل داریم ما

رخصم لاغر چون شمع فانوس است جان پیدا
زهر وداغ من چون نیه باشد استخوان پیدا

ای لبالب آه و فریاد از تو ما
عشق از تو شور در سودا ز تو ما

ای لبالب از می شوقت خم اندر شیشها
یک پیاله از دست پنهان در هزاران شیشه ها

تا گذارد بلبل باغ ویران گذاشت
دام صیاد است بر دوش نهالان ریشها

دیگر

فتد دم هر نفس از کاهش تن قصد دل را
غذای بحر طوفان خیز کردم خاک ساحل را

بدل رحم جفا از غمزه تا بیش بشیر دارم
مباد اغیرت عشقم ببرد دست قاتل را

دیگر

فتد طرح سر گردون سر ساند خاک را
نالهام چون ابر بیپا شد ز هم افلاک را

بال پرواز ضعیفان طالع برگشته است
گرد باد اندر فلاخن می نهد خاشاک را

دیگر

بزه هر چشم آبی میدهی تا تیغ ابرو را
طپیدن همچو ماهی میزند بر خاک آهو را

محبت کی رود گر استخوانم نوتیا گردد
که از سائیدن صندل نجا نقصان رسد بو را

دیگر

نوبهار است زآلایش تن پاک برآ
همچو گل از گرو پیرهن خاک برآ

مهر چاکی بگریبان زدو از عالم هست
تو هم ای بیخبر از راه دل چاک برآ

دیگر

پیاله نقش دگر زد رخ فرنگ ترا
شراب و غن گل شد چراغ رنگ ترا

صدای ریختن خون ما بلند نشد
چه سان جواب دهم تیغ سرمه رنگ ترا

ز شاه پرده چشم موربسته قلم
مصور ی که کشیده دهان تنگ ترا

دیگر

میکند بخت جوان از بس ترا امداد ها
عمرها خواهد شدن حرف مبارکباد ها

گوشه گیران از عبادت چند روزی میکنند
دام را خالی نمی آرد بدام این صیاد ها

باشد از خورشید روشن‌تر دل آگاه ما
صبح صادق ذره گردی بود از راه ما

گر چنین لب تشنه خون شهیدان نیست
خاک هم رنگین نگردد در شهادتگاه ما

دیگر

به نسیم ناله از زین چاه پرگندند برآ
اگر سن نفرستند با کند برآ

بفهم کس نرسد معنی نمد پوشی
حریف آینه شو از فلک بلند برآ

دیگر

زهی ندیده فلک وسعت جهان ترا
فضای عرش زمین اوج آسمان ترا

بسان آینه گر عکس کند آغوش
جبین بخویش فرو برد آستان ترا

این صفت آینه است ۱۲

دیگر

نالهٔ درخود کشید همچو عکس در آینه ۱۲

تاب معنی نازک سر رشته شد گل ما
چو آینه به نفس داغ میشود دل ما

زبیقراری دل می کنیم سیر جهان
چو برق آخر عمر خود است منزل ما

دیگر

به خود پنهان شدم از جیب آن یکتا شدم پیدا
بساحل غوطه خوردم از دل دریا شدم پیدا

ز شوق جلوه در آغوش یکتائی نمیگنجد
دلش آینه دارد هوس پیدا شدم پیدا

دیگر

ز گرمی تپ دل آب گشته نالهٔ ما
بود گداخته برق در پیالهٔ ما

ز خون گرم سویدای دل نشان دارد
سیاه خیمه برق است داغ لالهٔ ما

دیگر

طپید تا شوخت لبسکه بر داد کف افشانی ما
بسان تیر ناوک جست مغز استخوان ما

ز مژگان تو چندان زخم تر بالای هم دارد
که جوهر وارشد مانند ماهی استخوان ما

دیگر

دیوان نظیری ۲

دیگر

گریزد وحشت آشنا سازم دل آزاده را
چون نفس صحرا درون سینه دزدد جاده را

کی توان کردن جدا از رنگ محبت زدم
تا غم گردش بگیرد چون گل تر زیر باده را

دیگر

بود سوز دل از بامم دود در کاشانه ام پیدا
چو فانوس است از بیرون متاع خانه ام پیدا

برنگ جان نورانی که در قالب نهان باشد
نگردد ماهتاب از ظلمت ویرانه ام پیدا

دیگر

ای بسمل انگه شمه حسنت نظاره ها
قربانی نگاه تو چشم ستاره ها

از برق ناله ام جگر سنگ خاره سوخت
بوی کباب می شنوم از شراره ها

دیگر

خموشی فیض دیگر می دهد دیوانه مارا
چراغ کشته روشن میکند ویرانه مارا

بدل حسنی نهان داریم خرسندیم از تنها
چراغ برق در فانوس ما شد دانه مارا

دیگر

بسکه حیرت میکند گرد از دل شادها
میتواند شد هوا آئینه فریاد ما

وحشی دام محبت چون سپند مجمر است
برق می خاید بدندان دانه صیاد ها

دیگر

تو چون دل می بری از حسن شوخ رنگین بلبل را
بریده نهال رنگ از باغ بیرون می برد گل را

اگر دامان بیتابی بهمت بحنگ آید
به محتاجان توان بخشید اسباب توکل را

دیگر

بسکه یادش سوخت دل در سینه آرامها
همچو آتش در چراغ افتاده می در جامها

یارب آن هم خورده وحشی صید تنهایی کیست
می طپد در خاک چون ماهی ز شوقش دامها

جور و احسان آه ای

جور و احسان یکسان است عاشق بیتاب را
تشنه لب نشناسد از آب بقا سیلاب را

نیست غم اهل سخن را از جفای روزگار
بشکند گر ساغر گوهر نریزد آب را

همچو سیلابی که در ریگ روان گیرد قرار
میکند پنهان غبار کلبه ام مهتاب را

دیگر

میشود ناسور زخم عشق در اعضای ما
ریشه در سر می زند چون شمع خارپای ما

گریه یاد آورد کلفت دل بسکه پنهان کرده ام
توشه ابر است گرد دامن صحرای ما

بسکه هر مو تشنه آبحیات تیغ تست
جمع شد چون شمع در نای گلوگهای ما

دیگر

بغیر خشت کتابی بدست طفلان نیست
خراب ساخته دیوانه توکتب ها

ز سر دهری اهل زمانه نزدیکست
که برگ ریز کند یاسمین کوکب ها

دیگر

ای عینک فروغ جمالت حجاب ها
آئینه وار پر تو حسنت نقاب ها

یاد تو چون کنم که نگنجد شکوه بحر
در پرده های دیده تنگ حباب ها

دارم درون سینه دلی از هوای تو
چون نقش پای تشنه لبان در سراب ها

دیگر

مطرب کنیم گریه چشم کباب را
ساقی بیا به شیشه و هم آفتاب را

ما دوش ارثیم هر دو جهان خراب را
دنیا و دین ببد بده من و بده خواب را

دل نیست صفحه که بخبر نام او نوشت
شستم بآب دیده گریان کتاب را

دیگر

صد بار دل ز سینه برآمد ز آه تند
پیچیده در فلاخن برق است سنگ ها

از بیم تیغ ابروی او رنگ ها پرید
باشد هلال همچو شفق بال رنگ ها

19 دیوان عاصی

جدائی از تو آسانست پیوستن بتو مشکل
که آهن ریز نباشد بار دیگر شیر و روغن را

دیگر

زشوق کشتن من شد دلش چنان بیتاب
که ریخت چون پر طوطی ز تیغ جوهرها

دیگر

دولت شاهی مسلم طبع آزاد ترا
ترک مکتب خانه میمون باد استاد ترا
چون تو عالی همتی پابند منصب چون بود
وا هما نذر گستن باد صیاد ترا
ببد ماغیها که آرامست قاش مشکبش
از تو دوری می دهم تعلیم بیداد ترا

دیگر

از خود ای بخیر اکنون چو شدی پیر برا
جمع کن خاطر و چون روغن ازین شیر برآ
خود نما نیست گذشتن ز لباسی که ترا ست
ور نه پیرهن از خویش چو تصویر برآ
آسمان سلسله پای سبکروحان نیست
همچو آواز ازین حلقه زنجیر برآ

دیگر

کجائی ای ندای تیغ در خون خفتگان جانها
که میمالد بگردن همچو ماه نو گریبانها
بغارت رفت باغ عمر خالی شد خیابانها
که از باد نفس چون برگ نسرین ریخت دندانها
بخوان ای چرخ مهمان کش مشو عاقل ز کوکبها
پرست از استخوان سوده خلق این نمکدانها

دیگر

ای می تازیانه خورده شوق تو آبها
طوفانی هوای تو موج سرابها
خارا گداز شعله آهم زبانه زد
در تن شد استخوان چو نمک در کبابها
دود تنم حریف سوختن من نمیشود
سیماب شعله دیده ام از اضطرابها

ره عشق تست قطع کام حاصل میکنند اینجا
سفر چون برق از بیتابی دل میکنند اینجا

شهادت گاه ما بالیدن برنمی تابد
بدام سخت پیچند و بسمل میکنند اینجا

غرور فقر استغنای منعم برنمی تابد
تهی از بحر پهلو همچو ساحل میکنند اینجا

دیار اهل معنی بی نصیبی بیشتر دارد
ز پیشانی خط تقدیر زایل میکنند اینجا

دیگر

مستی از خلوت تجرید بدر کرد مرا
آمد و رفت نفس زیر و زبر کرد مرا

یار در خلوت دل انجمنی ساخته بود
بیخودی آمد و یک بار خبر کرد مرا

دیگر

منازای فقر منکر دولت صاحب کلاهی را
چو برگردد فلک گلگول سازد تاج شاهی را

گزند چشم بد در ساحل غربت نمی باشد
ز دام آزاد میسازند دور از آب ماهی را

ز فیض خویشتن صاحب کرم بی بهره نتواند
که نتواند ز رو دادن نه روی خود سیاهی را

دیگر

گرفته تست خرابی بدوش خانهٔ ما را
برنگ گل پر و بال ست آشیانهٔ ما را

سیاه روزی ما رنگ آفتاب نگیرد
ستاره سحری روزن ست خانهٔ ما را

ز آسمان سعادت بشنبه نرسیدم
رساند پستی طالع بآب و دانهٔ ما را

دیگر

بسکه از گرمی دل تافته شد خانهٔ ما
مردم دیده شب هاست مگر خانهٔ ما

هست پنهان چو نگه شمع بکاشانهٔ ما
آب آئینه شود سیل بیرانهٔ ما

دیگر

گذرد کلبهٔ تارم نباشد فروزش را
که نور صبح میگردد برنگ پنبه روزن را

زبان سرها بغارت میدهد آخر بن دادی
که آواز جرس افسون بیدادیست رهزن را

دیگر

تا بکی رسوا کنی ناموس استغفار را
پاره کن چون موج از بیطاقتی زنار را

عمر ها یک شمع در محفل کفایت می کند
گر چنین میساز دار حیرانیت رفتار را

رتبه منصورے خواهی زهستی پاک شو
نردبان بام گردون ساز چوب دار را

ما بخود و اماندگان زاول طپیدن شیوه ایست
اضطراب سیل در سیر آورد دیوار را

دیگر

سخن مهر خموشی بر نمی گیرد ز بانش را
که لب چون غنچه پنهانست از تنگی دهانش را

الهی عمر میخواهم نگاهی هم کرامت کن
که در پیری به بینم شوخ در حسن جوانش را

زدستم شیشه دل رفت نشناسم چه پیش آید
ولیکن ضامنم تا خاک گردیدن فغانش را

مقام شاه بار عشق نشناسم کجا باشد
ولی چون بو بگل دیدم بپرواز آسیانش را

دیگر

هجوم درد رحمت شد دل غم پرور ما را
شکست رنگ زیبائی میدارد سر بار را

صفا چون کامل افتد از دل پنهان نمیماند
خط زر نگین گرداند صیقل جوهر مارا

چه داند شیشه خالی ز خودی یا گلابست این
ملامت گر نمی پرسد چرا مینا گر ما را

ز رنگینی سخن معشوق عشاق عالم شد
نقل وا میکند از هر ورق گل دفتر ما را

دیگر

مو برا ندامم چو دشمن میزند شمشیر ها
خورده ام چون ماهی از بال پر خود تیر ها

از اختلاف این و آن سر رشته را گم کرده ام
شد پریشان خواب من از کثرت تعبیر ها

هجو آن عکسی که از آئینه بیرون میرود
دام راه ما بسر کرد حان نشد زنجیر ها

این شکار افگن نمیدانم بقصد خون کیست
کرده از شوخی نیستان را قفس زنجیر ها

دیگر

باد برگل از غبار خودی هنوز — برداشت خاک از میان جوش لاله ها

دیگر

می نماید بسکه خورشید رخش نیرنگ ها — ذره ما چون پر طاوس دارد رنگ ها
تا نفس باقیست حد ساز و برگ کم نیست — تار چون سالک شود گردد یکی آهنگ ها
نیست غیر از یک صنم در پرده دیر و حرم — کی شود آتش ز رنگ اختلاف سنگ ها
جاده راه فنا از دشت هر مذهب جداست — کعبه را گم کرده اند این قوم در فرسنگ ها

دیگر

بسکه حیرت در گره دارد تمنای مرا — خوشه انگور باشد شیشه صهبای مرا
سختی دوران به فیض بزم رندی میکشم — سنگها باران آب است مینای مرا
شیشه نازک دلان را احتیاج سنگ نیست — تو توانا سازد شکست سنگ اعضای مرا
عاقبت از شوخی چشمش دلم آواره شد — وحشت آهو زجا برداشت صحرای مرا

دیگر

غمت اینجا که دارد ماتم شوریده حالان را — پریشان تر ز موی سر کند شاخ غزالان را
دران گلشن که کردم خون فسان چون تیغ جولانش — رم آهو کند بالیدن مژگان نهالان را
درین صحرا به بینم ذره بی شعله آهی — شکستی بسکه از سنگ جفا دلهای نالان را

علی

از بسکه معنی آب شد از شرم بیقدری
زبان گردید چشم خونفشان رنگین خیالان را

نباشد دخل در وضع کرم همت رقیبان را — نیست منع ریزش گل عندلیبان را
سفید آید برون بیرهن صبح از خم نیلی — غم دنیا نگیرد دامن عشرت نصیبان را
نمیدانم تپ دوری چه آتش در نهانم زد — که میسازد حنای نبض من دست طبیبان را
قدر اخلاقی در عالم امکان نمی باشد — دل تنگی نیاز آورده ام این جا نصیبان را

شد دولت شهادت اگر یدِ عامرا — شمشیر تست شهپر بال همامرا

فرسوده‌ام چنانکه زند دست گر نسیم — از هم جدا چو موج شود دست و پامرا

از بس رسیده می‌رود از غیر و آشنا — دامن گرفت سایهٔ من از قفامرا

چون شمع زندگانیم از سر گذشته است — جز زخم تیغ تیز نباشد غذامرا

از بسکه سوده شد کف پایم براه عشق — پیداست نقش آبله از پشت پامرا

چندین جفای یار کشیدن زبهر چیست — محسود چرخ ساخته پشت دوتامرا

چون مردمان دیده ندارم سر لباس — تا زنده‌ام بس است همین یک قبامرا

در دست نالهٔ همچو اثر گشته‌ام سبک — این مرغ نامه بر به برد تا عجامرا

وقتست گر ز بار غمت تو تیا شوم — گردیده خشک خم ز بدن چون حنامرا

روشن دلی نهفته چو آئینه جوهرم — آخر نقاب دی هنر شد صفامرا

رفتم بکشت سبز قناعت و گر علی
ابر بلاست سایهٔ بال همامرا ×

بغربت پا فشردم یافتم آرام جان اینجا — جهان صحرای محشر بود بسم آشیان اینجا

نهالی کز زمین عشق سر زد گشت مجنون شد — همه نخل بیابانی نشاندند باغبان اینجا

سرت گردم شکایت چند از دیدن بهم تا کی — نفس شوخست دهر تازه میخواهد جهان اینجا

بسیر بیخودی از پا نشستن هاتمی باشد — چو بوی گل ره منزل نماند کاروان اینجا

دیگر

در سینه‌ام گداخت تب عشق ناله‌ها — پر کرده دل ز آبله امشب پیاله‌ها

لبریز شد ز تنگی دل بسکه سینه‌ام — چون رشته‌های شمع یکی گشت ناله‌ها

در هر قدم ز دوری دیگر نشان دهد — هست این سیاه خیمه ز چشم غزاله‌ها

ز تشویش سیه بختان بود جمعیت عالم
شکست موی میسازد پریشان خاطر ما را

دل شوریده ام خواهد ازان سوی عدم دستی
که از همسایگی این شهر دارد تنگ صحرا را

علی امشب ز شوق شاه عادل رفته ام از خود
بقربان سمندش گردانده ام دین و دنیا را

کردیم رفو از پر خود چاک قفس را
بستیم بر و این همه در های هوس را

از آبله های دل فریاد پرستان
یک آبله در کام و زبان است جرس را

این صاف دلان محرم تسخیر نسیم اند
زنجیر بود جوهر آئینه نفس را

صد لخت جگر در دهن چاک فگندیم
آراسته ام از چمن عشق قفس را

از شحنه مینديش و ز پیمانه مپرهیز
بی آب کند آتش می تیغ عسس را

آمیزش غم با دل عشاق گرانست
گیرائی صحبت نبود شعله ز خس را

با بند هوس حاجت زنجیر ندارد
دام ست همین موج عسل مایی مگس را

در چشم صدف آب روان گریه دان ست
لب تشنه رحمت نخورد منت خس را

در شهر فنا هم ننمودیم اقامت
از بسکه علی تیز جهاندیم و نفس را

از بی ضبط فغان در دل گرفتم راه را
در گره بستم چو از گل شعله های آه را

صبح اقبال همایون بستخوان طالع شود
نیست جز بلعمی نصیبی مردم آگاه را

مدتی شد آرزومند عتاب قاتلم
ما بروی تیغ می بینیم دایم راه را

در زمستان جبه و دلبش باشد آفتاب
پوستین گرم گو مغرور دار و شاه را

این قدر در خرمنم ای برق بیتابی چرا
در جهان نگذاشت از هستی نشان کاه را

در ضلالت تا نیفتادم سعادت دستداد
راه بر پیدا نشد تا گم نکردم راه را

یک نفس غافل مشو از حیله دنیا علی
از قفا شیر نمی نهان می آید این روباه را

دیوان ناصرعلی

نهان خار و خس من چون گل سنگ آتشی دارد
نسیمی کو که خواهم شعله داری خود طپیدنها

محیط هستم هر چند عجز من پستی دارد
بخاک افتاده ام چون قطره از بالا دویدنها

تو چون ای غارت آرام احرام چمن بندی
برون از ریشه آرد سرو را قامت خمیدنها

دیگر

ز خود رفتم که سازم جلوه گر وحشی نگاهان را
شکستم رنگ گل پیدا نمودم گلکلاهان را

چو مژگان تا ز بر دل میکند پهلو صحرا پیش
زیارت کرده ام نخجیرگاه خوش نگاهان را

به محشر گر چنین لعلش درخشد بوسه بکشاید
زبان چون پسته گردد قفل سازد دادخواهان را

جنون هم بیکسی یابان گرد باد آوارگی دارد
امامم قبله ام سرگردانی ام گم کرده راهان را

بود دنیا و دین پشت رخ آئینه هستی
بزرگ آید وجود خویشتن در چشم شاهان را

بود هر قطره خون در سینه من روزن آهی
دگر آئینه داری چون کنم مژگان سیاهان را

دیگر

همه بار شد فشان غیر درد وحشی کریمان را
که افشاندن نمی سازد آخر دست همتان را

ز آهی خونفشان کردم ز خون دیده مژگان را
بیک نشتر کشودم هر رگ این ابر گریان را

کریمان با تو نگرهم با جسان پیش می آیند
نباشد چشم بر سامان دریا ابر نیسان را

ز بی برگی شکایت چیست باید در عدم رفتن
که پیراهن دهد زایل شدن تصویر عریان را

تمیز غافلان هستی دولت بود کوشی
که از آواز نابینا شناسند آشنایان را

چو ساحل مسبدم از بحر غالی میکنم پهلو
تغافل های خشکم منفعل دارد کریمان را

علی شرط تجرد نیست سوزن در کف آوردن

چو برق از رشته تن دوختم چاک گریبان را

چه امکانست تنهائی ز من آن ماه تنها را
که با خود برد آغوش وداع موج دریا را

بقربان سرنسیان مژدن هوش انجمن دارم
بلاگردان شوم دنیا فراموشان عقبی را

عشق تند افسرده طبعان را بجوش آرد علی
سیل سازد گرمی خورشید یخ بسته را

باند از نگاهی بر دلی پیدا دل ما را
بهوی ساغری می بست سائی محمل ما را

نبندد ریشه نخل آرزو در خاک آدمی
بتاراج دمیدن داد همت حاصل ما را

نمیدانم دران عالم که میگیرد عنانش را
مسیحائی خرامانست از پی قاتل ما را

قضا نوشت بر پیشانی ما حرف آسایش
عمارت کرد در چشم غزالان منزل ما را

اگر بیرحمی تیغ تغافل این چنین باشد
طپیدن میکشد از پوست بیرون بسمل ما را

من آن کشتی نشینانم که دیدم طرز خواهش را
نماید در دو دیدن سیر دریا ساحل ما را

علی تصویر خوبان آیت قرآن ما باشد
برهمن می پرستد شیخ می جوید دل ما را

ای ز حسن حیرت افزا بتو موج آبها
پشت بر دیوار ساحل ماند چون محرابها

ای ز نیرنگت جسته از چشم غزالان خوابها
سینه را از تیغ بیداد تو فتح الابابها

گوهر چون خود شناسی نیست در بحر وجود
ما بگرد خویش میگردیم چون گردابها

هر قدم شمشیر بر کف قاتلی استاده است
قطع این ره چون کنم نتوان گذشت از آبها

گریه ام در کلفت دل بسکه دزدیدم چو ابر
در غبار خاطرم پنهان بود سیلابها

زاهد از بزدی او حرفی بمسجد گفت و رفت
خانقه ویران شد از بنیاد بی محرابها

مردم آبی شدم از بسکه شبها از دیده ریخت
حلقه های ماتم ما نیست جز گردابها

دیگر

دل بیجو شد از وضع جهان خون شد نهان
رگ بیداری من میکشاید خواب دیدنها

خط کبک است بر بال کبوتر نامه رازم
ندارد از حجاب عشق پیغامم شنیدنها

گریبان سیدرد شکم قیامت میکند آهم
مگر از دل گذشت آن انجمن ساز رسیدنها

دیگر

هر شب از شوق تو ای سرجوش آتشخانه‌ها — شمع میریزد نمک در چشم از پروانه‌ها
ساز و برگ خرمی در سر من عشق نیست — از نم باران نشود محکم گره بر دانه‌ها
گفتگوی بی‌حقیقت را اثر مرگ دل است — خواب‌ها در پرده دارد شوخی افسانه‌ها
جان بهای بوسه میخواهد نشناسان لبش — پر کنید از چشمهٔ آب بقا پیمانه‌ها

دیگر

عشق در جوش آورد مغز دل افسرده را — شعله جنبش می‌دهد نبض چراغ مرده را
قدر آسایش نمیدانند غم پروردگان — موج آب سر شمشیر است سر ناخورده را
آدمی تا کسب دنیا کرد بی‌آرام شد — خواب خوش هرگز نمی‌آید حریف مرده را
قدردانی نیست عاشق را بناز غمهای یار — کس نچیند جز خزان برگ گل پژمرده را
بار دنیا کی توان برداشت با بار فراق — سایهٔ گل کوه باشد خاطر آزرده را
از لب شیرین او دارد هوای بوسه — آرزو شوخست نخم لب بهم آورده را

دیگر

قید هستی سخت زندانست دل وارسته را — جامی بودن نیست در خار اشتر جسته را
میتوان کردن به نرمی رام از خود رسته را — پنبه سد راه می‌گردد شرار جسته را
با تو در یک پوست گنجیدم چو بادام دو مغز — جا بود در سینه‌ها هم دل بدل پیوسته را
عمر از کف رفته ما قاست آن بیوفا ست — می‌شناسد هر که صیاد است صید خسته را
فکر عالی کم بود بسیار کاند ر صید ما ض — میتوان کردن رقم یک نکتهٔ سنجیده را
نیست بیموجب سخن در زیر لب دزدیدنم — سبز دارد فیض خاموشی زبان بسته را
خنده بر وضع جهان کردیم گریه آگهی شد — پسته میداند سر خندهٔ آهسته را
خنده بندی است در هنگام می هشیاریش — محتسب بو می‌کند اینجا دهان بسته را

دیوان ناصر علی ۹

دران گلشن که باشد نخلت آرای چمن بویش — عرق بر چهره‌ها تا سوگرد و گلعذاران را
فلک از ناله‌ء من تا بهم بر خویش می‌لرزد — کند سنگ فلاخن گرد بادوم کوهساران را
سخن تا رو نماید جوهر دل رنگ می‌بازد — قلم ترسد به تصویر پری معنی نگاران را
بزور عقل نتوان شد حریف عشق بی‌پروا — عنان در قبضه دریا بود کشتی سواران را
زراعت گاه آتش خرمنم شد جای حیرانی — کند آئینه خاک تفته‌ام هر قطره باران را
اگر حسن گناه عشقبازان پرده برگیرد — غبار توبه نوخطی نماید کم عیاران را
دل هر ذره پیمانه خورشید تابان شد — ز برق جلوه تا افروخت بزم خاکساران را

به تقدیر بنای مجهول — دیگر — فاعل این معشوق ها

رنگ‌ها جسته بسودای رخت از رخ‌ها — داده گلهای چمن غارت شوقت بوها
بسکه غواصی دریای تفکر کردم — سر نهان شد چو گهر در صدف ذانوها
در مقامیکه دلم جلوه‌گه شوخی اوست — میشود آئینه‌ها مردمک آهوها
روش مختلف کج نظران اصل دوئیست — خود محیط اند اگر جمع شوند این جوها
شوق دل تا چه قدر زخم تمنا دارد — غمزه‌ء من بمیان برزده از ابروها

۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ — دیگر — ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰

بسکه سنگین بست گرد کلفت دیوانه‌ها — مانده چون شبنم بجا مهتاب ویرانه‌ها
هر کجا آن مهر تابان شمع محفل میشود — صبح می‌خندد ز بال افشانی پروانه‌ها
تا خرامان چون نسیم صبح زین گلشن که رفت — ریختن چون گل شرابت کرده در پیمانه‌ها
پاره کردم عکس رفتاد گان کوی دوست — سبحه‌ها در مسجد و زنار در بتخانه‌ها
از سر خاکی که آن شیرین شما بل بگذرد — بیضه طوطی شود خرمن بجای دانه‌ها
ای مسیحا بهر درمان چه پرسوزی نفس — میشود بی خواب تر بیمار از افسانه‌ها
شور حشر از نالهء عشاق برهم می‌خورد — رنگ می‌بازد چراغ از جوش این پروانه‌ها

دل قربانی دارم ازان کان ملاحت‌ها
که میجوشد نمک از خویش چون خاکم تبا شبرا

محشر حرف بی‌صوتست فریاد و شهیدانش
نمیدانم که داد این سه چشم نیم خوابش را

ندانم دل شهید کیست لیکن این‌قدر دانم
که او شمشیر اورنگیست موج اضطرابش را

باین شوخی غزل گفتن علی از کس نمی‌آید
بایران می‌فرستم تا که میگوید جوابش را

تگوئی گر رود زین بحر نیکوتر شود پیدا
چو گیرد قطره راه عدم گوهر شود پیدا

ز رفتن دانخواهم ماند در راه طلب عاجز
چو شمع از خارهای پایمین از سر شود پیدا

غبار خاطر دانا ست اظهار هنر کردن
صفا بر خیزد از آئینه چون جوهر شود پیدا

بر نگ لاله پنهانست در یاد غبار من
اگر خاک مرا جویند چشم تر شود پیدا

بطاعت کوش گر عشق بلا انگیز میجوئی
متاعی جمع کن شاید که غارتگر شود پیدا

بپیری سعی کن گرد جوانی رفت کار از دست
ز رگم گشته در آتش ز خاکستر شود پیدا

علی شعرم بایران می برد شهرت ازان رستم
که صائب خون بگرید آب در دفتر شود پیدا

درویش مست منشین از کشایش نا امید اینجا
بر نگ دانه از هر قفل می روید کلید اینجا

گل آزادگی آسیب شبنم بر نمی‌آید
بود دست کرم رسوا تر از باران عید اینجا

چو شمع از کشتن بادهنی رنگین نمیگردد
غذای تیغ قاتل میشود خون شهید اینجا

صباح عشرت ما شام غم در آستین دارد
ز چشم عاشقان گل میکند رو سفید اینجا

بخون گل صبوحی کرده ظالم نمیدانی
که زخم انتظارت کرد یک عالم شهید اینجا

صبا بر خامه میدانم که با طبعت نمیسازد
دریدی نامه دل صد پاره شد قاصد ندید اینجا

پیرس از انتظار چشم ما سوریکه من دارم
خدنگش بر نشان هر جا که آمد خون چکید اینجا

صبا امروز بر ما منتی دارد نمیداند
که عطر او پریشان گشت از بس دل طپید اینجا

مامنصور زاده عشقیم شاعر نیستیم — یکقلم تصویر معشوقست در دیوان ما

هرچه در دنیاست بر آزادگان حرام — خاطر جمع است در زیر فلک سامان ما

جام ما چشم پر از دست یاران غافل اند — میچکد خون جنون از دیده مستان ما

خاک گردیدیم و بی پروا نگاهها را چه شد — یک خدنگ افگن نشد پیدا ز ترکستان ما

ما گرفتاران هستی را چشم کم مبین — بوی یوسف میدهد هر ذره از زندان ما

در بساط مفلسی داریم یک مرغ کباب — می برد دل را ز ما هر کس شد مهمان ما

بادها خدمت دلیل پاکان کرد و رفت — هر که خاک پای نیکان شد شد و خاقان ما

مدتی شد یا علی از خود تهی گردیده ایم
از دم نائی شود مانند نی افغان ما

دل ز جامی برد امروز بیابانی را — رم آهو به میان برزده دامانی را

بر زبان فاش مکن منت احسانی را — پرده شرم مکش شاهد پنهانی را

دیده از کلفت اشکم شده در خاک نهان — سیل آورده درین بحر بیابانی را

در پس پرده ناسور دلم زخم لبسی ست — دیدم از رخنه این باغ گلستانی را

عشق جمعیت ما داد پس از مردن ما — به قفس کرد پر و بال پریشانی را

پرده از دل سوختگان چون گردد — شب که پنهان نه کند اختر تابانی را

نفسم آئینه را جلوه طاؤس دهد — که بدل سوخته ام داغ گلستانی را

دیگر

ندارد حیرت دل تاب حسن بیحجابش را — تو باشد صافی آئینه شبنم آفتابش را

نظرها غافل و عالم پر از کیفیت حسنش — بود حکم پری در شیشه ها رنگ شرابش را

بشوخی پا بآب و بوسیدن و قالب تهی کردن — کدامین بی ادب تعلیم فرماشد کبابش را

درین صحرا که دامن تشنه لب جان داد حیرانم — که از صد جا گریبان پاره شد موج سرابش را

ز جوشن باده در دورِ تو نشئین بالا نشین گردد
ز موج خنده ترسم خط بروں آید ازاں لبہا

بہر جانب کشادم دیدہ بے رویت درین گلشن
نگہ برگشتہ در چشمِ خلد چوں نیش عقربہا

شبِ عید آمدی بر بام و بر گردوں نظر کردی
تو اکبر ہمچو ماہِ نو نمی کردند قابلہا

چو خواندی درسِ آزادی گلستاں میشود زندان
کہ روزِ جمعہ بازیگاہِ طفلانست یکشنبہا

علی از رشکِ استعداد عالم دشمنی دارد
محبت را خریدم عاقبت از ترکِ مطلبہا

خاک گردیدیم و می قصد ہنوز افغانہا
خم شکست انما نمی ریزد می جوشانہا

تہمتِ مرگ از شہیدان نگہ دور ست دور
ریزشِ خونِ فتن نگرست و مسیدانہا

سیرہا دارد محبت چشم گر بینا شود
جادہ راہِ فنا بسم اللہِ دیوانہا

نیست آسان انقدر از خویش گردیدن تہی
بر نمی تابد جہان یکقطرہ از طوفانہا

در ہوا صد برق آفت تیغ باری میکنند
آہ گر یکدانہ باشد حاصلِ دہقانہا

فیض گردون اہلِ عالم را نبوت سیر ساخت
شمعِ محفل گردش چشم ست در ایوانہا

تا گریبانی کہ بر روی صبا خندیدہ بود
صبح چون شبنم چکیدن داشت در بستانہا

رنگ می بازد ز تاکت گرم نتواند دید
ہر نگہ صد کاروان اشکست بر مژگانہا

خشک سالی آدمیت را تلافی کردہ ام
قطرہ میریزد گہر از ذہنِ من نیسانہا

سیفخان ہا را بدقت آفرینی شہرہ کرد
ورنہ عمری زیرِ لب خون شد علی افغانہا

ہمچو سیل بی جگر بگریزد از میدانہا
بشنود گر کوہ آواز غضنفر خانہا

ہر کہ تعظیم فقیران کرد سلطان میشود
بادشاہی ہا ہمہ فرش ست در ایوانہا

کیست کز فیض کلام ما ندارد بہرہ
مشرق و مغرب بود در سایہ احسانہا

سوختن زخمیست پنهان و دل رنجور ما — همچو اخگر جوش خاکستر زند ناسور ما

نشئه این می جنون دارد جنون هشیار باش — هست صد چشم پری یک خوشهٔ انگور ما

قدر ما از بخت ظلمت آفرین پوشیده ماند — چرخ تا پیداست در گرد شب یلدور ما

حسن تا در پرده پنهان بود دل بیدل نبود — سینه از جیب تجلی میکشاید طور ما

ناله تا در دل گره باشد چراغان غم است — نور ها در پرده دارد نغمه مستور ما

دیگر

خندهٔ عشرت دل خم خنگ است اینجا — قلقل شیشه می بارش سنگ است اینجا

اثری هست نفس را که صدا گشته تو او — شوخی نالهٔ پرافشانی رنگ است اینجا

دارم از کوکب بیداری دل آئینه — نفس صبح ببر می رنگ است اینجا

صلح کل بخیر از وضع تکلف شد نست — ادب آئین کمین داری جنگ است اینجا

سخن از حیرت انصاف جگرمی خاید
گر نباشی تو علی قافیه تنگ است اینجا

دیگر

زهی شکفیده در موج شکر خنده نوشترها — برنگ گل گریبان چاک سودای تو مدهبها

نه تنها استخوانم آب شد از گرمی تبها — که دندان زیر لب تبخاله شد از جوش لبها

چو آن اخگر که خاکستر کند سوز دل خویش — گداز عشق ریزد استخوان بیرون ز قالبها

بنگشت جز سنگ طفلان زانه نیم تخمهٔ مشقی — ز شور عشق مجنونت خراب افتاده یکتبها

چو عیسی زنده از جنگ فلک جستم کز دشمن — شکست استخوانهای شهید انست کوکبها

نفس در سینهٔ من موجهٔ ریگ روان باشد — که دل چون شیشهٔ ساعت بپستد از گرد و طلبها

چو صبح از استخوانم ماند گردی در نظر باقی — هنوز از مشت خاکم می تراود دانش تبها

دیگر

چو وحشی میرمد از کلبهٔ من نور کوکبها — چرا عجم دیدهٔ آهو شد از تاریکی شبها

علی شب بدرین بیت مصرع
اشارت بعاشقی بسیست
نصفین بصفحه خواجه حافظ
لیلی الایا ایها الساقی قرآن
کسی نیابت از مشکل کل آرد
خیالی خوش میکند این بیت از
دارد نقش جام از دل عارف
و در کف رای عاقل صفحه
ارادت را عاضی و علمه صفحه
دگر دانمین و کاس بیض
از شاهد مقبول بیاض
عرض حسن آن ابطال کاسان
دیجش آن آه دل با بیخ
دریای دل صفحه آن
کریا صطلاح صوفیه
دریا خشک آن کنایت از
دریا خشک آن کنایت از
دنیا و عقبی و دریا
دنیا و عقبی و دریا
دنیا و عقبی و دریا

بسم الله الرحمن الرحیم

الٰهی شوخیِ برق تجلی ده زبانم را
قبول خاطر موسی کلامان کن بیانم را

خیال آن پریرو در شبستان عدم رقصم
که سازد مشرق خورشید چون صبح استخوانم را

بکوشش میرم چون برق در آغوش بیتابی
در انساعت که شوقش میبرد از کف عنانم را

غزل

محبت جاده‌دار مهنان در خلوت‌الهاست
چو تار سبحه گم گردید این ره زیر منزلهاست

تو چون ساقی شوی درد تنکظرفی نمی‌ماند
بقدر بحر باشد وسعت آغوش ساحلها

بشمع روشنی این کلبه تار التجا دارد
اگر دل در گداز آید توان حل کرد مشکلها

تو ره از کثرت اسباب خود تنگ میسازی
او امهمان چو بوی گل رها کردند محملها

به هفتاد و دو ملت گردش چشم تو میسازد
بیک پیمانه رنگین کرده یک شهر مخمورها

دلیل مردن چو شمع کشته روشن شد حریفا را
که در هر دیده بیدار پنهان بود جاهلها

بعون صناع مکین و مکان فضل خلاق زو مان

دیوان ناصر علی

۱۲۷۹ ه

در مطبع خاص منشی نول کشور به مرتبوع جهان شد

اطلاع

اس مطبع میں ہر علم و فن کی کتب موجود ہیں شائقین کو فہرست مطول سے جو علیحدہ موجود ہے اور درخواست کرنے سے مل سکتی ہے معلوم ہو سکتا ہے کہ قیمت اس سال میں نہایت ارزاں مقرر ہوئی ہے ہم صرف کتب کلیات و دواوین فارسی و کلیات و دواوین اردو ذیل میں درج کرتے ہیں ناظرین اور شائقین ملاحظہ فرما کر خط کافی بھیجا دیں

کلیات و دواوین فارسی

کلیات حزین یہ ایک مجموعہ غرائب روزگار از طبع سخن آفرین شیخ محمد علی حزین اس مجموعہ میں کتب ذیل شامل ہیں سوانح عمری حضرت مصنف - تواریخ سلاطین - قصائد نقیہ آئمہ اطہار دیوان و مثنویات صفیر دل و چمن انجمن و مثنوی خرابات فرہنگ نامہ و تذکرۃ العاشقین وغیرہ -

کلیات مرزا بیدل اس کلیات میں چار کتابیں ہیں نکات بیدل - رقعات بیدل - دیوان بیدل - عناصر بیدل -

دیوان بیدل - نقل از نسخہ ولایت -

کلیات سعدی شیرازی - حاوی رسایل مفصلہ ذیل - دیباچہ کلیات - گریا - گلستان - بوستان - قصائد عربیہ - قصائد فارسیہ مراثی ترجیعات طیبات بدائع خواتیم غزلیات قدیم و صاحبیہ مفردات قطعات رباعیات مثنویات مقطعات مطائبات ہزلیات خاتمہ کاغذ سفید مطبوعہ جدید -

کلیات نظم غالب - فارسی عالیجناب میرزا اسد اللہ خاں بہادر دہلوی کا کلیات -

دیوان صائب - کامل از نتائج طبع مرزا محمد علی صائب تبریزی مشاہیر شعرائے فارسی سے -

کلیات عناصر دواوین چند دہلوی مجموعہ چار دیوان دیوان تحفۃ الصغر جو کلام صغر سن میں فرمایا - دیوان وسط الحیوۃ - کلام جوانی دیوان عزت الکمال جو کمال عمر چالیس برس میں فرمایا دیوان بقیہ نقیہ جو کہ پیری میں تصنیف فرمایا

کلیات جامی - یہ کلیات ولایت کے خط کا پورا لکھا ہوا بہم پہونچا اسی سے نقل ہو کر چھپا -

کلیات نظیری نیشاپوری مع شرح -

کلیات ظہیر فاریابی - قصائد و دیوان و رباعیات و قطعات وغیرہ -

دیوان حافظ محشی مشہور دیوان حافظ شیراز کا ہے -

ایضاً محشی مطبوعہ جدید بہت خوشخط طبع ہوا ہے کاغذ گندہ و لاجتی

ایضاً - کاغذ سفید گندہ -

شرح دیوان حافظ - حل معانی مصطلحات صوفیہ تصنیفات مولوی سید محمد صادق علی صاحب -

دیوان شمس تبریز - از کلام ولی اولاد محمد بن ملک داماد معروف بہ شمس تبریز -

دیوان مخفی - تصنیف مخفی رشتی یاد ستاد اہل زبان تعارشت نام مقام کا ہے ولایت فارس میں جو کہ ناواقف ہیں اوسکو کلام زیب النساء بیگم کی بیٹی اورنگ زیب غلط ہے ذکر دونوں کا ہے

دیوان خواجہ معین الدین چشتی اپنا نایاب ہے صفت یہ دیوان محض عنایت ایزدی سے اس مطبع کو ملا تبرکاً طبع ہوا

دیوان حضرت غوث الاعظم شیخ محی الدین گیلانی مشہور بہ پیران پیر و پیر دستگیر -

دیوان غنی مصنفہ ملا محمد طاہر غنی -

دیوان مہتاب از سخنور نازک فکر منشی مہتاب رائے صاحب -

دیوان موزون - من نتائج خیالات عالیجناب راجہ رام نرائن صاحب -

دیوان صائب - مشہور دیوان ہے -

دیوان ناصر علی منشی و شاعر یادگار زمانہ متاخرین ہے

قصائد مدحیہ نظام - عمدہ عمدہ قصائد فارسی و اردو ہیں -

Dewan hasan ali

بعون صناع مکین و مکان فضل خلاق زمان و زمین

دیوان ناصر علی

۱۸۷۹ء

در مطبع خاص منشی نول کشور به مرتبه اول طبع مین مقبول جهان شد

Dīvān-i- Nāṣir ʿAlī.

45 D 17

~~4700 D 42~~

Indian Institute, Oxford.

The Lucknow Sparks Library.
Presented
by
Munshi Newul Kishore.

